

Toplo oko srca

Odlučja Reda Danice hrvatske za očuvanje kulture hrvatskog naroda u Srbiji uručena su književnicima Lazaru Merkoviću, Jasni Melvinger, Petku Vojniću Purčaru i Vojislavu Sekelju. Nakon prošlotjednog uručivanja nagrada u području kulture, kao i o tome što ove nagrade donose hrvatskoj kulturi u Srbiji.

Svaki se čovjek obraduje nagradi kao priznanju za svoj rad, ali ove su nagrade veoma značajne i za cjelokupnu hrvatsku manjinsku zajednicu, jer su još jedan dokaz uključenosti naše manjinske književnosti, ovdje nastale, na rubu, u integralnu hrvatsku kulturu. Ove nagrade mogu biti i signal za buduće bolje iščitavanje i razumijevanje hrvatske manjinske kulture i književnosti u sklopu kulture većinskog naroda u zemlji u kojoj živimo. No, u ostvarenju toga, moramo još više pogurati prije svega mi sami, a mediji imaju itekako značajnu ulogu u posredovanju kulture.

Više riječi o zastupljenosti polja književnosti u našem tjedniku bit će u okviru predstojećih Dana Balinta Vujkova prilikom stručnog skupa u okviru teme Književni tisak podunavskih Hrvata. Ova kulturna manifestacija posvećena je najvećem sakupljaču usmenog blaga na hrvatskom jeziku vezano uz područje bivše Jugoslavije i okolnih zemalja, a ujedno je i smotra književnog stvaralaštva Hrvata u Bačkoj i Srijemu. Dani Balinta Vujkova jesu dani hrvatske kulture – dani hrvatske knjige i riječi, prvenstveno Hrvata s panonskog prostora, i imaju također, među ostalim značajkama, veliku važnost u posredovanju kulture.

U postmodernoj epohi često je postavljano i pitanje: postoji li nacionalna književnost? Pitanje je, naravno, bila udica za male narode u eri globalizacije, jer vrlo dobro znamo kako veliki narodi čuvaju i ulažu velika sredstva za promicanje svojih nacionalnih književnosti, kao i cjelokupne kulture. Pitanje o potrebi postojanja nacionalne književnosti lukavo je postavljeno u kontekstu tvrdnje, koja inače »drži vodu«, kako uživanje u književnom djelu ne ovisi o nacionalnim granicama, baš kao što književna djela nadilaze spolne, rasne i vremenske granice. To jest tako, ali na jednu od niza »igara« postmodernističkih teorija, književnica Margaret Atwood dala je jednostavan odgovor zašto pridjev nacionalno neće nestati: »Svaki je autor negdje rođen i nije nevažno gdje je to malo škrabalo stasalo u pisca.«

Pokušao sam naznačiti neke značajke za buduće korake naše manjinske kulture, dobro je kad je toplo oko srca zbog priznanja, ali mi se nekako usput otela pomisao i na toplu sobu, zbog ugodnosti čitanja knjiga u zagrijanom domu. Zima samo što nije, zahladnjelo je ovih dana, grijanje je proradilo i sad čekamo račune. Nije da mi vrag ne da mira, ali glede računa ne znam baš kako će se snaći preko milijun nezaposlenih u Srbiji, kao ni milijunska umirovljenička populacija koju sigurno ne ohrabruju najave da će njihove mirovine ostati zamrznute. Topla soba je potrebna svima, pa tako i za mala škrabala, stasale pisce, kao i za pisce koji su u mirovini, no, izvjesno je da će građani toplotu osjetiti i na računima.

Z. S.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Održana treća sjednica
Međuvladinog mješovitog odbora za
manjine

**OD ZASTUPLJENOSTI
U DRŽANIM TIJELIMA
DO ZAŠTITE KULTURNE
BAŠTINE...6**

TEMA

Šovinstički obojene psovke prijete
prekidima utakmica

DEVEDESETE SU ZA NAMA?...10

Osnovana Podružnica DSHV-a u
Srijemskoj Mitrovici

**POLITIČKI GLAS HRVATA U
SRIJEMU...15**

Četvero hrvatskih književnika odli-
kovano za očuvanje kulture hrvat-
skog naroda u Srbiji

**U MATICI PRIHVAĆENI, DOMA
NEDOVOLJNO VIDLJIVI...16-17**

INTERVJU

Aleksandar Marton, predsjednik
Skupštine Grada Zrenjanina i pot-
predsjednik LSV-a

**NOVA STRANICA U POMIRENJU
HRVATA I SRBA...12-13**

DOPISNICI

U Novom Sadu održana još jedna
sajamska manifestacija

**LORIST – SAJAM LOVA, RIBOLO-
VA I TURIZMA...26**

»Jesenski dani kulture« u Ljutovu
**NASTAVAK SURADNJE AMATER-
SKIH KAZALIŠTA...23**

REPORTAŽA

Žitelji Bačkog Monoštora obilježili
Zavitni dan svojega sela

**PJESMA RADOSTI I MOLITVA
ZAHVALNOSTI...28-29**

KULTURA

U Zagrebu obilježena 70. obljetnica
rođenja Petka Vojnića Purčara

**MAJSTOR MORBIDNOG
LIRSKOG UGOĐAJA...33**

SPORT

Vjekoslav Ostrogonac, nogometni
trener

**POSVEĆENOST RADU S
MLADIMA...47**

SRBIJA I HRVATSKA SPORAZUMOM DEFINIRALE ODRŽAVANJE DUNAVA U POGRANIČNOM PODRUČJU

Dionica kod Apatina posebice kritična

Srbija i Hrvatska potpisale su 13. listopada sporazum kojim je definirano održavanje Dunava u pograničnom području. Kako je rečeno na konferenciji za novinare, tim je sporazumom definirano tehničko održavanje oko 130 kilometara vodotoka Dunava u pograničnom području, kao i pitanja sigurnosti plovidbe. Sporazum su u Vladi Srbije potpisali ministar za infrastrukturu Srbije *Milutin Mrkonjić* i ministar mora, prometa i infrastrukture Hrvatske *Božidar Kalmeta*, koji je predvodio izaslanstvo hrvatskog ministarstva u posjetu Srbiji. Kalmeta je nakon potpisivanja sporazuma kazao kako je održavanje Dunava do sada bilo »nedefinirano«, tako da su svi »radili malo, a ustvari se nije radilo ništa«, zbog čega je »taj vodni put ugrožen«. On je kazao kako se sporazumom »ne prejudicira granica između

Srbije i Hrvatske« na području Dunava, koja nije definirana. Kako je dodao, pitanje granice bi trebalo riješiti, ali time će se baviti druga

strukture za vodni promet *Pavle Galić* kazao je kako nekvalitetno održavanje vodnog Koridora 7 negativno utječe na sigurnost

Sporazumom se ne prejudicira granica:
Božidar Kalmeta i Milutin Mrkonjić

ministarstva jer ministarstva infrastrukture za to nisu mjerodavna. Pomoćnik srpskog ministra infra-

plovidbe i dodao da u vodotoku Dunava između Srbije i Hrvatske ima nekoliko »kritičnih dionica«.

Posebice je »kritičan« dio kod Apatina i njemu će biti posvećena velika pozornost, kazao je Galić. Državni tajnik u Ministarstvu prometa Hrvatske *Branko Bačić* kazao je kako je Sava znatno zapuštenija od Dunava i da su potrebne velike investicije kako bi se mogle zadovoljiti potrebe gospodarstava četiriju zemalja kroz koje protječe. On je kazao kako očekuje da će projekt rehabilitacije Save, u vrijednosti od 85 milijuna eura, početi 2011. godine i dodao da Savska komisija, koju čine predstavnici Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Slovenije, radi na projektu rehabilitacije i dobijanju dozvola za radove.

Projekt bi financirale uglavnom Srbija, Hrvatska i Bosna i Hercegovina, kazao je on i dodao kako se očekuje da će se sredstva osigurati iz europskih fondova i sredstava međunarodnih financijskih institucija.

Bildt neslužbeno u Beogradu

Ministar vanjskih poslova Švedske *Carl Bildt* objavio je na svom Internet blogu kako je u subotu posjetio Beograd i razgovarao s predsjednikom Srbije *Borisom Tadićem* i šefom diplomacije *Vukom Jeremićem*. O sadržaju tih razgovora švedski je ministar napisao samo da je bilo riječi o različitim preprekama u europskim integracijama na Balkanu. Bildtov boravak u Beogradu službeno je potvrdilo i švedsko ministarstvo vanjskih poslova, navodeći kako je riječ o neslužbenoj posjeti. Sarajevski »Dnevni avaz« je objavio da je Bildt »izgleda tajno« posjetio Beograd i da je njegova posjeta »motivirana početkom razgovora u Butmiru«.

ODRŽANA TREĆA SJEDNICA MEĐUVLADINOG
MJEŠOVITOG ODBORA ZA MANJINE

Od zastupljenosti u državnim tijelima do zaštite kulturne baštine

Usrijedu, 14. listopada, u Beogradu je započela treća sjednica Međuvladinog mješovitog odbora za provedbu Sporazuma između Republike Hrvatske i Republike Srbije o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i srpske manjine u Hrvatskoj. Pozdravne govore sudionicima sjednice uputili su ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čiplić*, predsjednik srpskog dijela Mješovitog odbora *Janko Veselinović* i predsjednik hrvatskog dijela Mješovitog odbora *Petar Barišić*.

Osim analize zaključaka i preporuka s posljednjeg sastanka Međuvladinog mješovitog odbora, na dnevnom redu 3. sjednice, prema najavama, bilo je riječi o zastupljenosti srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji u predstavničkim tijelima na svim razinama vlasti, u pravosudnim institucijama, tijelima uprave i policiji, kao i o pitanjima školovanja na materinjem jeziku, službene uporabe jezika i pisma, informiranja na jezicima nacionalnih manjina te zaštite spomeničke i kulturne baštine.

Sjednica je završena jučer (četvrtak, 15. listopada) u Subotici, usuglašavanjem zaključaka i usvajanjem preporuka. Boraveći u tom gradu,

članovi Međuvladinog mješovitog odbora posjetili su i sjedište Hrvatskog nacionalnog vijeća.

U sastavu srbijskog dijela Mješovitog odbora su i predstavnici hrvatske nacionalne manjine: predsjednik HNV-a *Branko Horvat*, predsjednik DSHV-a i republički zastupnik *Petar Kuntić* i predsjednik Hrvatskog akademskog društva iz Subotice dr. *Slaven Bačić*.

Međuvladin mješoviti odbor za manjine uspostavljen je temeljem Sporazuma između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj potpisanog 15. studenoga 2004. godine. Prvo konstituirajuće zasjedanje odbora održano je u Beogradu 22. studenoga 2005. godine. Prijašnja, druga sjednica istoga odbora održana je prije dvije i pol godine, 22. veljače 2006. u Zagrebu.

D. B. P.

HRVATSKA ZAJEDNICA OBILJEŽAVA SVOJ BLAGDAN

Dan rođenja bana Jelačića

Svečana akademija u povodu spomendana bana Josipa Jelačića bit će održana u nedjelju, 18. listopada, u crkvi sv. Jurja u Petrovaradinu (Strossmayerova 20). Početak je u 19 sati.

Dan bana Josipa Jelačića obilježava se na dan njegova rođenja, 16. listopada, i jedan je od četiriju blagdana hrvatske nacionalne zajednice u Republici Srbiji.

PREDSJEDNIK SKUPŠTINE VOJVODINE O ZAKONU O
NACIONALNIM VIJEĆIMA NACIONALNIH MANJINA

Snažan poticaj europskoj orijentaciji Srbije

Usvajanje Zakona o nacionalnim vijećima snažno potiče europsku orijentaciju Srbije, kaže predsjednik Skupštine Vojvodine *Sándor Egeresi*. Kako se navodi u priopćenju iz njegovog ureda, Egeresi je, za vrijeme posjeta Bruxellesu, u razgovoru s izjaviteljem Europskog parlamenta za Srbiju *Jelkom Kacinom* ocijenio da je taj zakon »najeuropskiji« koji je do sada donesen u Skupštini Srbije.

NIU »HRVATSKA RIJEČ« PREDALA PRIJAVU ZA PROJEKT PO EUROPSKOM IPA PROGRAMU SRBIJA-HRVATSKA

Most preko Dunava

Ukoliko EU prihvati projekt, ovdašnja će hrvatska novinsko-informativna ustanova u suradnji sa Zajedničkim vijećem općina Vukovarsko-srijemske županije izdavati zajednički list, te organizirati manifestacije s ciljem jačanja vlastitih kapaciteta i afirmiranja interkulturalnih odnosa

Ukoliko EU prihvati projekt, ovdašnja će hrvatska novinsko-informativna ustanova u suradnji sa Zajedničkim vijećem općina Vukovarsko-srijemske županije izdavati zajednički list, te organizirati manifestacije s ciljem jačanja vlastitih kapaciteta i afirmiranja interkulturalnih odnosa

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ« i Zajedničko vijeće općina (ZVO) Vukovarsko-srijemske županije prijavili su zajednički projekt za europski IPA program prekogranične suradnje Srbija-Hrvatska. Naziv projekta je »Most preko Dunava«, a cilj mu je ojačati kapacitete ovih dviju manjinskih institucija – hrvatske u Srbiji i srpske u Hrvatskoj – za sudjelovanje u povlačenju novca iz predpristupnih fondova Europske Unije.

Prošloga je petka, 9. listopada, u Subotici potpisan ugovor o zajedničkom nastupu NIU »Hrvatska riječ« i ZVO Vukovarsko-srijemske županije na ovom europskom natječaju, a u utorak, 13. listopada, u Vukovaru su potpisani i ostali dokumenti neophodni za prijavu. Potpisnici projekta su direktor NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan* i predsjednik ZVO Vukovarsko-srijemske županije *Dragan Crnogorac*.

Suštinu projekta čine novine »Most«, koje će ove dvije institu-

cije zajednički pripremati i objavljivati, te niz okruglih stolova i skupova na kojima će biti afirmirane

tako dobar sud o tom našem projektu«, kaže direktor NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*. »Nakon razdo-

Suradnjom do jačanja kapaciteta vlastitih nacionalnih zajednica: Dragan Crnogorac i Ivan Karan

vrijednosti interkulturalne suradnje. Predviđeno je da projekt, čija je ukupna vrijednost 115.000 eura, uz pomoć EU traje dvije godine, a nakon toga bio bi nastavljen sredstvima NIU »Hrvatska riječ« i ZVO Vukovarsko-srijemske županije.

»Ovaj naš projekt naišao je na dobar prijam kod ljudi koji su upoznati s idejom, a ja se nadam da će i oni koji odlučuju imati jednako

blja od dvije godine mi ćemo osigurati vlastita sredstva za nastavak toga projekta. Ako europska sredstva za ovaj projekt budu odobrena, mi ćemo pokazati da je moguća suradnja ustanova i institucija naših dviju nacionalnih manjina, koje su prostorno jako bliske, ali u nekim drugim segmentima jako udaljene. Premalo znamo jedni o drugima. Mislim da se ovo uklapa i u početak

otopljanja odnosa između naših matičnih država, dakle Hrvatske i Srbije. Mi ćemo, kao predstavnici manjina, pokazati kako možemo surađivati, te da je moguća bolja suradnja i država.«

Samostalni suradnik zadužen za medije u ZVO *Srdan Kolar* također očekuje da bi zajednički projekt s Hrvatskom riječi mogao dobiti dobru ocjenu u EU:

»Drago mi je što je došlo do ove suradnje i iznimno sam zadovoljan kako su naši partneri iz Hrvatske riječi, kao noseći partneri, obavili posao pripreme i pisanja projekta«, kaže *Srdan Kolar*. »Vjerujem da je ovo samo prvi naš zajednički posao, da će projekt biti odobren i da ćemo nastaviti suradnju na korist naših zajednica.«

Rad na projektu započeo je još u veljači ove godine, kada su se predstavnici NIU »Hrvatska riječ« i ZVO Vukovarsko-srijemske županije prvi put sastali u Vukovaru. Od tada pa do službene predaje natječajnih dokumenata održano je više sastanaka, kako u Vukovaru tako i u Subotici, na kojima su stručni timovi dviju institucija razrađivali ideju i prilagođavali je uvjetima natječaja. Natječaj je EU službeno otvorila 17. srpnja, a krajnji rok za predaju prijave bio je 17. rujna.

Z. P.

SASTANAK ANE TOMANOVE- MAKANOVE I PREDSEDNIKA VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA

Iskoristiti mogućnosti predpristupnih fondova EU

Potpredsjednica Izvršnog vijeća AP Vojvodine i pokrajinska tajnica za informacije *Ana Tomanova-Makanova* prošloga je petka u Izvršnom vijeću AP Vojvodine održala prvi sastanak s predsjednicima vijeća nacionalnih zajednica. U radu ovog sastanka sudjelovali su predstavnici nacionalnih vijeća Bunjevaca, Hrvata, Mađara, Makedonaca, Rumunja, Rusina, Slovaka i Ukrajinaca.

Sastanak je održan radi postizanja dogovora o zajedničkom rješavanju problema s kojima se susreću gotovo svi listovi na jezicima nacionalnih zajednica, te radi osiguravanja uvjeta za unapređenje njihovog rada, a koje ovo tajništvo redovito financira i pomaže njihovo pronalaženje.

Prema riječima Ane Tomanove-Makanove, novi zakon o nacionalnim vijećima potvrdio je odluku Skupštine AP Vojvodine o prenošenju osnivačkih prava na nacionalna vijeća. To je s jedne strane veoma dobro,

jer su sada nacionalna vijeća partneri države, ali s druge strane postoje problemi koje vijeća sama ne mogu riješiti, nego im je potrebna pomoć. Ona je predložila analizu poslovanja javnih glasila i definiranje kriterija za njihovo daljnje financiranje, kako bi se stvorili uvjeti za unapređenje njihovog rada. Tomanova-Makanova je iznijela kako je ovo tajništvo upoznato sa skoro svim problemima koji postoje u pojedinim listovima te istaknula kako je veoma važno zajedničko djelovanje u brojnim projektima, koji se nude preko predpristupnih fondova Europske Unije, budući da se zajedno može puno toga uraditi, kako bi se dobilo još više sredstava za unapređenje rada medija.

Dogovoreno je da se do kraja ove godine pripreme zajednički kriteriji za subvencioniranje listova na jezicima nacionalnih zajednica, koje bi ovo tajništvo skupa s nacionalnim vijećima predložilo na usvajanje Izvršnom vijeću i Skupštini AP Vojvodine.

SASTANAK SEDAM VODEĆIH POLITIČARA U BIH S PREDSTAVNICIMA SAD-A I EU

Amerika i EU pokušali napraviti novi Dayton

Unatoč špekulacijama da je spreman dokument o izmjeni Ustava BiH, tijekom ovih razgovora nitko od čelnika BiH nije potpisao nikakav papir

Piše: Arijana Beus

Od sastanka čelnika sedam vodećih političkih stranaka u BiH u vojnoj bazi u Butmiru sa švedskim ministrom vanjskih poslova *Carlom Bildtom*, američkim zamjenikom državnog tajnika *Jamesom Steingbergom* i europskim povjerenikom za proširenje *Ollijem Rehn* očekivalo se mnogo, no dogovor nije postignut. Lideri su se dogovorili da se novi sastanak s čelnicima EU i SAD-a održi ponovno, a da se do tada stavovi političara BiH pokušaju usuglasiti.

Unatoč špekulacijama da je spreman dokument o izmjeni Ustava BiH, tijekom ovih razgovora nitko od čelnika BiH nije potpisao nikakav papir, postigao neki dogovor, niti je išta od toga bilo uopće predloženo tijekom razgovora u Butmiru.

Mnogi su ovaj sastanak nazivali pokušajem stvaranja novog Daytonskog sporazuma, ali izgleda da je sve ostalo na pokušajima.

»NE« DVOENTITETSKOJ PODJELI

»HDZ BiH je uvijek govorio kako se moramo okrenuti postizanju dogovora koji će BiH voditi u euroatlantske integracije«, izjavio je glasnogovornik HDZ-a BiH *Mišo Relota*. »Alternativa nam sigurno nije ono što imamo.« Prema njegovim riječima, predsjednik HDZ-a BiH *Dragan Čović* je na sastanku predstavio načelne hrvatske stavove, kada je riječ o ustavnoj reformi, i vrlo jasno rekao kako zagovara svako rješenje koje omogućava ravnopravnost svih triju konstitutivnih naroda.

»Rekao je 'ne' sadašnjoj dvoentitetskoj podjeli BiH i da želi usvajanje plana aktivnosti sveobuhvatne ustavne reforme«, dodao je Relota.

Predsjednik HDZ-a 1990. *Božo Ljubić* izjavio je kako SAD i EU nude Bosni i Hercegovini, ukoliko se postigne dogovor, kandidatski status u EU i brz put u NATO.

»U ovom trenutku mogu reći samo to da su naše sugovornike iz SAD-a vodili principi funkcionalne BiH i ravnopravne pozicije konstitutivnih naroda i građana, što su principi koje dijelimo ja i moja stranka«, rekao je *Ljubić*.

Čelnik HDZ-a 1990. naveo je kako je sugovornicima iznio pri-

jedloge koje bi trebalo uključiti u promjene Ustava, ali nije precizirao o kojim se izmjenama radi.

Predsjednik SDA *Sulejman Tihić* izjavio je nakon sastanka čelnika iz Republike Srpske i Federacije i predstavnika EU-a i SAD da se razgovaralo o »travanjskom paketu plus«, pri čemu je precizirao da bi to »plus« moglo značiti osnivanje Vrhovnog suda BiH.

»Svaka država ima izvršnu, zakonodavnu i sudsku vlast. BiH

u BiH, a predsjednik SDP-a *Zlatko Lagumdžija* zadovoljan je pristupom međunarodne zajednice u ovoj fazi razgovora o debljaci europskog puta BiH, ali je očekivao da će predstavnici vladajuće petorke pokušati pružiti ruku jedni drugima.

NITKO NIŠTA NIJE TRAŽIO NI NAMETAO

Čelnik SNSD-a *Milorad Dodik* kaže kako su europske integraci-

Europski povjerenik za proširenje Olli Rehn i visoki predstavnik u BiH Valentin Inzko

nema sudsku vlast«, rekao je Tihić ispred vojne baze u Butmiru kod Sarajeva.

Predsjednik SBiH *Haris Silajdžić* nezadovoljan je što se na sastanku u Butmiru nije razgovaralo o ukidanju entitetskog glasanja, za koje smatra da je glavni mehanizam blokade političkih dogovora

je bile osnovna tema sastanka u Butmiru i da je tendencija da se razgovori nastave 20. listopada.

»Rekli smo da ne želimo vidjeti situaciju u kojoj se 'pet plus dva' uvjeta širi na 'pet plus dva plus jedan'«, rekao je Dodik.

»Neki su to identificirali kao potrebu za ustavnim promjenama.

Pronaći rješenje prihvatljivo za sve

Premijer Srbije *Mirko Cvetković* izjavio je povodom razgovora u Butmiru, kako Srbija želi da u BiH bude pronađeno rješenje koje će biti prihvatljivo za sve konstitutivne narode. »Mi bismo željeli da se nađe rešenje koje će biti prihvatljivo za sve sudionike i očekujem da se u tom smjeru i razvijaju razgovori«, rekao je Cvetković. Podsjetio je na službeni stav te zemlje da priznaje teritorijalni integritet BiH i da je za Beograd prihvatljivo sve ono o čemu se dogovore sva tri konstitutivna naroda.

Znakovito je da je premijer Republike Srpske i predsjednik SNSD-a *Milorad Dodik* informirao predsjednika Srbije *Borisa Tadića* o razgovorima na sastanku sedam političkih lidera iz BiH s predstavnicima EU-a i SAD-a, održanom u vojnoj bazi Butmir kod Sarajeva. Nakon ovog sastanka nije bilo detalja za javnost. No, *Milorad Dodik* je za srbijanske medije izjavio kako BiH kao država nije održiva ako se nastavi s pritiscima, jer njene institucije neće moći izdržati taj teret.

Mi smo rekli da je RS potpisnica Daytonskog sporazuma, aneksa 4 tog sporazuma, odnosno Ustava BiH, i samo institucije BiH mogu dati suglasnost za eventualne ustavne promjene«, naglasio je Dodik. Prema njegovim riječima, razgovori u vojnoj bazi Butmir nisu se odvijali po principu ponude. Nitko ništa nije tražio ni nametao.

Na konferenciji za novinare, kojoj nije nazočio nitko od BH čelnika, Bildt je istaknuo kako su oni došli u BiH kako bi BH političarima poručili da je krajnje vrijeme da se priključe ostatku regije u kretanju naprijed prema europskim i euroatlantskim integracijama.

»Cijela se regija sad počinje kretati prema EU, ubrzali smo pridruženje Hrvatske, nadam se da ćemo uskoro uspjeti to isto i sa Srbijom i ne želimo da BiH zaostaje. Ne želimo da se dogodi ono što se dogodilo s bezviznim režimom, kada čelnici nisu donijeli odgovarajuće odluke«, istaknuo je Bildt te dodao, kako je njegova poruka domaćim političarima da se moraju donijeti esencijalne odluke koje su potrebne da bi se omogućilo apliciranje BiH u članstvo EU. Iste one odluke koje je moralo ispuniti i ostalih 27 članica EU.

Visoki predstavnik za BiH *Valentin Inzko* nakon sastanka izjavio je kako je dolazak europskih i američkih dužnosnika u BiH najbolji pokazatelj koliko ustvari međunarodna zajednica podržava napredak BiH i njezino punopravno članstvo u EU i NATO. »Inozemni predstavnici jasno su dali do znanja domaćim čelnicima da BiH ne može ući u EU i NATO dok u njoj postoji Ured visokog predstavnika, te da za jednu zemlju nije loše, ustvari dokaz je da je zemlja normalna, ukoliko dođe do promjene ili dopune ustava. Ono što je pozitivno jest da su čelnici bili vrlo konstruktivni i vrlo voljni da nađu put prema rješenju, što se u proteklih 14 godina nije događalo«, istaknuo je Inzko. Na pitanje – jesu li ustavne promjene glavni uvjet za zatvaranje OHR-a, Inzko je kazao kako i dalje na snazi ostaju »5+2« uvjeta i cilja koje je postavilo Vijeće za provođenje mira (PIK), te da jučerašnji razgovori neće odgoditi održavanje sjednice PIK-a, koja je planirana za 18. i 19. studenoga.

BORIS TADIĆ U DVODNEVNOM POSJETU BUDIMPEŠTI

Izniman napredak u suradnji Srbije i Mađarske

Predsjednik Srbije *Boris Tadić* izjavio je, tijekom dvodnevnog boravka u Budimpešti, kako je u srpsko-mađarskim odnosima u posljednje vrijeme načinjen izniman napredak i izrazio očekivanja da će dvije zemlje uspješno riješiti sva preostala otvorena pitanja. Mediji ističu kako je predsjednik Tadić rekao da svaka zemlja i narod imaju svoje legitimne nacionalne interese, pa tako i mađarski i srpski narod, ali i da političari dviju zemalja imaju obvezu pronaći zajedničke interese.

»Takav pristup nije važan samo zbog rješavanja povijesnih nesporazuma i pomirenja, već bi trebao osigurati plodonosnu ekonomsku suradnju, razvoj, investicije i zajedničku viziju o budućnosti pod europskim krovom«, rekao je Tadić.

Tadić, koji je u ponedjeljak i utorak u Budimpešti razgovarao s predsjednikom Mađarske *Lászlo Solyomom*, premijerom *Gordonom Bajnaijem* i predsjednikom parlamenta *Béloom Katonom*, rekao je kako se mađarska strana obvezala da neće sprečavati dotok plina u Srbiju iz svojih komercijalnih skladišta u slučaju da i predstojeće zime bude prekida dopremanja plina iz Rusije.

Srbijanski i mađarski predsjed-

nik založili su se i za rješavanje povijesnih nesporazuma, zbog čega bi trebala biti formirano mješovito znanstveno povjerenstvo. Oni su podržali inicijativu da akademije znanosti dviju zemalja osnuju neovisno ekspertsko povjerenstvo, koje bi ispitalo sporna pitanja mađarsko-srpskih odnosa u razdoblju tijekom i neposredno poslije završetka Drugog svjetskog rata.

Dvojica predsjednika također su se suglasili da je ulazak Srbije u EU preduvjet stabilnog ekonomskog razvoja regije i trajnog rješavanja pitanja nacionalnih manjina. Srpska i mađarska strana su, prema Tadićevim riječima, suglasne da usporedo s ekonomskom suradnjom treba raditi na poboljšanju položaja nacionalnih manjina i poticanju očuvanja njihovog kulturnog i svakog drugog identiteta.

Srpski je predsjednik rekao kako ima vrlo dobre odnose i s vođanskim političarima mađarske nacionalnosti. »Mađarski prijatelji su tražili od nas da omogućimo formiranje nacionalnim manjinskih vijeća. Veoma sam ponosan što je taj zakon donesen, čime manjine u Srbiji dobivaju sva prava. I pitanje autonomije Vojvodine ćemo riješiti, a u tijeku je rasprava o tome koja prava će biti prenesena na pokrajinu«, naglasio je Tadić.

»Srbija će za sve nacionalne manjine stvarati najbolje moguće uvjete za prosperitet i očuvanje identiteta, ali će isti zahtjev upućivati svim državama u regiji gdje živi srpski narod«, rekao je Tadić.

jeziku pripadnika srpskog naroda u Mađarskoj.

»Mi Srbima i Mađarima moramo stvoriti budućnost i perspektivu života u Srbiji i Mađarskoj, u suprotnom naši će se razgovori

Ulazak Srbije u EU ključan za regiju:
Boris Tadić i László Solyom

Prema Tadićevim riječima, Srbija očekuje da Mađarska razotri mogućnost sudjelovanja pripadnika srpskog naroda u mađarskom parlamentu, kao i da se stalno poboljšavaju uvjeti za informiranje i školovanje na materinjem

u budućnosti svoditi na razgovore o slavnoj povijesti i kulturnim spomenicima oko kojih neće biti ljudi«, poručio je Tadić.

Predsjednik Boris Tadić u Budimpešti je otvorio i novi Kulturni centar Samouprave Srba u Mađarskoj.

NA DAN OSLOBOĐENJA BEOGRADA

Ruski predsjednik stiže u posjet Srbiji

Ruski predsjednik *Dmitri Medvedev* posjetit će 20. listopada Srbiju, a njegov posjet poklapa se s 65. obljetnicom oslobođenja Beograda tijekom Drugoga svjetskog rata. Medvedev, kako prenose beogradski mediji, stiže u službeni posjet na poziv srbijanskog predsjednika *Borisa Tadića* i to će biti njegov prvi posjet Srbiji otkako je na mjestu predsjednika Ruske Federacije.

Osim sporazuma o suradnji u području ulaganja i energetike, očekuje se da će tema susreta Medvedeva sa srbijanskim dužnosnicima biti i očekivani ruski kredit Srbiji od milijardu eura, te mogućnosti i uvjeti za njegovo ostvarenje, kao i da će dvojica predsjednika razgovarati o političkim i sigurnosnim pitanjima. Očekuje se i da će ruska i srbijanska izaslanstva potpisati međudržavne sporazume vezane uz suradnju u područjima obrazovanja, tehnike i kulture, kao i zračnom prometu te suradnji srbijanske i ruske policije. Prema najavama, ruski bi predsjednik trebao održati govor u srbijanskom parlamentu i na svečanoj akademiji, te posjetiti Sinod Srpske pravoslavne crkve, dok će u njegovu čast na beogradskom Trgu republike biti priređen koncert stotinu truba.

NAKON 17 GODINA SUDOVANJA

Goranu Miliću oduzet beogradski stan

Novinaru HTV-a *Goranu Miliću* sudskom je odlukom oduzet stan u središtu Beograda. Taj mu je stan prije više od dvadeset godina dodijelila Radio-televizija Beograd. Spor između Milića i općine Stari grad, dug 17 godina, tako je završen rješenjem o prisilnom iseljenju, pišu beogradski i zagrebački mediji.

Milić, naravno, nije zadovoljan ovakvom odlukom te je izjavio kako se obraćao političarima u Srbiji, uključujući i predsjednika *Borisa Tadića*, no za sada bez rezultata.

»Namjera je bila da mi se oduzme stan, te da se preda sutkinji *Dragici Ljumović* koja će vjerojatno napraviti neki manevar i stan će dati nekome drugome, a njoj će se u zamjenu dati neki treći. Žalit ću se na sve moguće instance, kojih očigledno u Srbiji više nema«, rekao je za B92 Milić.

U tom stanu od 90 četvornih metara do iseljenja je živio Milićev posinak iz prvog braka koji je 9. listopada dobio nalog za deložaciju, bez prava žalbe. Izvršenju sudske odluke, uz sudskog izvršitelja, dva policajca i dva svjedoka, nije bio nazočan nitko od strana u sporu, pa ni Milićev posinak *Igor Katanić* koji u stanu stanuje od odlaska poznatog novinara iz Srbije.

ŠOVINISTIČKI OBOJENE PSOVKE PRIJETE PREKIDIMA UTAKMICA

Devedesete su za nama?

Umjesto radosti sportskoga rivalstva na utakmicama Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula česti su izljevi najprimitivnijeg oblika šovinizma* U najvulgarnijim psovka prednjače najiskusniji nogometaši

Piše: Ivan Andrašić

Sport je oduvijek bio privilegij mladosti, sportski tereni bili su za sportaše poligoni zdravlja, poligoni za stvaranje trajnih prijateljstava, za gledatelje izvori radosti, ljepota za oko. Erozija društvenih normi dovela je i do erozije morala u sportskim objektima, kako u gledalištima, tako i na terenima. Javlja se bolesno rivalstvo, na protivnika se više ne gleda kao na rivala u natjecanju, nego maltene kao na neprijatelja kojega treba uništiti na svaki način i po bilo koju cijenu.

Razumljivo, u degradaciji sportskih igara prednjačio je nogomet, koji okuplja najviše gledatelja. Obračuni navijača, kako međusobni, tako i oni s policijom, uništavanje imovine, ne samo na sta-

dionima, nego i na ulicama, postaju redovite prateće scenografije utakmica. Nažalost, ružne pojave postale su i dio igre na terenima, verbalne provokacije postaju uobičajena koreografija u međusobnoj komunikaciji nogometaša. Po inerciji, s prvoligaških terena na kojima su našle prvo utočište, preselile su se poput poplave i na terene najnižih stupnjeva natjecanja, u najmanje sredine. Nogometaši više ne prezaju od najprizemnijeg međusobnog vrijeđanja, od startova na protivnika »za zatvor«, od provociranja publike.

VRUĆI TERENI

Ove pošasti nije pošteđena ni Međuopćinska nogometna liga

Sombor – Apatin – Odžaci – Kula. Svima sportskim dužnosnicima dobro je poznato koji su to »vrući tereni«, ali nitko nema hrabrosti povući radikalne poteze kojima bi se stalo na kraj ponašanju stranom principima sporta.

U travnju prošle godine NK Dinamo iz Sente gostovao je u Odžacima. Nakon više puta ponovljenih najgrubljih nacionalističkih psovki upućenih nogometašima Dinama, kako od strane igrača OFK Odžaka, tako i od pojedinaca iz gledališta, a kad je postalo jasno da arbitri i delegat ovakvo ponašanje neće sankcionirati, plavi su se povukli s terena. Epilog – kapetan, trener i službeni predstavnik Dinama kažnjeni su s godinu dana zabrane rada u sportu. Uzročnici napuštanja terena nisu ni evidentirani, suci i delegat nisu snosili nikakve konzekvencije.

U dosadašnjem dijelu ovoga prvenstva u više navrata scenografija je ponovljena. Na gostovanju sončanskog Dinama u Svilojevu igrač domaćina, inače pojačanje iz

Apatina, na dva metra udaljenosti od suca glasno je opsovao majku ustašku igraču Dinama.

NI CRVENI KARTON

Reakcija suca, isto Apatinca, izostala je, nije reagirao niti delegat, a ni predstavnik Sončana nije stavio nikakvu primjedbu u zapisnik. Situacija je ponovljena dva tjedna kasnije na gostovanju Dinama u Stapar. Iritirani istom psovkom,

Umorna od ovakvih pojava:
Adam Domic

Policija ne dopušta raspravu dužnosnika Dinama sa sucima

Vezane ruke

Tajnik Područnog nogometnog saveza Sombor Laslo Karačoni: »Nogometni savez je izvanstranačka i apolitična organizacija, tako da ni na terenu ni u gledalištu ne bi trebalo biti mjesta političkom marketingu. Putem medija svi svjedočimo neprihvatljivom ponašanju skupina poglavito mladih ljudi, među kojima je i ogroman broj malodobnika. Vidljivo je kako je sve ono ružno, vezano uz nogomet, postalo urgentan problem ove države. Po inerciji, sve vezano uz najjača natjecanja, kroz izvjesno vrijeme preslikava se na natjecanja nižih stupnjeva. Ova dva slučaja, vezana uz ružne psovke na nacionalističkim osnovama upućene nogometašima sončanskoga Dinama u Svilojevu i u Stapar, poznata su nam, međutim, ruke su nam vezane, jer nemamo ništa dokumentirano. Naša prva zadaća je upoznati djelatnike pravde Područnog saveza Sombor s događanjima na terenu glede ovih verbalnih prekršaja i naložiti im dosljedno sankcioniranje istih, uz detaljno izvješće nogometnim tijelima, a isto tako i nadležnim tijelima MUP-a. Samo sustavnim radom na izobrazbi mladih arbitara i s puno edukacije nadam se da ćemo uspjeti protjerati s nogometnih terena sve ono što je strano sportu.«

ovoga puta upućenom *Marku Šarcu*, koji je inače srpske nacionalnosti, plavi su htjeli napustiti teren, jedva su ih u tome spriječili tajnik Dinama *Adam Domić* i pomoćni trener *Siniša Brkin*. Primjedbe u zapisniku u ovoga puta su izostale. »Vjerujte, jako sam umoran od ovakvih pojava u nogometu. Što je najžalosnije, najdrastičniji u ružnom ponašanju su stariji igrači, a žrtve su najčešće mladići koji nisu ni rođeni u vrijeme početka ratova i najvećih tenzija među pripadnicima različitih nacija na ovim prostorima. Umjesto da njih uzmemo u zaštitu, mi prikrivamo izgrednike. Svi znamo da je u Stapar psovka upućena od strane igrača *Igora Pekeza*, ali nitko od službenih osoba to nije konstatirao u zapisniku. Arbitar *Marijanović* iz Sombora

samo je opomenuo klupu domaćina i prijetio da će u ponovljenom slučaju prekinuti utakmicu. A u pravilniku decidirano piše da se u takvom slučaju izgredniku mora dodijeliti crveni karton i po zakonu uslijediti kaznena prijava. Samo, kakva korist od pravilnika i zakona, ukoliko se izbjegava njihova primjena? Igrače sam nagovorio da se vrate na teren, kako ne bi opet bili drastično kažnjeni«, kaže *Domić*.

»Teško je više ovako igrati, čovjek gubi svaku motivaciju. U ekipi imamo nekoliko nogometaša mlađih od osamnaest godina i kako njima objasniti da ih prije svih sudac ne uzima u zaštitu? Ukoliko se ove pojave ne budu sankcionirale, ne možemo ni očekivati da same po sebi nestanu sa sportskih terena. Sada, hladne glave, kažem

Teško je ovako igrati:
Aleksandar Barunov

da je dobro što nismo napustili teren u Stapar, vjerojatno bi opet bilo drakonskih sankcija, a stvarni krivci ostali bi nekažnjeni. S druge strane, osjećam kako je potrebno uraditi nešto čime bi cijeloj javnosti skrenuli pozornost na ovako ružna zbivanja«, kaže kapetan Dinama

Aleksandar Barunov.

Poslije utakmice u Stapar, osim našega tjednika u povodu ovih nemilih događanja oglasio se direktor i glavni i odgovorni urednik Apatinskih novina *Jovan Banjac* člankom »Srbina psovali majku ustašku«. »Ovakve pojave u sportu za mene su strane. Nisam nacionalistički obojen, budite sigurni da ću isto odreagirati na svaki ovakav ispad, bez obzira tko bude stajao iza njega. Sve strukture, od vrha države, pa do najnižih liga, moraju u međusobne odnose sportaša vratiti fair-play, a svoj doprinos eliminaciji ne samo nacionalističke, nego i svake druge negativne scenografije sa sportskih terena, svakako moraju dati i djelatnici iz svih medija na ovim prostorima«, kaže *Banjac*.

EKSKLUZIVNO ZA »HRVATSKU RIJEČ« SARAJEVSKI KARDINAL VINKO PULJIĆ

Sportska natjecanja neka oplemenjuju, povezuju i odgajaju!

»Pojava navijačkih nereda posebno je osjetljiva u višenacionalnim sredinama, u kojima živi više naroda jedni s drugima, i u kojima ona ostavlja puno teže posljedice jer se vrlo lako ispolitizira«, kaže kardinal Vinko Puljić.

Piše: Tomislav Vuković

Nedavni navijački neredi u Širokom Brijegu u Hercegovini, u kojima je u žestokim sukobima suparničkih skupina između domaćih i gostujućih navijača iz Sarajeva iz vatrenoga oružja ubijen 24-godišnji navijač *Vedran Puljić*, zgrozili su ne samo bosanskohercegovačku nego i okolnu javnost. Naime, prema policijskom izvješću došlo je do pravoga uličnog rata u kojemu je u pucnjavi ranjeno više osoba, u masovnoj tučnjavi ozlijeđeno

nekoliko desetaka osoba, a uništeni su i brojni izlozi, zapaljeni automobili, imovina je sustavno uništavana, te, ono što je najstrašnije, napadnuti su i slučajni prolaznici ne samo na ulicama, nego i u njihovim stanovima.

Općinske, županijske i federacijske vlasti, visoki međunarodni predstavnik u BiH, te brojni istaknuti javni djelatnici trudili su se prikazati nemili događaj tek kao huliganstvo određenih skupina, dok su drugi izravno upozoravali na očitu međunacionalnu mržnju, koja je eskalirala u povodu nogometne utakmice. Stoga smo ekskluzivno za »Hrvatsku riječ« zamolili sarajevskog kardinala *Vinka Puljića*, koji se zbog ozbiljnosti situacije obratio tamošnjoj javnosti, da prokomentira spomenute najcrnije sportske trenutke u BiH u posljednjih nekoliko godina, i istakne, po njegovu uvjerenju, najbolje načine njihova prevladavanja na opće dobro svih građana:

»Moram priznati da je u posljednje vrijeme divljaštvo u navijanju sve više uzelo maha ne samo u BiH, nego i drugim okolnim zemljama, pa i u Europi. No, ta je

pojava posebno osjetljiva u višenacionalnim sredinama, u kojima živi više naroda jedni s drugima, i u kojima ona ostavlja puno teže posljedice, jer se vrlo lako ispolitizira, kao što se to dogodilo i u tom konkretnom slučaju u Širokome Brijegu. Nekima, nažalost, ni na kraj pameti nije bilo da se konstatira kako je takvo ponašanje apsolutno neprihvatljivo, da se u borbi protiv njega treba odgajati, da se ono treba liječiti, da se trebaju uključiti sve mjerodavne političke, odgojne, obrazovne i slične, pa i vjerske, ustanove, da je nužno stalno upozoravati na njegovu štetnost, nego su iskoristili tu krajnje negativnu klimu kako bi dokazivali samo jedno – da je riječ o isključivo međunacionalnom konfliktu. Ne tvrdim da i toga nije bilo, ali svoditi takve događaje samo na razinu međunacionalnog sukoba je više nego opasno i štetno, najprije za suživot ljudi. U širokom Brijegu riječ je o tragičnoj pogibli mladoga čovjeka, zbog koje je važno krenuti putem formiranja mladih ljudi, što znači – obitelji moraju ucijepiti u svakoga od njih zdrava moralna načela, među koji-

ma su vrijednost svakoga ljudskog života i dostojanstvo svake osobe na prvome mjestu«, kaže kardinal vinko Puljić i naglašava kako je nakon obitelji nezamjenjiva uloga škole, koja mora odgajati mlade za različitost, koje je bogatstvo svakoga društva.

»Osim toga, svaka država treba donijeti vrlo jasne zakone koji ne smiju dozvoliti da se sport pretvori u divljaštvo. Zato očekujem da će razum pobijediti i da će sportska natjecanja biti područje koje oplemenjuje, povezuje i odgaja. Na kraju, poručio bih čitateljima 'Hrvatske riječi' i svim pripadnicima hrvatskoga naroda da se ne srame svojih istinskih korijena, a to su narod i vjera, ali ne zatvarajući se u svoje etničke ili vjerske okvire, nego gradeći mostove prema svim narodima na koje su upućeni i s kojima žive u svojoj državi, i prema matičnoj domovini Hrvatskoj i prema sunarodnjacima u susjednim zemljama. Neka promiču na svim tim područjima kulturu dijaloga, koji može biti plodonosan samo ako budu čvrsto uronjeni i svjesni vlastitog identiteta«.

ALEKSANDAR MARTON, PREDSEDNIK SKUPŠTINE GRADA ZRENJANINA I POTPREDSJEDNIK LSV-A

Nova stranica u pomirenju Hrvata i Srba

Posljednjih mjeseci istraživao sam što se dešavalo u Stajićevu, čitao sam izvode iz optužnice protiv Gorana Hadžića u kome se taj logor spominje i vidio sam kako je zatvorenici u to vrijeme bilo teško. Sudska će tijela, nadam se, utvrditi koji je stupanj svega toga bio, tko je što radio, a ja kao čovjek neću zatvarati oči.

Razgovor vodio: Željko Balaban

ciji. Početkom kolovoza, naime, dvojica nepoznatih muškaraca su mu, dok je prolazio Ulicom Žarka Zrenjanina, zaprijetila riječima: »Ustašo, ti i tvoj sin ste gotovi.«

O svim ovim događajima, ali i o tome kaje li se što je primio predstavnike Udruge pravika »Vukovar 1991« i vjeruje li u pomirbu između Hrvata i Srba, Aleksandar Marton govori u intervjuu za Hrvatsku riječ.

HR: Na posljednjoj sjednici Skupštine Grada Zrenjanina oporbeni su vijećnici podnijeli inicijativu za vaš opoziv, između ostalog i zato što ste podržali hrvatsku udrugu »Vukovar 1991« u namjeri da postavi spomen-ploče u Stajićevu i Begejcima. Smatrate li da taj postupak protiv vas zapravo predstavlja samo prikupljanje političkih poena?

Predsjednik Skupštine Grada Zrenjanina i potpredsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine Aleksandar Marton u fokus interesa hrvatske i srpske javnosti dospio je nakon odluke da primi predstavnike Udruge pravika »Vukovar 1991« i podrži njihovu inicijativu da se u Stajićevu i Begejcima, na mjestima gdje su prije 18 godina bili logori za državljane Hrvatske, postave spomen obilježja. Bio je to povod da se nađe na udaru srpskih desničarskih organizacija i političkih stranaka koje su ga nazivale »ustašom«, »agentom

hrvatske službe«, »izdajnikom Srbije«... Ultradetničarska organizacija »Naši«, sa sjedištem u Arandjelovcu, izradila je plakate na kojima je optužila ovog mladog političara da je »bez ikakvog srama odlučio podići spomen obilježje ustaškim zločincima koji su ubili i protjerali više stotina tisuća Srba u operacijama Bljesak i Oluja«. Udruženje ratnih vojnih invalida u Zrenjaninu, čiji su pojedini članovi stupili i u višednevni štrajk glađu, zatražilo je njegovu smjenu, a ovaj zahtjev sada je i »institucionaliziran«, budući da je na posljednjoj sjednici grupa od 24

vijećnika Srpske radikalne stranke i Demokratske stranke Srbije u zrenjaninskom parlamentu podnijela pismeni zahtjev za Martonov opoziv. Zamjereno mu je što je podržao predsjednika Udruge pravika »Vukovar 1991« Zorana Šanguta koji, kako je navedeno u zahtjevu za smjenu, »uspoređuje Jasenovac, Auschwitz i Loru sa sabirnim centrom u Stajićevu, koji Srbe karakterizira kao genocidan i fašistički narod«.

Samo zato što je iskazao svoje mišljenje, Martonu i njegovom troipolgodšnjem djetetu je priječeno smrću, a slučaj je prijavljen poli-

U dobroj mjeri sam siguran da političke stranke, prije svega desničarske, pokušavaju iskoristiti čitavu ovu novonastalu situaciju u svezi sa Stajićevom i Begejcima da opet vrate svoj govor u one devedesete godine. Dobro se sjećamo koliko je u to vrijeme bio oštar jezik predstavnika tih političkih opcija. Kada usporedimo neke rečenice iz 1991. i 1992. godine s onima koje možemo čuti sada, ne samo od nekih stranaka već i udruga, jasno možemo vidjeti kako su one gotovo identične. Očekivao sam te pritiske, jer bez obzira što ja i jedan dobar dio sta-

novništva Srbije mislimo, ovdje nažalost još postoje ljudi koji žive u tim devedesetim godinama i kojima su još puške i bombe u glavi. Nadam se da će vrijeme to zaliječiti i da ćemo ipak pokazati kako je većinska Srbija za pomirenje, kao što se iskreno nadam da je i većinska Hrvatska.

HR: Poslije prijama izaslanstva bivših hrvatskih zatočenika doživjeli ste neugodnosti, prozivke, verbalne napade... Kajete li se danas zbog toga što ste podržali predstavnike Udruga pravnika »Vukovar 1991«?

Naravno da se ne kajem! Te ljude sam tada upoznao i na osnovi svega onoga što sam u to vrijeme čuo od njih, a kasnije i čitajući njihove izjave i pogleda na sve ono što se dešavalo devedesetih godina, shvatio sam kako smo u dobroj mjeri istomišljenici. Vidim da potpuno i demokratski razgovaraju, da kritiziraju i zločine koji su počinjeni s hrvatske strane. Sve što oni hoće, ja mislim da je potpuno ljudski. Posljednjih mjeseci istraživao sam što se dešavalo u Stajićevu, čitao sam izvode iz optužnice protiv *Gorana Hadžića* u kome se taj logor spominje i vidio sam kako je zatvorenici u to vrijeme bilo teško. Sudska će tijela, nadam se, utvrditi koji je stupanj svega toga bio, tko je što radio, a ja kao čovjek neću zatvarati oči. Mislim da tako treba postupiti svaki normalan političar na prostoru bivše Jugoslavije, jer je ovo okretanje jedne nove stranice. Da podvučem još jednom – ne kajem se što sam ih primio. Mislim da je ovo jedna duboko ljudska priča koja treba postojati na svim stranama.

HR: Jeste li imali podršku u vrijeme brojnih negativnih kritika upućivanih na vaš račun i s kojih strana je ona pristizala?

Najveću podršku imao sam od Lige socijaldemokrata Vojvodine, na čemu joj zahvaljujem. Osim Gradskog odbora u Zrenjaninu, mene je podržalo i najviše političko tijelo stranke i to otvoreno. Dobio sam i puno podrške od običnih građana, ne samo Zrenjanina, već i šire. Čuvam još poruke u mobitelu i mislim da su jako važna stvar. Dešavaju se, naravno, i suprotne stvari. Eto, prije desetak dana šetao sam glavnom gradskom ulicom u društvu jednog člana

Gradskog vijeća. Jedan čovjek, koji se našao blizu nas, pljunuo je i čuo sam kako je rekao: »Ustašo«. Okrenuo sam se i u maniri dobrog Vojvođanina mu kazao kako se u Vojvodini ne pljuje po ulici, a naravno da tu riječ »ustašo« nisam niti komentirao. Dajem svakome pravo na svoje mišljenje, ali jednako tako očekujem da ga i oni daju meni.

HR: Jedna od neugodnosti, reklo bi se možda i najvećih, desila se prije nekoliko mjeseci, kada su vas dvojica muškaraca nazvala »ustašom« i zaprijetila da će ubiti vas i vašeg malodobnog sina. Koliko vas je to uplašilo i kako na taj incident gledate s ove vremenske distance?

Nije bilo nimalo ugodno, pogotovo što se sve desilo na nekih 400-500 metara od moje obiteljske kuće.

Marton ovo ili ono, mogu tvrditi da griješim, ali ne smiju udarati na sigurnost moje obitelji.

HR: Poslije podrške dane bivšim hrvatskim zarobljenicima neki su čak išli dotle da vas optuže kako radite protiv interesa Republike Srbije, da će vaše izjave dane Hrvatskoj radioteleviziji biti iskorištene pred Međunarodnim sudom pravde u korist Hrvatske, koja je tužila Srbiju za naknadu ratne štete. Koliko su realne takve tvrdnje?

To doista nema nikakve veze s realnošću, a dosta toga se moglo čuti. Na press konferenciji Srpske radikalne stranke je rečeno kako sam »špijun hrvatske tajne službe«, da radim za interese Hrvatske, a u svezi s tužbom protiv Srbije. Ako misle da će izazvati štetu nešto što je općepoznato, što se

zapitao: »Tko je taj mirotvorac koji miri Srbe i Hrvate, vjekovne neprijatelje?« Vjerujete li vi u pomirenje Hrvata i Srba?

Vidio sam tu vladikinu izjavu i ne bih je, naravno, komentirao. Ali, mislim da Srbi i Hrvati nisu vjekovni neprijatelji. Tome u prilog ide i sama činjenica da u bivšoj Jugoslaviji, u Hrvatskoj, Vojvodini, Bosni i Hercegovini, Zrenjaninu, imamo na tisuće i tisuće mješovitih brakova između Srba i Hrvata. Često nam se ne razlikuju ni imena ni prezimena, jezik i povijest su nam gotovo isti, problemi u ovom vremenu tranzicije također, jedino nas razdvaja pripadnost većinskoj religiji. Vjerujem da je većina i Srba i Hrvata za pomirenje, što se i primjećuje na temelju kontakata među gospodarstvenicima, kulturnim djelatnicima... Sve je više filmova koje u Zagrebu snimaju naši

To nije bila prva prijetnja. Doživio sam ih i prije nekoliko mjeseci i prije tri godine kada sam, također, nazvan »ustašom«. Međutim, u kolovozu ove godine prvi put sam slučaj prijavio policiji zato što je tada spomenut i moj malodobni sin. Ipak, ne bojim se, imam puno prijatelja u ovom gradu, a i siguran sam da se nalazim na strani istine koju ću i dalje javno iznositi. Oni koji misle da griješim, imaju na to pravo, ali bih ih molio da moju obitelj ostave na miru i da meni daju zajamčeno pravo na mišljenje. Mogu govoriti da je Aleksandar

već nalazi u optužnicama i što je netko samo ponovio, onda je očigledno da griješe. Postupak pred Međunarodnim sudom pravde ide svojim tijekom, a ja bih osobno volio da i Hrvatska i Srbija povuku tužbe jedna protiv druge, jer je stup dobrih odnosa među zemljama bivše Jugoslavije ne dobar, nego odličan odnos Zagreba i Beograda. Mislim da tim tužbama neće daleko dogurati ni jedni, ni drugi.

HR: Vladika banatski Nikanor, koga pamte po nimalo pomirljivim porukama, svojevremeno se

glumci, a u Beogradu hrvatski. Jednostavno, ovo je jedno područje i trebamo shvatiti da naše gospodarstvo najbolje može funkcionirati ako je jedinstveno. Svakako postoji i manjina, koja je uvijek glasniija, a ima je i s jedne i s druge strane. Ona gleda tu priču uvijek staviti u domenu svađa. Apeliram na sve koji normalno misle da budu glasniji i da se nitko ne stidi ako Hrvat ima najboljeg prijatelja Srbina, ili Srbin suprugu Hrvaticu. To nije za stid, niti za bilo kakvu osudu, čak je za ponos.

Predugo se šutjelo o zločinima

Poslije završetka Drugog svjetskog rata na području Vojvodine postojalo je više od 70 logora u kojima je mučeno i ubijeno nekoliko desetina tisuća podunavskih Nijemaca

Nedostupni su nam arhivi vojske i tajne policije:
Rudolf Weiss

Na području Vojvodine sve do 1948., tri godine poslije završetka Drugog svjetskog rata, gotovo da nije bilo mjesta bez logora, u kojima je mučeno i ubijeno više desetina tisuća podunavskih Nijemaca, uglavnom žena, djece i staraca.

»Imala sam samo 12 godina i doživjela sam i Gakovo i Kruševo. Tamo su mi sve pobili - mamu, brata, baku, djeda, tete. Preživjela sam samo ja... Moja sestrina je imala bebu od šest mjeseci - i nju su odveli«, sjeća se *Katarina Nikolić*, rođena *Pilharc*, jedna od rijetkih preživjelih svjedokinja onoga što se događalo u poslijeratnim logorima.

SUOČAVANJA S VLASTITIM ZLOČINIMA

Prema nedavno objavljenim podacima Anketnog povjerenstva Skupštine Vojvodine o civilnim žrtvama u Vojvodini od 1941. do 1948. godine u tadašnjoj Jugoslaviji ubijeno je 25 tisuća civila, pripadnika njemačke nacionalne manjine. Upravo izvješće Anketnog povjerenstva, te u javnosti sve izraženija potreba za suočavanjem s vlastitim zločinima počinjenim, 90-tih godina, aktualiziraju i pitanja zlo-

čina počinjenih prije 60 godina. Njemački narodni savez, udruga koja okuplja sugrađane njemačke nacionalnosti, tijekom ove godine organizirala je nekoliko tribina i predavanja o civilnim žrtvama rata u svim nacionalnim zajednicama u Vojvodini, a ovaj ciklus zaključen je prošlotjednom tribinom o poslijeratnim stradanjima podunavskih Nijemaca. Profesor povijesti i predsjednik Njemačkog narodnog saveza *Rudolf Weiss* ističe da je vrijeme da se prekine 60 godina duga šutnja o stradanjima Nijemaca, i da se o tim zločinima govori bez tabua, ali i bez ostrašćenosti.

»Tko ne nauči iz povijesti osuđen je ponoviti iste pogreške. Na žalost, na južnoslavenskim prostorima pogreške su se ponovile i opet imamo masovne grobnice. Užasna je činjenica da su logori u Vojvodini postojali tri godine nakon svjetskog rata, i o tome se šutjelo. I onda, povijesno prokletstvo nas je stiglo, ponovili su se Stajićevo i Begejci u Banatu, gdje su ljude iz Vukovara zatvarali u logore i mučili. Također je u Banatu bio najgori logor smrti i za podunavske Nijemce, i o tome se šutjelo. Ne smije se šutjeti, zbog naše djece i naše budućnosti, moramo raskrstiti s tom tamnom stranom naše zajedničke prošlosti«, kaže *Rudolf Weiss*.

Procjene su da je u Kraljevini Jugoslaviji ukupno živjelo oko 538 tisuća Nijemaca, od čega više od 400 tisuća na teritoriju današnje Vojvodine. Danas ih je u Vojvodini manje od četiri tisuće.

»Najstrašnija je činjenica da je svatko tko se iole od podunavskih Nijemaca ogriješio u ratu, pobjegao prije dolaska Crvene armije i partizana, a ostali su oni koji su bili apsolutno sigurni u svoju nedužnost i, nažalost, upravo oni su stradali u tim logorima. Na primjer, u logoru smrti Knićanin prema najnižim procjenama ubijeno je 11 tisuća žena, djece i staraca. U tom je logoru u jednom trenutku bilo gotovo šest tisuća djece do 14 godina, a od listopada 1944. do prosinca 1945. u tom je logoru umrlo 1.038-ero djece do 10 godina starosti. Mora se govoriti o tome da su u tim logorima djeca umirala, a, na žalost, oni

koji su počinili zločine nikad nisu kažnjeni, čime je poslana tragična poruka mladim naraštajima da se zločin može nekažnjeno činiti«, kaže *Weiss*.

JOŠ UVIJEK NEDOSTUPNI DRŽAVNI ARHIVI

Je li podatak o 25 tisuća ubijenih njemačkih civila konačan, ipak je još uvijek upitno. Naime, njemački izvori kažu da je na teritoriju bivših jugoslovenih zemalja taj broj žrtava trostruko veći. Saznanja o stradanju podunavskih Švaba dobivena su uglavnom na temelju izjava svjedoka i preživjelih logoraša, jer službeni državni arhivi još uvijek nisu otvoreni.

»Godinama se do sada govorilo da se tijekom završetka Drugog svjetskog rata u sporadičnim borbama desilo da i neki njemački civil slučajno pogine. Danas imamo zaključak Anketnog povjerenstva gdje se kaže da je 25 tisuća njemačkih civila ubijeno u tadašnjoj Jugoslaviji, a kada konačno bude-

narodni savez traži da nas puste u arhive da skupa sa srpskim povjesničarima obradimo građu, ali i do danas su nedostupni i vojni i arhivi tajne policije (OZNA, KNOJ, UDBA, SDB, današnja BIA).«

U Kraljevini Jugoslaviji prije Drugog svjetskog rata živjelo je više od pola milijuna Nijemaca, koji su u to vrijeme bili najbrojnija nacionalna manjina. U Vojvodini su više od 30 posto stanovništva bili ljudi njemačkog podrijetla, a danas ih ima manje od četiri tisuće, odnosno 99 posto njemačkog stanovništva je nestalo s teritorija Vojvodine. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2002. godine u Republici Srbiji živi 3.901 Nijemac, a od toga 3.154 u Vojvodini. Za vrijeme i poslije rata oko 300 tisuća je otišlo, veliki dio je stradao odmah poslije rata, dok je značajan dio iz straha prestao iskazivati svoju nacionalnu pripadnost. Progon i ubijanje građana njemačke nacionalnosti pratilo je i oduzimanje i nacionaliziranje njihove imovine, stotine tisuća kuća, tvrtki, mlinova, pivo-

Koliko je javnosti poznata činjenica da je bilo poslijeratnih logora?

Došlo je do pomaka zahvaljujući knjigama koje su objavljene na srpskom jeziku, prije svega *Stefanovićeva* knjiga »Jedan svijet na Dunavu« u kojoj je prvi puta dana riječ upravo progananim Nijemcima da ispričaju što im se desilo. Potom knjiga *Rite Brost* »Žal za zavičajem«, te knjiga »Genocid nad njemačkim stanovništvom u Jugoslaviji« u kojoj su prvi put iznesene neke zastrašujuće činjenice o stradanju djece, silovanjima žena i nevjerojatnim brutalnostima. Možemo reći kako imamo pomak i prema jednom civilizacijskom činu dostojnog obilježavanja grobnica i grobova. Na mjestu logora smrti Gakovo postavljeni su križ i ploča na četiri jezika, 14.000 četvornih metara je očišćeno i to je sada dostojanstvena grobnica za osam i pol tisuća žena i djece. U Kruševlju, gdje leže posmrtni ostaci tri tisuće žena i djece imamo spomenik i križ, u Kikindi također, kaže *Rudolf Weiss*.

mo dobili mogućnost ući u arhive vjerojatno ćemo stići i do brojke od 70 tisuća, koliko kažu njemački izvori. Zamjeraju nam da su naša svjedočenja uglavnom svjedočenja preživjelih tog genocida nad njemačkim življem od 45. do 48. godine, međutim arhivi su još uvijek nedostupni. Od osnivanja Njemački

vara. Posljednje procjene govore da je na teritoriju bivše Jugoslavije, od Slovenije do Vojvodine, oduzeto imovine u vrijednosti od oko 50 milijardi eura. Samo u Vojvodini od njemačkih vlasnika oduzeto je oko 680 tisuća hektara obradive zemlje.

S. Mamužić

OSNOVANA PODRUŽNICA DSHV-A U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Politički glas Hrvata u Srijemu

Ovom povijesnom trenutku u kome su Hrvati po prvi put nakon više od 60 godina održali javni politički nastup u Skupštini Grada Srijemske Mitrovice i gdje se prvi put nakon 60 godina intonirala hrvatska himna, nazočan je bio veliki broj članova i simpatizera DSHV-a

Nakon više od 60 godina Hrvati u Srijemskoj Mitrovici imaju jaku i organiziranu političku stranku koja zastupa njihove interese. Hrvati, koji su uvijek imali svoju političku stranku u gradu, koja je po broju glasača zauzimala drugo mjesto u Srijemskoj Mitrovici, nakon Drugog svjetskog rata i dolaska komunističkog režima, pa preko devedesetih godina, ostaju bez političke organizacije, jer bila je osuđivana i svaka pomisao o nekoj političkoj organizaciji Hrvata u Srijemskoj Mitrovici.

Nakon demokratskih promjena 2000. godine situacija se svakako poboljšala, ali Hrvati – građani Srijemske Mitrovice još nisu imali svoju stranku te su lutali između nekoliko demokratskih opcija, koje su svakako zastupale njihove interese, ali ne u toj mjeri kako bi to činila politička stranka s hrvatskim predznakom.

PRVA HRVATSKA STRANKA POSLIJE DRUGOG SVJETSKOG RATA

Prepoznajući potrebu za političkom organizacijom Hrvata skupina mladih ljudi 2008. godine organizira i osniva prvu hrvatsku stranku poslije Drugog svjetskog rata – HSI. Po prvi put nakon dugog niza godina Hrvati se okupljaju u političku stranku s hrvatskim predznakom, čiji je cilj zastupanje prava i sloboda hrvatskog naroda te očuvanje njegove kulture i identiteta u Srijemskoj Mitrovici i cijelom Srijemu. Osnivačkoj skupštini održanoj 5. veljače 2008. godine prisustvuje 107 članova, koji za predsjednika biraju *Andreja Španovića*. U budućem periodu stranka višestruko povećava svoje članstvo, ali vodstvo stranke shvaća da je u interesu Hrvata u Srijemu i Vojvodini da svi Hrvati budu jedinstveni u političkom smislu. Razumijevajući čuvenu rečenicu najvećeg hrvatskog političara *Stjepana Radića* »Dva Hrvata, tri stranke« Hrvatska SI se odlučuje

za suradnju s najvećom hrvatskom strankom u Vojvodini, koja već 19 godina djeluje na očuvanju hrvatske zajednice, s Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini. U sve većoj suradnji između ove dvije hrvatske stranke prepoznaju se zajednički ciljevi djelovanja te se postupno razmišlja o ujedinjenju u kojem bi srijemski Hrvati bili u okviru velike političke stranke, a ne samo lokalne i 15. lipnja na skupštini Hrvatske SI donijeta je odluka u ujedinjenju s DSHV-om. Nakon ujedinjenja HSI bi trebala postati podružnica DSHV-a sa sjedištem u Srijemskoj Mitrovici, a dotadašnji predsjednik HSI predsjednik podružnice i dopredsjednik DSHV-a.

OSNIVANJE PODRUŽNICE DSHV-A

Prateći Statut DSHV-a, dana 27. i 28. srpnja u Srijemskoj Mitrovici osnovane su mjesne organizacije DSHV-a - Srijemska Mitrovica 1 i Srijemska Mitrovica 2, za čije su predsjednike izabrani *Damir Pismestrović* i *Zlatko Načev*, a odmah nakon toga pristupilo se osnivanju podružnice 2. listopada 2009. godine. Ovom povijesnom trenutku, u kome su Hrvati po prvi put nakon više od 60 godina održali javni politički nastup u Skupštini Grada Srijemske Mitrovice i gdje se prvi put nakon 60 godina intonirala hrvatska himna, nazočan je bio veliki broj

Dužnosnici na osnivanju Podružnice

članova i simpatizera DSHV-a iz Srijemske Mitrovice i članova podružnica DSHV-a iz Subotice, Sente, Sombora. Pozdravne govore održali su: *Filip Damjanović*, ministar savjetnik voditelj konzularnog odjela Republike Hrvatske u Beogradu, *Petar Kuntić*, predsjednik DSHV-a, *Dužo Runje*, dopredsjednik DSHV-a, *Marinko Beljo*, predstavnik ureda župana Vukovarsko-srijemske županije, *Nenad Lemačić*, zastupnik u Skupštini AP Vojvodine i *Aleksandar Prodanović*, predsjednik Skupštine Grada Srijemske Mitrovice. U svom pozdravnom govoru Petar Kuntić istaknuo je važnost DSHV-a za hrvatsku zajednicu, gdje je zaslugom stranke hrvatski jezik uveden među 6 službenih jezika u Vojvodini, uvedeno obrazovanje na hrvatskom jeziku te doprinos u osnutku Hrvatskog nacionalnog vijeća

i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Profesor povijesti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu i zastupnik u Skupštini AP Vojvodine *Nenad Lemajić* naveo je da je suradnja srpskih i hrvatskih političkih stranaka u Srijemskoj Mitrovici zadnji put bila za vrijeme sporazuma Cvetković-Maček 1939. godine, te da ova dva naroda, koji nose teško naslijeđe iz svoje prošlosti, moraju to prevazići u cilju boljeg zajedničkog života i napretka zajednice. Nakon pozdravnih govora uslijedio je radni dio osnivačke skupštine, na kojem je izabrano čelnstvo podružnice DSHV-a Srijemska Mitrovica, a u sastav odbora podružnice ušli su: *Zlatko Načev*, *Damir Pismestrović*, *Krunoslav Đaković*, *Darko Lovrić*, *Anica Nenadović* i *Vjekoslav Tajm*, a za predsjednika podružnice izabran je *Andrej Španović*. Nakon izbora za predsjednika podružnice Španović se obratio skupštini i u svom govoru izložio da će prvi zadaci podružnice biti rad na osnivanju mjesnih organizacija diljem Srijema, formiranje organizacije mladih, kao i Foruma žena. Poseban naglasak stavio je na važnost njegovanja hrvatskog jezika i hrvatske kulturne baštine u Srijemu, kao i na važnosti informiranja na materinjem jeziku. Po završetku radnog dijela u prostorijama Hrvatskog doma održan je domjenak za sve uzvanike.

Dario Španović

Ponovno politički okupljeni srijemski Hrvati

ČETVERO HRVATSKIH KNJIŽEVNIKA ODLIKOVANO ZA OČUVANJE KULTURE HRVATSKOG NARODA U SRBIJI

U matici potvrđeni, doma nedovoljno vidljivi

Glavni događaj prošloga tjedna među Hrvatima u Vojvodini nedvojbeno je bilo odlikovanje četvero ovdašnjih hrvatskih književnika i kulturnih djelatnika, kojima je predsjednik Republike Hrvatske *Stjepan Mesić* uručio odličja Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića za očuvanje kulture hrvatskog naroda u Srbiji. Podsjetimo, prošle srijede u Zagrebu su odlikovani *Lazar Merković*, *Jasna Melvinger*, *Petko Vojnić Purčar* i *Vojislav Sekelj*.

Posebnu pozornost u tom činu izaziva »povijesni« podatak kako je to bilo prvi puta da prvi čovjek Republike Hrvatske dodjeljuje nagrade za ukupan doprinos na očuvanju hrvatske kulture u Srbiji građanima hrvatske nacionalnosti koji tu žive i rade. U razgovoru s dobitnicima ovog velikog priznanja otvorili smo temu značenja nagrada u kulturi, pitanja – što one donose hrvatskoj kulturi u Vojvodini, te na koncu i zatražili njihova mišljenja o budućnosti ovdašnje hrvatske književnosti.

ZAUZIMANJE ZA RAVNOPRAVNOST

Razvijati vlastitu nacionalnu kulturu prvorazredna je zadaća svakog čovjeka, a očuvanje hrvatske riječi i književnosti bio je smisao njegova višedesetljetnog usredotočenog djelovanja, kaže za naš list *Lazar Merković*, književnik, prevoditelj i kroničar mjesne hrvatske povijesti u Subotici.

»Nastojali smo hrvatsku riječ i književnost postupno integrirati ne samo u kulturu okruženja, koje nam često nije bilo skloni, štoviše bilo je i neprijateljski nastrojeno, nego i u bogata, razvedena događanja, procese, ali i svijest ljudi, javnog mnijenja u matičnoj nam zemlji«, prisjeća se *Merković*.

»Prodori realizirani u zadnjih nekoliko godina na toj razini trebali bi biti predmetom jedne šire elaboracije s ciljem cjelovitijeg sagledavanja, ocjene, te na teme-

Dobitnici odličja u društvu predstavnika hrvatske zajednice

lju svega toga što učinkovitijeg uključivanja u integralnu hrvatsku kulturu kao njena tvoračka sastavnica, a da pri tome ne zaboravimo našu ugrađenost u kulturu u zemlji u kojoj smo živjeli, živimo i kojoj kanimo živjeti. Upravo u svemu tome vidim budućnost hrvatske književnosti, publicistike, novinstva, odnosno medija«, kaže on.

Kako bismo tu golemu zadaću što učinkovitije obavili, kako smatra

Merković, potrebno nam je sustavno posredovanje naših stvaralačkih stremljenja, djela, osobnih i skupnih.

»U tome znakovito mjesto imaju sredstva javnog priopćavanja. Na prvom mjestu ističem 'Hrvatsku riječ', njenu bogatu nakladničku djelatnost, radijski program. Nažalost, televizija nam je sporadičan, a ne sustavno ustrojeni medij. Konačno, potrebno je da u svijesti nekih naših pojedinaca konačno prevlada spoznaja, taktičko i strategijsko opredjeljenje za onu kulturu koja ostavlja trajne tragove o bitku, opstojanju našega na ovim prostorima, jer se postaje sve neizvjesniji pod valovima kiča, šunda, politikanstva i politike demagogije, pornografske suicidalnosti...«, smatra *Merković*.

DIO NACIONALNOG LITERARNOG KORPUSA

Govoreći o tome što joj nedavno primljeno odličje znači književnica, jezikoslovka i sveučilišna profesorica u mirovini *Jasna Melvinger* kaže kako je zahvalna svima koji su rezultate njezina

dugogodišnjeg književnog rada ocijenili kao vrijedan prinos reprezentativan za hrvatsku kulturu.

»Odlikovanja koja smo dobili mnogo mi znače i kao potvrda da hrvatska književnost u Bačkoj i Srijemu nije osuđena favoriti u uskoregionalnim okvirima nego se prihvaća kao dio integralnog nacionalnog litetarnog korpusa«, kaže *Melvingerova*.

Hrvatska književnost u Bačkoj i Srijemu, kako ističe, ima bogatu tradiciju koja datira još iz razdoblja prije preporoda, no po njezinom mišljenju, treba još dosta poraditi na tome da se ta baština uknjiži u književno-povijesnom smislu i na suvremeni način bolje osvijetli.

»Današnja hrvatska književnost na prostorima Vojvodine nema po svemu isti status kao književnosti ostalih manjinskih naroda u multikulturalnoj sredini u kojoj živimo. Treba se još boriti za doličan status hrvatskog pisca u vojvođanskim strukovnim organizacijama, književnoj periodici, nakladničkim kućama i medijima«, smatra književnica.

Lazar Merković

Nakon prodora u matičnu kulturu, o čemu na neki način govore nedavno uručena odlikovanja hrvatskim književnicima, ostaje, kako smatra jedna od nagrađenih *Jasna Melvinger*, boriti se za doličan status hrvatskog pisca u vojvođanskim okvirima * Mlade autore treba poticati, oni trebaju biti konstantno prisutni kroz književne časopise i drugu periodiku, smatra *Vojislav Sekelj*

Jasna Melvinger

S druge strane, kad je riječ o nazočnosti hrvatskih pisaca iz Srbije u aktualnom književnom životu matične nam države, prema njezinim riječima, pozitivnih primjera ima svakim danom sve više. »Upravo ovih dana Hrvatsko društvo pisaca organiziralo je okrugli stol u Zagrebu na kojem se govorilo o djelima Petka Vojnića Purčara, čime se obilježava 70. obljetnica njegova života«, dodaje ona.

NAGRADE SU SATISFAKCIJA, ALI I NEUGODNOST

Jedan od dobitnika odličja Reda Danice hrvatske Petko Vojnić Purčar dobar je sugovornik na temu nagrada u kulturi, budući da je u javnosti najpoznatiji upravo po NIN-ovoj nagradi za književnost, koju je 1977. godine dobio za roman »Dom sve dalji«.

»Punih 21 godinu nisam dobio ni jedno književno priznanje ili nagradu. Budući da nikad nisam bio politički aktivist, ni u socijalizmu, ni u kapitalizmu, pogotovo u ratovima 90-ih, kojih sam se užasavao, nisam mogao biti odlikovan drugim odličjem do ovog s likom mog prethodnika *Marka Marulića*, rođenog prije 560. godina u Splitu. Pisao je hrvatskim i latinskim jezikom, što pokazuje da je bio veliki talent i duh, kojega su suvremenici citirali i preveli na gotovo sve europske jezike. Zapravo, Marulić je prvi u nizu velikana, a možda i genija, ne samo hrvatske književnosti već i europskog latinитета«, kaže Petko Vojnić Purčar, objašnjavajući koliko mu ova nagrada znači.

O utjecaju nagrada na književno stvaralaštvo kaže: »Od dosadašnjih nagrada imao sam književnu i osobnu satisfakciju, ali i niz problema i velikih neugodnosti. Na primjer, roman nagrađen

prvom nagradom od žirija Društva književnika Vojvodine »Odlazak Pauline Plavšić« adaptirao sam u dramu s naslovom »Dolaziš opet Adame«, koja se igrala s velikim uspjehom u Narodnom kazalištu u Subotici. A onda su tri komisije – soc. saveza, boraca i komunisti – zabranile predstavu govoreći kako i suviše oštro i kritički tretiram Hrvate Bunjevce među kojima, kako su oni tvrdili, nema ni pijanaca, ni samoubojica, ni bezočnih zavodnih žena, kao što ih ima u mom komadu. U isto vrijeme napali su i jednu mađarsku dramu u kojoj se glavni junak vješa o deram. Autor te drame se na volšeban način izvukao, a mene su maltretirali još nekoliko mjeseci i godina. Nervirao sam se i bio sam melankoličan, ali niti danas ne znam zašto«, kaže Petko Vojnić Purčar.

Položaj hrvatske književnosti u Vojvodini nije zavidan, ali ga,

Petko Vojnić Purčar

kako kaže, vlastitim angažmanom nastoji unaprijediti. »Upozoravam kolege u uredništvu časopisa »Klasje naših ravni« da unaprijedimo ovaj časopis, jer hrvatski književnici u Vojvodini zaslužuju barem jedan književni časopis s visokim književnim kriterijima. Nedavno je u Upravi Društva književnika Vojvodine, čiji sam član, pokrenuta inicijativa za ustanovljenje priznanja za hrvatsko književno djelo u Vojvodini s nazivom »Ilija Okrugić Srijemac« koje će se dodjeljivati svake druge godine. Hrvatski autori u Vojvodini polako imaju sve bolje uvjete, a mislim da imaju i budućnost. Naravno, na piscima je da pišu sve bolja i snažnija djela«, kaže Vojnić Purčar na kraju razgovora.

Nagrađena i pijanistica Pavica Gvozdić, rođena u Srijemu

Među ovogodišnjim dobitnicima odličja Reda Danice hrvatske je i Pavica Gvozdić, jedna od najistaknutijih hrvatskih pijanistica i glazbena pedagoginja. Gvozdićeva se na neki način može također svrstati među dobitnike ovog odličja koji su iz Vojvodine, budući da je rođena 1937. godine u Srijemskoj Mitrovici.

Pavica Gvozdić je redovita profesorica na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, gdje je i sama studirala u razredu prof. Svetislava Stančića, pod čijim je pedagoškim vodstvom stekla i magisterij. Kao stipendistica francuske vlade usavršavala se i završila majstorsku klasu kod Magde Tagliaferro u Parizu. Nastupala je u najvećim svjetskim glazbenim središtima, uz pratnju vodećih orkestrara, surađujući sa svjetskim dirigentskim uglednicima kao što su: Skrowaczewsky, Sanderling, Zecchi, Sinjajski, Carvalho, Markowsky, Stryja, Müller-Kray, Janigro, Lajovic, Matačić, Horvat, Dešpalj, Bareza, Lipanović i Tarbuk. Česta je gošća festivala u Hrvatskoj i inozemstvu. Za nastupe u Hrvatskoj ovjenčana je trima nagradama: Orlando (Dubrovačke ljetne igre), Marul (Splitsko ljeto) i nagrada Fran Petrić (Festival u Osoru).

TREBA POTICATI MLADE

Književnik, novinar i kulturni djelatnik iz Subotice Vojislav Sekelj kaže kako su nedavno dobivena odlikovanja Reda Danice hrvatske značajna ne samo za nagrađene već i za cijelu hrvatsku zajednicu na području Vojvodine. »Naše odlikovanje, budući da smo prvi s ovih prostora koji smo ga primili, otvara mogućnost u budućnosti i za odlikovanja nekih drugih pripadnika hrvatske manjine. Također, ovim je stvorena neka vrsta prodornosti nas prema matici, ali i prema javnosti u Vojvodini i Srbiji«, kaže Vojislav Sekelj.

On smatra kako su se u posljednjih nekoliko godina desili pozitivni pomaci glede pozicije Hrvata

u Vojvodini, ističući u tom smislu pokretanje nekoliko profesionalnih institucija.

»Nešto se kreće, polako izlazi iz »žabokrečine« – što ne može biti učinjeno odjednom. Volio bih da ima više mladih stvaralaca, možda su ove nagrade podstrek za mlade da više rade«, kaže Sekelj.

No, kako podsjeća, bilo je i »čupavih« vremena glede očitovanja hrvatstva na ovim prostorima. »Primjerice, za vrijeme 90-ih, dok sam izdavao »Žig«, zbog novinskih tekstova sam nekoliko puta išao na sud. Ipak, bila su to drukčija vremena, a moram reći da smo tada imali jaku ekipu u uredništvu. Dvotjednik »Žig« je, može se reći, bio odskočna daska za neke koji su tamo radili. Jedino sam ja stagnirao«, kaže u šali Sekelj.

Svi nedavno odlikovani hrvatski književnici iz Vojvodine pripadaju starijoj generaciji, kaže Sekelj upozoravajući, kako je autora mlade generacije među ovdašnjim Hrvatima malo. »Problem je što se ne radi s mladima, što im se ne otvaraju »prostori«. Izdati knjigu ne znači ništa. Ona bude objavljena i kroz pet godina, pa i manje, svi te zaborave. Autori trebaju biti konstantno prisutni kroz književne časopise i drugu periodiku. Treba ih stalno poticati, kao što je mene na pisanje poticao Lazar Merковиć. A i moja je malenkost kasnije poticala neke druge autore«, napominje Vojislav Sekelj.

D. Bašić Palković

Vojislav Sekelj

Temeljem članka 64. stavak 3., a u svezi s odredbom članka 64a stavak 1. i 2. Zakona o poljoprivrednom zemljištu »Službeni glasnik Republike Srbije«, br. 62/06,65/08 i 41/09), Povjerenstvo za izradu godišnjeg programa zaštite uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta na temelju zaključka donesenog na sjednici održanoj dana 13.10.2009. godine **raspisuje**

JAVNI POZIV

za podnošenje zahtjeva radi ostvarivanja prava prvenstva najma na poljoprivrednom zemljištu u državnom vlasništvu po Programu za 2010. godinu

Ovaj javni poziv upućuje se:

I. Svim pravnim i fizičkim osobama koje su vlasnici funkcionalnog sustava za navodnjavanje i odvodnjavanje, ribnjaka, višegodišnjih zasada starijih od tri, a mlađih od 15 godina u rodu, vinograda starijih od tri godine, a mlađih od 30 godina u rodu, kao i funkcionalnih poljoprivrednih objekata (u daljem tekstu: infrastruktura), a koji objekti se nalaze na zemljištu u državnom vlasništvu i

II. Svim pravnim i fizičkim osobama koje su vlasnici objekata za uzgoj i držanje životinja i koje se bave uzgojem i držanjem životinja, a u cilju proizvodnje hrane za životinje.

Osobe koje po ovom javnom pozivu u roku dostave svoje zahtjeve i sve tražene podatke, na temelju članka 64a stavak 1. i 2. na temelju vlasništva na infrastrukturi stječu pravo prvenstva najma na poljoprivrednom zemljištu u državnom vlasništvu na kojemu se ta infrastruktura nalazi, a osobe koje se bave uzgojem i držanjem životinja u cilju proizvodnje hrane za životinje, stječu pravo prvenstva najma na poljoprivrednom zemljištu u državnom vlasništvu i to jedan hektar po uvjetnom grlu.

Cijena najma po pravu prvenstva najma je prosječna posljednje dražbovana cijena na posljednjem održanom javnom nadmetanju za poljoprivredno zemljište u državnom vlasništvu iste kvalitete koje je dano u najam na području grada Subotice.

Pravo najma po ovom javnom pozivu stječe se na razdoblje od tri godine osim u slučaju stjecanja prava prvenstva najma na temelju umatičenih mliječnih krava kada se pravo prvenstva najma stječe na razdoblje od jedne godine.

1. OBVEZNA DOKUMENTACIJA ZA DOKAZIVANJE PRAVA PRVENSTVA NAJMA

I. Na temelju vlasništva na infrastrukturi

Potrebna dokumentacija koju korisnici prava prvenstva najma na temelju vlasništva na infrastrukturi trebaju dostaviti je:

1. Zahtjev za priznavanjem prava prvenstva najma na temelju vlasništva na infrastrukturi;
2. Izvadak iz javne knjige o evidenciji nekretnina i
3. Zapisnik Republičke poljoprivredne inspekcije o stanju i funkcionalnosti zasada odnosno objekata.

U slučaju da infrastruktura nije uknjižena u javne knjige o evidenciji nekretnina potrebno je dostaviti:

1. Zahtjev za priznavanjem prava prvenstva najma na temelju vlasništva na infrastrukturi;
2. Zapisnik Republičke poljoprivredne inspekcije o **postojanju** funkcionalne infrastrukture i
3. Dokaz o vlasništvu na infrastrukturi (građevinska, odnosno uporabna dozvola, odnosno izvadak iz prospekta privatizacije (kojim se dokazuje da je ta infrastruktura ušla u procjenu vrijednosti društvenog kapitala), odnosno izvadak iz popisa osnovnih sredstava.
4. Dokaz o podmirenim obavezama na temelju javnih prihoda

II. Na temelju vlasništva na objektima i uzgoju životinja

Potrebna dokumentacija koju korisnici prava prvenstva najma na temelju objekata za uzgoj i držanje životinja i koji se bave uzgojem i držanjem životinja, u cilju proizvodnje hrane za životinje, trebaju dostaviti je:

1. Zahtjev za priznavanjem prava prvenstva najma na temelju uzgoja i držanja životinja;
2. Dokaz o registriranoj tvrtki - Rješenje o utvrđivanju veterinarsko sanitarnih uvjeta – izdaje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede – Uprava za veterinu, ili Registriranom poljoprivrednom gospodarstvu s aktivnim statusom s najmanje 15 umatičenih mliječnih krava **na jednu godinu najma** – izdaje Ministarstvo financija Uprava za riznicu – Filijala Subotica;
3. Potvrda o umatičenim životinjama izdana od Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu – departman za stočarstvo 1.
4. Potvrdu ovlaštene veterinarske postaje o imanju i broju registriranih životinja po kategorijama.
5. Dokaz o podmirenim obavezama na temelju javnih prihoda.

2. PODNOŠENJE PRIJAVA I DOKUMENATA

Prijave na ovaj javni poziv i dostavu podataka radi ostvarivanja prava prvenstva najma, tj. popunjenim obrazac prijave/zahtjeva s pratećom dokumentacijom kojom se dokazuje ispunjavanje svih uvjeta, dostaviti u:

GRADSKI USLUŽNI CENTAR u Subotici, Trg slobode 1 (Gradska kuća, prizemlje), svakim radnim danom **od 7 do 14 sati** ili na adresu: Grad Subotica, Gradska uprava, **Povjerenstvo za izradu godišnjeg programa zaštite uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta**, Trg slobode 1, s naznakom »ZA JAVNI POZIV PO ZAHTJEVU PRAVA PRVENSTVA NAJMA«.

3. OBRAZAC PRIJAVE/ZAHTJEVA

se može dobiti u Gradskoj upravi Subotica, šalter 16 i na internetskoj stranici: www.subotica.rs

4. ROK ZA PODNOŠENJE PRIJAVA S DOKUMENTACIJOM

Ovaj javni poziv ostaje otvoren 21 dan od dana objavljivanja u tjednim listovima »Subotičke novine«, »Hrvatska riječ« i »Magyar szó«-nedjeljni dvobroj, s tim da će se rok za podnošenje zahtjeva računati od dana objavljivanja u nedjeljnom dvobroju lista »Magyar szó«.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
Povjerenstvo za izradu godišnjeg programa zaštite uređenja i korištenja poljoprivrednog zemljišta
Broj: I-320-93/2009.
Dana: 14.10. 2009.
Subotica
Trg slobode 1

Predsjednik Povjerenstva
Pero Horvacki v. r.

USKORO VOZAČKI ISPIT PO NOVOM ZAKONU

Kvalitetniji i sigurniji vozači

Cilj ovoga zakona je da početnici dobiju kvalitetniju obuku, isto tako da imamo kvalitetnije i sigurnije vozače, što je svakako potreba * Trajanje obuke po novom zakonu i do 6 mjeseci

Zbog novog zakona o sigurnosti u prometu koji predviđa promjene u sustavu obuke i polaganja vozačkog ispita, posljednjih su mjeseci auto-škole prenatrpane poslom. Svi žele polagati po starom zakonu, osloboditi se novih propozicija i dodatnih troškova.

Da će izmjena i dopuna biti – to je više nego sigurno, no, još uvijek nisu usuglašeni svi zakonski akti.

U Subotici ima preko 10 auto-škola, što manjih, što većih, i trenutno svi imaju posla. Hoće li tako biti i kad stupi na snagu novi zakon o prometu, to će se vidjeti, no sigurno je da će manjim školama biti teže, jer i za ove škole će se mijenjati propozicije. Svaka auto-škola će morati imati najmanje 3 auta koji su mlađi od pet godina – za što će im trebati određeno vrijeme, kao i više uposlenika.

NOVINE U AUTO-ŠKOLAMA

U razgovoru s *Tomom Cvijanovim*, vlasnikom i instruktorom jedne od najboljih škola u Subotici, auto-škole »Royal«, saznali smo niz zanimljivosti.

Novi zakon donosi mnoge novine koje će morati primjenjivati svi sudionici u prometu, ali i vlasnici auto-škola. »Ono što se konkretno tiče auto-škola, jest da će biti povećan broj kategorija. Točnije, bit će dodane podkategorije po ugledu na Europsku Uniju, koje će imati određene uvjete. Primjerice, podkategorija C1 označavat će mogućnost vožnje kamiona, ali samo do 3,5 tone. Uvodi se ponovno prva pomoć, i to praktično. Do sada smo imali samo teoriju, a po novom zakonu, koji bi trebao stupiti na snagu od 11. prosinca ove godine, bit će obavezan

i praktičan rad prve pomoći, što će liječnici predavati. Vozački ispit je obuhvaćao i još uvijek obuhvaća test, poligonski dio vožnje i gradski dio – vožnju«, ističe Tomo Cvijanov. Jedna od novina koja je podigla najviše buke je dužina trajanja obuke, koja bi po novom zakonu trajala i do 6 mjeseci. »Do sada je bila praksa da je kandidat mogao usporedo ići na predavanja i započeti vožnju, no, upravo je i ovdje prisutna jedna od novina. Kandidat će morati prvo položiti teoretski dio, dakle test, pa tek onda započeti vožnju, što je vrlo pozitivno. Jer, ukoliko je svladao teoriju, može krenuti u praksu. Dakle, tko nema položen test ne može niti početi s vožnjom, to podrazumijeva i liječnički pregled«, dodaje Cvijanov.

Po riječima sugovornika ono čega se mladi plaše jest da neće moći upravljati vozilom, ukoliko nemaju u pratnji osobu koja ima iskustvo u vožnji duže od 5 godina. Ali to pravilo će važiti za vremenski period od 23 – 5 sati, dakle tijekom noći. Također, mladi vozači će imati i ograničenja koja se tiču brzine i to dodatnih 20 posto. Primjerice, ukoliko je dozvoljena brzina 100 km na sat – za njih će važiti 80 km na sat. Svakako, nije im dozvoljena niti kap alkohola, dakle moraju imati 0 promila, kao i profesionalni vozači. »Također, jedna od novina o kojoj se još raspravlja je – koliko je sati potrebno za izlazak na ispit? Do sada je bilo potrebno minimum 20 sati vožnje, a po novom zakonu bi to bilo 30 sati, što je potrebno. Za uvođenje svih tih novina je ipak potrebno i određeno vrijeme priprema, pa se nadamo da se neće odmah sve primjenjivati, jer je ipak potreban vremenski period za adaptaciju –

Tomo Cvijanov

kako u školama, tako i s pripremom novih predavanja, teoretskih pitanja, kao i praktičnih zadataka. Cilj ovoga zakona je da početnici dobiju kvalitetniju obuku, isto tako da imamo kvalitetnije i sigurnije vozače, što je svakako potreba. Krajnji cilj je sigurnost – kako vozača, tako i svih sudionika u prometu«, kaže Tomo Cvijanov.

PROBNA DOZVOLA ZA MALOLJETNIKE

Najavljuju se promjene i na poligonu, ali i u cjeniku, koje će vjerojatno biti i najveći problem kod ovog novog zakona. »Kad je u pitanju naše okruženje, primjerice u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini cijene za obuku i polaganje vozačkog ispita su tri puta veće nego kod nas. Sadašnja cijena s 20 sati vožnje i polaganjem iznosi oko 19.000 dinara, dok polaganje za B kategoriju s 40 sati vožnje košta 29.000 dinara. O novoj cijeni odlučivat će država. Činjenica je da je sada povećani interes, te dolaze i mladi koji će tek za pola

godine puniti 18 godina i koji neće moći polagati po starom zakonu, ali su ljudi uplašeni kako će to sve izgledati«, kaže Cvijanov.

Do sada se za mali motor moglo polagati s napunjenih 14 godina, dok će po novome zakonu za polaganje malog motora, točnije skutera, biti potrebno punih 16 godina i to će sada biti podkategorija A1. »Koliko je to dobro, to je sad stvar osobnog mišljenja, mada će momci u tim godinama sjesti na motor i bez dozvole, pogotovo sada, kad će im trebati 16 godina kako bi je uopće mogli dobiti. Druga stvar, za polaganje B kategorije, točnije za vožnju auta će se moći izdavati probna dozvola za malodobne osobe, točnije za osobe s punih 17 godina. Što je apsurd – mali motor ćemo im uskratiti, a dat ćemo im voziti auto. Ta probna dozvola će trajati godinu dana, te će kasnije 'prerasti' u pravu dozvolu«, pojašnjava Tomo Cvijanov i dodaje, kako još uvijek u ovome zakonu ima neriješenih pitanja.

Ž. Vukov

»Valdi«

Traži se Category Manager (CM)

Kriteriji: završen ekonomski fakultet, srpski i engleski jezik, odgovorna, dinamična i komunikativna osoba. Odlično poznavanje rada na računalu. Prednost imaju osobe s radnim iskustvom najmanje 3 godine.

Starost: od 30-45 godina

Radne obveze

Opis poslova: Category management proizvoda. Služba za nabavu i čvrsta suradnja s maloprodajom i dobavljačima, a sve u cilju zadovoljnog potrošača.

Format: prehrana, supermarket (food & non food).

Aktivne službe:

Nabava ponude
Analiza ponude
Odabir dobavljača
Određivanje grupe proizvoda
Određivanje cilja grupe
CM od nabave do prodaje artikala
Organiziranje raznih marketinških aktivnosti kao primjerice promocije, vikend akcije...

Vaše prijave slati s detaljnim razvojem poslovnog životopisa na srpskom i engleskom jeziku.

Prijave sa životopisom i fotografijom dostaviti ili slati na adresu:

»Valdi« d.o.o. Subotica

Matija Korvina 17; 24000 Subotica

Tel: 024/ 647 – 222; Fax: 024/ 647 - 220

Nudimo:

Sigurno radno mjesto
Dobru zaradu
Odlične uvjete za rad
Ugodno radno ozračje

ANTISTIGMA KAMPANJA – ZA BOLJI POLOŽAJ MENTALNO OBOLJELIH OSOBA U DRUŠTVU

Mala je granica između zdravlja i duševne bolesti

Naše okruženje je jedno od najugroženijih u cijeloj Europi, gotovo je sigurno da se u svakoj obitelji može naći netko tko je psihički bolesnik, premda možda nikada nije potražio psihijatrijsku pomoć, kaže psihologinja Livia Joo Horti *

Duševni bolesnici nisu opasni, oni imaju u izvjesnom smislu faze svoje bolesti, imaju faze remisije, kada da su potpuno neupadljivi, ako su pod kontrolom u svakom slučaju mogu biti korisni u društvu, kaže dr. Nada Vasković Maravić

Premda su kampanje protiv stigmatizacije duševnih bolesnika počele već od 1950-tih godina, paradoksalna je činjenica da se upravo posljednjih 60 godina percepcija psihijatrijskih bolesnika, kao opasnih, dva i pol puta povećala. Što više ljudi znaju o psihijatrijskim bolesnicima, to ih više doživljavaju opasnim, a najviše su obilježeni shizofreni pacijenti, te potom ovisnici. Svjetski podaci pokazuju da čak 12 posto populacije ima neki mentalni problem tijekom svog života, te da u četiri obitelji bar jedan član ima neki mentalni poremećaj ili poremećaj u ponašanju. Ovi su podaci, međutim, u regiji koja obuhvaća prostor između Subotice, Kanjiže i Segedina još drastičniji, ističe psihologinja iz Radionice za mentalno zdravlje »Expecto« Livia Joo Horti.

»Naše okruženje je jedno od najugroženijih u cijeloj Europi, gotovo je sigurno da se u svakoj obitelji može naći netko tko je psihički bolesnik, premda možda nikada nije potražio psihijatrijsku pomoć. Jedna od najprisutnijih bolesti ovisnosti upravo u ovom dijelu Europe je alkoholizam, a podaci unazad stotinu godina i više, koliko se sprovode sociološka istraživanja u Europi, upravo ovo područje svrstavaju u sam vrh gradova sa suicidalnim pokušajima i izvršenim suicidalima«, kaže Livia

Joo Horti te dodaje, da je istodobno stigmatizacija takvih bolesnika ogromna, što bi upravo tim više trebalo motivirati na organizirane kampanje i aktivnosti kojima bi se utjecalo na promjenu takvih stavova.

Upravo tako izrazito negativni stavovi okruženja prema osobama s mentalnim problemima, zadržavanje od njih, a nerijetko i prezir prema njima, dovode do toga da se ti ljudi i dalje ustručavaju zatražiti liječničku pomoć. Načelnica odjela psihijatrije u subotičkoj bolnici *Nada Vasković Maravić* ističe, da pod utjecajem stigme duševni bolesnici postaju još više osjetljivi i ranjiviji, nezadovoljni i neadekvatno reagiraju, te sama stigmatizacija usporava ili sprječava njihovo izlječenje i vraćanje u zajednicu i normalno funkcioniranje.

»Doživjeti nekog kao opasnog sigurno nije ugodno, ali naš je zadatak napomenuti da duševni bolesnici nisu opasni, oni imaju u izvjesnom smislu faze svoje bolesti, imaju faze remisije, kada da su potpuno neupadljivi, ako su pod kontrolom u svakom slučaju mogu biti korisni u društvu.«

Ponašanje duševnih bolesnika za okruženje je najčešće nerazumljivo, neki simptomi bolesnika su upadljivi, ponašanje im je nepredvidivo, stoga se stvara mišljenje da su oni nerazumni, a

kao posljedica toga da su opasni.

»Na primjer, kod opsesivno kompulsivnih neuroza oboljeli imaju potrebu i sto puta na dan oprati ruke, ali treba razumjeti da ga na to tjera njegov poremećaj, on ne spada u grupu teških duševnih poremećaja i nije opasan za okolinu. Potom, netko mora izvesti neke

i pri tome ne uči ništa iz iskustva, što također može biti poremećaj ličnosti.«

Šira populacija smatra da je duševno oboljeli individualno i socijalno mrtav, i toga se ljudi plaše. Isto tako smatraju da su duševni bolesnici slabi, ne jaki i zbog toga ih se klone, ne želeći da

Otvorimo vrata

Povodom Svjetskog dana mentalnog zdravlja 10. listopada, Caritas Srbije u suradnji sa Caritasom Italije i Ministarstvom zdravlja Srbije pokrenuli su antistigma kampanju pod nazivom »Duševna bolest nije zarazna, ali ravnodušnost jest – Otvorimo vrata«. U okviru ove kampanje partneri su im Svjetska zdravstvena organizacija, Ministarstvo rada i socijalne politike i Dobrotvorni fond Srpske pravoslavne crkve »Čovekoljublje«. Dio ovog projekta je i okrugli stol održan u Subotici u četvrtak, 8. listopada, u čijem su radu sudjelovali predstavnici Opće bolnice Subotica, Fundacije Expecto, Gradskog vijeća, Srpske pravoslavne crkve i subotičkog ureda Caritasa.

ritualne radnje i ne može bez njih, to je također upadljivo. Kod manično depresivnih psihoza, recimo, čovjek je bez razloga veoma veseo, sklon je rasipništvu, trošenju i to je upadljivo i na neki način nerazumljivo okolini. Zatim, promiskuitet kao poremećaj, ili recimo za okolinu je nerazumljivo da netko na isti način pravi iste pogreške, na isti način dolazi u sukob sa zakonom,

sami budu dio iste te grupe. »Šira populacija zna, i ima strah od toga, da je mala granica između zdravlja i duševne bolesti, skliznuti na drugu stranu razuma nije tako nemoguće i vrlo je blizu. Svako ima svoju točku loma, samo ako pritisak dovoljno dugo traje i ako je dovoljno velik«, kaže dr. Nada Vasković Maravić.

S. Mamužić

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKP Суботичке пијаци
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

PEDESET GODINA BRAKA POZNATIH SUBOTIČKIH
ODVJETNIKA I JAVNIH DJELATNIKA HRVATSKE ZAJEDNICE

Zlatna svadba Stanke i Jakova Kujundžića

Prošle su subote, 10. listopada, 50 godina braka svečano proslavili *Stanka* i *Jakov Kujundžić*. Misa je služena u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila, uz nazočnost članova obitelji, rodbine i brojnih prijatelja.

Stanka i Jakov Kujundžić poznati su subotički odvjetnici, sada u mirovini. Oboje su rođeni u Subotici, Stanka 1940. a Jakov 1936. godine. Pravni fakultet su završili u Zagrebu, a od početka višestranačja aktivni su u javnom i političkom životu hrvatske zajednice u Vojvodini. Stanka Kujundžić bila je od osnutka dopredsjednica DSHV-a i u dva mandata dopredsjednica Skupštine Općine Subotica, sada je vijećnica HNV-a. Jakov je nakon 11 godina rada u sudu i 2 godine u gospodarstvu, 31 godinu bio odvjetnik.

Jakov i Stanka Kujundžić

Vjenčali su se 18. srpnja 1959. godine.

»Pitate me što je održalo naš brak? Pa eto, to što nam nikad nije bilo dosadno. Uvijek je bilo neke akcije – ili je to bila karijera, ili nešto drugo«, kaže Jakov Kujundžić.

Kujundžići imaju dvoje djece: *Ivu*, koji je danas veleposlanik Republike Hrvatske u Makedoniji (snaha *Ankica* i unuka *Ljerka*), i *Marijanu* (zet *Mario Nobilo*, pomoćnik ministra vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, unuci *Lovro* i *Maroje*).

Z. P.

NOVO PRIZNANJE NOVOSADSKOG SAJMA ZA
GOSTIONU »GURINOVIĆ«

Subotički tramvaj pozlaćen

»Subotički tramvaj«, specijalitet starih jela gostione »Gurinović«, dobitnik je Zlatne plakete Novosadskog sajma. Time je ovaj poznati subotički ugostiteljski objekt dobio još jedno u nizu priznanja za kvalitetu ponude i usluge.

»Subotički tramvaj« promovirali smo u našoj gostioni prije točno četiri godine«, kaže vlasnik gostione *Ivan Gurinović*. »Evo, nakon četiri godine, koliko ga našim gostima poslužujemo, povjerenstvo Novosadskog sajma ocijenilo je ovaj naš specijalitet atipičnim i veoma kvalitetnim. Ovo je najviše priznanje koje jedan ugostiteljski objekt tipa restorana može dobiti. Među 15 plaketa i 7 pehara, koliko je podije-

Ivan Gurinović

ljeno na sajmu, gostiona »Gurinović« je jedini restoran, sve drugo su kompleksi – hoteli, moteli, apartmanska naselja. Ponosni smo na ovo priznanje, jer poslije prošlogodišnjih zlatnih medalja za objekt i jedan drugi meni, ovo je doista vrhunac.«

»Subotički tramvaj«

sadrži pet vrsta predjela, četiri vrste međujela, dva glavna jela i četiri vrste deserti, a uživanje u ovom specijalitetu starinskih jela traje 2,5 do 3 sata. Specijalitet je, kaže vlasnik ovog restorana, dobro prihvaćen, naručuju ga gosti koji imaju vremena posjediti.

U ovom se restoranu, kažu, ne osjeća kriza. Istina, veli Ivan Gurinović, manje je Subotičana, ali je zato više gostiju sa strane, a vikendom u većem broju dolaze Novosađani i Beograđani. Gostiona »Gurinović«, inače, u svom jelovniku uvijek ima najmanje 30 posto starih jela, a najčešće se naručuju: teleći perkelt, gulaš, jagnjeće i jareće pečenje, rolovana zlatiborska teletina, gomboc čorba, rondava čorba, tarana s kobasicom...

Za početak studenoga Gurinović najavljuje početak sezone »Njenog veličanstva krumpirače«.

Z. P.

Obilježen Dan oslobođenja grada

Polaganjem vijenaca kod Spomenika žrtvama fašizma, spomen-kompleksu palim borcima na pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi i svečanom sjednicom Gradske skupštine u Subotici je obilježen 10. listopada, Dan oslobođenja grada.

Dan prije, u Subotici je potpisan sporazum o suradnji Udruženja antifašista Mađarske i Republičkog odbora Saveza udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata (SUBNOR) Srbije.

HAD - III. kongres hrvatskih arhivista

Historijski arhiv Subotica dobio je po prvi put poziv da sudjeluje u radu III. kongresa hrvatskih arhivista. Organizatori skupa, koji se održava od 20. do 23. listopada u Osijeku i Vukovaru, su Hrvatsko arhivističko društvo (HAD) i Državni arhiv u Osijeku. Glavna tema je »Arhivi, uprava i razvoj«. Izaslanstvo subotičkog arhiva, na čelu s ravnateljem *Stevanom Mačkovićem*, arhivskim savjetnikom, sudjelovat će kao gostujuća, bez posebnog referata. To je korak naprijed na planu produbljivanja međunarodne suradnje s domaćinom – Arhivom u Osijeku, kao i strukovnom udrugom – HAD.

D. P.

Međunarodno arhivsko savjetovanje u Tuzli

Arhiv tuzlanskog kantona je po 22. put organizirao međunarodno Arhivsko savjetovanje, ovoga puta s temom »Arhivska praksa 2009.« i podtemama. Dvodnevni skup je održan 8. i 9. listopada u hotelu »Tuzla« uz sudjelovanje preko 200 domaćih arhivara, radnika u registraturama, kao i 36 referenata iz Bosne i Hercegovine, Srbije i Kosova, Hrvatske, Makedonije i Slovenije. Po drugi put je na tom skupu sudjelovalo i izaslanstvo Historijskog arhiva iz Subotice. Referat »O strukturi i profilu korisnika arhivskog gradiva u Historijskom arhivu Subotica (2005.-2008.)« podnio je direktor Historijskog arhiva *Stevan Mačković*. Svi referati su objedinjeni u zborniku tuzlanskog Arhiva »Arhivska praksa« br. 12, koji je tiskan i uručen svim izlagačima. Zbornik je zaprimljen u knjižnicu subotičkog Arhiva.

D. P.

MENI

Predjelo: domaća šunka, domaća kobasica, podliveni sir, skorupača, čvarci i kisela čičoka, s četiri vrste salate.

Iza toga: palačinka punjena povrćem, prsnac, tarana, papula (izgnječeni grah).

Onda: juneća koljenica s hrenom, svinjska butkica sa salašarskim krumpirom.

Desert: baratfule, nudlice, pogača s makom i orasima i breskvice.

Prije svega: domaća voćna rakija.

Za vrijeme i poslije: domaća vina, autohtona sorta kevedinka.

Prije polaska tramvaja, kuhar dolazi do stola i zvonji, baš kao što su i nekadašnji kondukteri zvonili pri polasku pravog tramvaja.

NASELJA BAČKE U POVIJESTI (13.)

Srednjovjekovni Bač

Piše: mr. Zsombor Szabó

U srednjem je vijeku na prostorima južnog dijela Ugarske Kraljevine, pokraj Iloka, najznačajniji grad bio Bač. Mjesto je spadalo u red gradova treće kategorije sa značajnim gradskim funkcijama, ujedno je bilo sjedište županije Bač, kao i sjedište biskupije, odnosno, u određeno vrijeme i nadbiskupije.

GRAD U MEANDRU RIJEKE MOSTONGE I ARAPSKI TRGOVCI

Naselje je nastalo u jednom većem meandru rijeke Mostonge, koja se 13 kilometara dalje uliva u Dunav. Bač slobodno možemo promatrati i kao rječnu luku, jer je 9 metara viši

obnovljena, ojačana, dobila i palisadu i ujedno je postala sjedište župana.

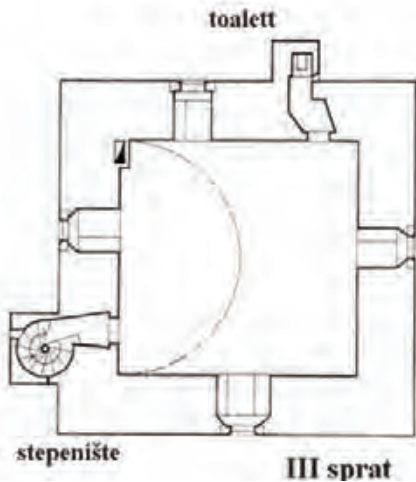
Grad se ubrzano razvijao, jer arapski geograf *Idrisi* oko 1154. godine ovako opisuje Bač: »B.k.s.y.n (Bakačin) je glasovito mjesto, kojeg ubrajaju među ostale velike gradove. Tu se nalaze tržnice, trgovačke radnje, zanatlije i grčki znanstvenici. Imaju gazdinstva i obrađene njive. Žito je, pak, jeftino, jer se može naći u izobilju«.

Na drugom mjestu kaže: »K.ā.w.n (Kovin) i Bač su dva krasna grada, s mnogo stanovnika, s velikim ulaznim i izlaznim prometom, od gradova u Ugarskoj su najurbaniziraniji, dobro su građeni, raspolazu s najviše bogatstva i s

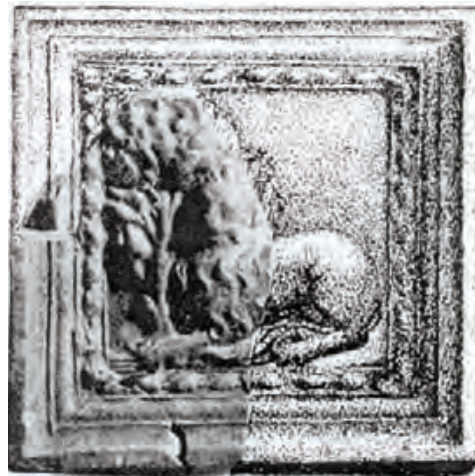
nadbiskupa *Pétera Váradija*, koji je živio i radio u Baču od 1490. do smrti 1501. godine. Za sebe i za svoj ugođaj izgradio je u okviru tvrđave palaču i malu kapelu, sve prostorije su bile grijane kaljevim pećima. On je obnovio kulu za stanovanje i napravio je za to doba jedinstveni vertikalni i horizontalni kanalizacijski odvod za fekalne vode iz nužnika, koji su se nalazili na svakom katu. Otpadne vode su se slivale u jednu upojnu jamu. Iskopavanja započeta 2006. godine otkrila su jednu renesansnu cisternu za prikupljanje kišnice, koja je imala i suvremeni filtracijski sustav. Varadi se u jednom pismu iz 1495. godine

nja pronađeni su i za naš prostor jedinstveni arhitektonski ukrasni elementi izrađeni od najkvalitetnije terakote, viđene samo u Italiji. To nisu bili uvozni elementi, nego su izrađivani u jednoj ciglani u blizini grada.

Ovu bogatu i svojevremeno suvremenu palaču nisu uništili Turci, koji su se koristili njome. Prvi put je uništena tijekom Rákóczijske bune 1704. godine, kada su kuruci zauzeli tvrđavu i spalili je zajedno s varoši. Austrijanci sljedeće godine završavaju posao minirajući cijelu utvrdu. Završni udarac zadaju lokalni stanovnici početkom XIX. stoljeća, kada mramorne ostatke palače

Osnova stambene kule

Pećnjak iz biskupske palače

Pogled na spremnik za kišnicu

od Dunava i time je bio zaštićen i u vrijeme najvećih poplava, a na toj kratkoj relaciji nije bio nikakav problem »povlačenje« brodova uzvodno. Arheološka istraživanja, koja su vršena šezdesetih godina prošloga stoljeća, dokazala su da je na mjestu današnje tvrđave postojala jedna gradina, zemljana utvrda iz halštadskog, tj. ranog željeznog doba. Kralj Szent István je pri kraju svoje vladavine osnovao županiju Bač, i kao centar ove teritorijalne organizacije upravo je poslužila ova gradina, koja je

najviše majura«. Tvrđava u Baču se spominje prvi put tek 1194. godine. Tatarska najezda je izgleda potpuno uništila ovaj »najurbaniziraniji« grad, koji će se tek početkom XIV. stoljeća početi ponovno razvijati, zahvaljujući kralju *Károly Robertu*, koji izgrađuje jednu zidovima opasanu kulu za stanovanje - donžon.

RENEANSNI SJAJ BAČA

Danas vidljivi ostaci Bačke tvrđave su djelo poznatog humanista

žali: »Životarim pokraj Mostonge iz koje je, uslijed jakih sunčevih zraka i suše, voda potpuno isparila, tako da su i žabe odavno prestale krekutati«. Varadi je bio poduzetni nadbiskup i pravi renesansni, svestrani čovjek, koji poslije dvije godine javlja prijatelju: »Uveo sam Dunav u Bač, oslobodili smo se svih starih zagađenja i vjekovne prljavštine, sada možemo uživati u najčistijoj dunavskoj vodi, koja je bogata ribama«.

Tijekom posljednjih iskopava-

koriste za izradu vapna. Veliki župan *Josip Rudič* 1842. godine intenvenira kod kaločkog nadbiskupa, kao feudalnog vlasnika, da zaustavi taj vandalizam. Od ostataka sjajne renesansne utvrde, koju je Varadi izgradio za desetak godina, i danas s malo mašte možemo izgraditi jedan jedinstveni i značajni turistički kompleks, samo nam nedostaje prije svega volje.

U sljedećem nastavku: stanovanje u srednjem vijeku – salaši.

Nastavak suradnje amaterskih kazališta

Manifestacija će u dva vikenda mještanima ponuditi četiri kazališne predstave, među kojima 14. studenoga i novu premijeru domaćeg HKUD-a »Ljutovo«

Šesti po redu »Jesenski dani kulture« u Ljutovu, u organizaciji tamošnjeg HKUD »Ljutovo«, započeli su prošle nedjelje, 4. listopada, nastupom Amaterskog kazališta »Belišće« iz Republike Hrvatske s predstavom »Ženska pitanja«. Predstavu je prema komadu *Fadila Hadžića* režirala *Silvija Kifer*, koja je i voditeljica ovog amaterskog kazališta.

Ona ističe kako dramski amaterizam u Belišću ima dugu tradiciju. »Naše amatersko kazalište doista ima veliku ulogu na kulturnom polju. Svoje potrebe prezentira gradu Belišću, dotacije baš nisu velike, ali unatoč tomu uspijevamo se održati. Trenutačno je teško, ali ipak funkcioniramo, prvenstveno kao amateri. To su ljudi koji rade bez naknade, s puno volje, ljubavi i želje. Sve se to uspije nekako nadoknaditi, jer novac nije uvijek presudan. Bez njega se ne može, ali nije uvijek bitan«, kaže Silvija Kifer.

Na ovim prostorima, i u Vojvodini i u Hrvatskoj, postoji veliki broj amaterskih kazališta, te je suradnja neminovna, ističe voditelj dramske sekcije HKUD-a »Ljutovo« *Antun Bajić*.

»Iznimno je značajno surađivati s nama sličnim institucija-

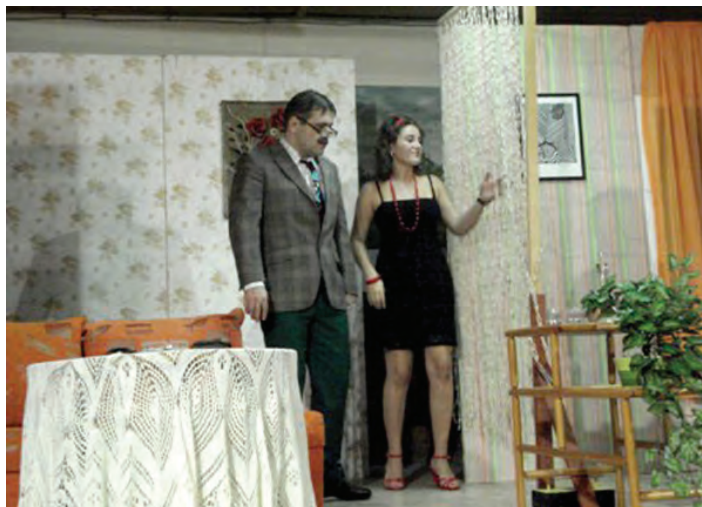
ma, dakle s amaterskim kazalištima, ili dramskim skupinama iz Republike Hrvatske. Tako produbljujemo našu suradnju. Ipak, mi smo jedan narod i granica kao što su nekada postojale više nema, pa zašto ne bismo međusobno surađivali«, mišljenja je Bajić.

Organizirati ovakve susrete ne predstavlja problem, a sklapaju se i nova poznanstva između amaterskih kazališnih udruga, dodaje Antun Bajić. Iste večeri nastupila je i dramska sekcija HKUD »Ljutovo« s predstavom »Mamica je umrla dva puta«, autora *Vinka Mödernhofera* i u režiji *Nandora Klinockog*.

Manifestacija »Jesenski dani kulture« bit će nastavljena 14. studenoga kada će nastupiti članovi Gradskog amaterskog kazališta »Beli Manastir« iz Republike Hrvatske. Oni će izvesti predstavu »Demokracija – demonstracija« autora *Zvezdana Banasa*, u režiji *Stipana Vidaka*. Početak je u 18 i 30.

Istoga dana od 20 sati, dramska sekcija HKUD »Ljutovo« premijerno će izvesti predstavu pripremljenu po tekstu *Geze Kopunovića* pod nazivom »Martinove mengule«, u režiji *Nandora Klinockog*.

S. Jurić

Iz predstave »Ženska pitanja« amaterskog kazališta »Belišće«

U ZEMUNU ODRŽAN SEMINAR NAMIJENJEN EDUKACIJI ZAPOSLENIH U KUĆNOJ NJEZI

Zdrava prehrana za dulji životni vijek

ZEMUN – U Knjižnici i čitaonici »Ilija Ogrugić« u Zemunu, a u organizaciji Caritasa za Srijem, 9. je listopada održan seminar čiji je cilj bio edukacija zaposlenih u kućnoj njezi, koji djeluju na teritoriju Srijema. Osnovna tema koja je ovom prigodom obrađena bila je »Prehrana i rane (dekubitisi) kao posljedice bolesti vena kod starijih osoba«. Predavanje je održala dr. *Radmila Rasimić* iz Beograda. U radu seminara sudjelovali su zaposleni i volonteri Caritasa za Srijem. Tijekom izlaganja moglo se čuti puno korisnih stvari vezanih uz prehranu ne samo starijih ljudi, već i osoba raznih životnih dobi. Naglasak je, naravno, bio na značaju raznovrsne prehrane i umjerenosti, kada je u pitanju kalorijska vrijednost dnevnih obroka. Još jedna važna činjenica, na koju je ukazala dr. Rasimić, bila je i značaj svakodnevne umjerene fizičke aktivnosti u usporavanju procesa starenja ćelija organizma. Veoma interesantan dio predavanja je i onaj u kome je niz bolesti karakterističnih za današnju populaciju ljudi doveden u direktnu vezu s navikama, kada je u pitanju prehrana. Tom prilikom nije bilo moguće zanemariti i ulogu genetskih predispozicija, kao i okruženja u kome određena osoba živi.

Za organizaciju seminara, kao i za njegovu veoma uspješnu realizaciju, zaslužna je *Ivka Nađ*, koordinatorica kućne njege na teritoriju Srijema. Da je postignut cilj koji je i bio pokretač same ideje predavanja moglo se uočiti po zainteresiranosti nazočnih, mnoštvu pitanja koja su postavljana dr. Rasimić i komentarima koji su se odnosili na veliku potrebu za ovakvim i sličnim seminarima.

D. Lukinović

AMALIJA SULAVER-RAIČ I TRIVKO SULAVER OPORUKOM DAROVALI KUĆU SOMBORSKOJ DJECI

Mjesto za igru, pjesmu i smijeh

SOMBOR – *Amalija Sulaver Raič* i *Trivko Sulaver* oporukom su djeci Sombora darovali svoju kuću koja se nalazi u Ulici XII. vojvodanske udarne brigade. Kuća od 1. rujna ima namjenu dnevnog boravka za djecu predškolskog uzrasta. Na ploči postavljenoj na pročelju kuće stoji napisano: »Ova kuća neka uvijek bude ispunjena dječjom igrom, pjesmom i smijehom.«

Prostorije dnevnog boravka su preuređene za boravak djece, u zgradi se nalazi i kuhinja, a ovih dana u dvorištu će biti postavljeno dječje igralište. U objektu je trenutačno smješteno 30-ero djece, od kojih šestoro pohađaju grupu na mađarskom jeziku.

Lokalna samouprava podržala je adaptaciju i rekonstrukciju zgrade s 1,5 milijuna dinara.

Z.G.

IVAN VUKOVIĆ, PROIZVOĐAČ VOĆA IZ LJUTOVA

Samo kvalitetna roba ima kupca

*I ruski su kupci postali izbirljivi, kupuju najbolje, pa se tome moraju prilagoditi i domaći voćari *
Višnje i kruške su ove sezone imale pristojnu cijenu, ali jabuke se prodaju u bescijenju*

Prodati se danas može samo lijepo i zdravo voće: Ivan Vuković

Nikome ne treba posebno objašnjavati kakvo je danas stanje u domaćoj poljoprivredi – kako je u zemljodjelstvu, tako je uglavnom i u voćarstvu, povrtlarstvu i ostalim granama. No, ove je godine voćarstvo ipak bilo, čini se, za nijansu uspješniji biznis. Potvrđuje to i *Ivan Vuković* iz Ljutova pokraj Subotice, koji na oko 43 jutra svojih voćnjaka odgaja kruške, jabuke, višnje, marelice i dunje.

»Višnje i kruške su ove godine slabije rodile, za razliku od jabuka kojih ima puno«, kaže Ivan Vuković. »Ali, što vrijedi što su jabuke dobro rodile, kad nikom ne trebaju. Još se nekako i mogu prodati za industrijsku proizvodnju i za rakiju, i to po cijeni od 5 ili 3 dinara po kilogramu, ali konzumnu jabuku nitko ne kupuje. Višnje i kruške smo prodali po pristojnim cijenama. Imali smo oko 10 tona višanja i sve smo prodali za Rusiju, krušaka smo imali 50 tona i također smo sve prodali za industrijsku preradu, a s jabukama ne znam što ćemo. Ove godine ćemo ih imati 150 tona.«

KRUŠKOVAČA VILJAMOVKA

Vukovićevi uz svoju kuću, koja se nalazi pokraj ceste Ljutovo-Tavankut, imaju hladnjaču kapaciteta 11 vagona. Tamo će, kaže, za sada spremirati jabuke i čekati bolju cijenu.

»Računam da ćemo od tih 150 tona jabuka ipak jedan dio prodati sada, nešto će otići u industriju, ali najveći dio će morati u hladnjaču.

Pokazalo se da je dobro što smo osim jabuka svojevremeno zasađili i drugo voće, jer da smo ostali samo na jabukama – ne smijem niti pomisliti što bi bilo.«

Definitivno su izgleda prošla vremena kada je sve proizvedeno voće imalo sigurnog kupca. Rusi do prije nekoliko godina nisu birali, sav su urod s ovog područja odvozili za moskovske i druge ruske tržnice, a sada su i oni prohtjevni. Kupuju samo najkvalitetnije voće.

»I Rusi sada traže kvalitetu«, kaže Vuković. »Mi na ovom području imamo različitih terena, i boljih i lošijih, događaju se nevremena s tučom, a nitko, osim jednog proizvođača, nema protugradnu mrežu, tako da imamo jabuka svakakve kvalitete. E sad, svi bismo htjeli sve prodati, ali to ne ide. Prodati se danas može samo lijepa jabuka. Moramo toga biti svjesni i

pokušati uzgajati voće visoke kvalitete.«

Ljutovački je kraj nadaleko poznat po rakiji od kruške. Nekada se obiteljska slavlja, poslovni i drugi sastanci na prostoru bivše države nisu mogli zamisliti bez ljutovačke viljamovke u prepoznatljivoj četvrtastoj boci. Bio je to i ostao jedan od pravih brendova ljutovačko-tavankutskog pijeska. Danas više nema tog proizvoda, bar ne u obliku i ambalaži kakve poznajemo, no ljutovačke rakije itekako ima. Proizvode je pojedinci i jednako je dobra kao i »ona« rakija.

»Od krušaka imam viljamovku, a imam i neke druge sorte koje su opravišivači, svaki peti red je opravišivač«, dodaje Vuković. »Tajna dobre rakije je dobro voće. Nije bitno koja je sorta, samo da je voće zdravo, da nije trulo, pokvareno. I treba sve na vrijeme uraditi, kuhati

odmah nakon završetka vrenja. Ja viljamovku ostavljam na 20 gradi jačine, a dobivam oko 7 litara na 100 kg. Ove druge vrste krušaka daju manje rakije.«

SVOJ NA SVOME

O tome kako se od voća danas živi, posebice u Ljutovu, Ivan Vuković kaže:

»To je zanimljivo pitanje. Živi se onako kao i općenito od poljoprivrede. Na našem imanju ovim se poslom bavimo supruga i ja, te sinovi kad dođu. Obojica studiraju u Hrvatskoj – stariji *Slobodan* se u Zagrebu oženio, završava elektrotehniku, tamo radi, tamo će i ostati živjeti, a mlađi *Branimir* završava agronomiju, zaštitu bilja, on se planira vratiti i nadam se nastaviti ovaj posao. Da nam nije voća, sigurno bi na našoj kući bila ploča 'Prodaje se'. Inače mi se sviđa život u Ljutovu. Godinama sam radio u gradu, putovao iz Ljutova u Suboticu. Radio sam u Integralu, na željeznici, u Narodnom kazalištu i Su-transu. Kad sve to usporim s ovim, ne kajem se što sam se posvetio voćarstvu, jer sam sad svoj, ne ovisim ni o kome, o nekom tko će kupiti tvrtku, hoće li je platiti ili ne, hoće li biti plaće ili ne, hoću li biti tehnološki višak... Nas dvoje možemo od voća zaraditi solidne plaće. Ništa posebno, ali smo zadovoljni. Kakvo je stanje u poljoprivredi, ne može niti tu biti posebno dobro, ali prihvati su u voćarstvu ipak bolji nego u ratarstvu.«

Ivan Vuković dodaje kako je jako bitno imati i stručan nadzor nad uzgojem voća. Na njegovim voćnjacima stručni voditelj-savjetnik je *Marko Dulić*, a o zaštiti bilja skrbi *Florian Farkaš* iz Bajmoka.

Z. Perušić

IVAN GUTMAN, PROFESOR, ČLAN SANU

Znanstvenik iz našeg kraja

Od 1971. do danas objavio je preko 1050 znanstvenih radova. Osim desetak članaka monografskog i revijskog karaktera napisao je i šest knjiga koje su objavljene u inozemstvu

Prema nepisanim pravilima u znanstvenim krugovima, netko je nešto u svijetu znanosti ako objavi 50, a izuzetno značajan ako objavi 100 znanstvenih radova. Što onda reći za profesora *Ivana Gutmana*, koji je do sada objavio preko 1050 znanstvenih radova i još se nije zaustavio. O ovom kemičaru, matematičaru, sveučilišnom profesoru i akademiku podrijetlom iz Sombora pisano je u osmom svesku Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, a naša je želja bila napraviti intervju s njim. On nam je bez lažne skromnosti rekao kako svakako želi surađivati s »Hrvatskom riječi«, ali da smatra kako on nije nitko važan da bismo s njim napravili intervju. Ipak smo riješili napisati nešto o ovom znanstveniku koji rado dolazi u naše krajeve, gdje održi nekoliko predavanja, kao što je to bilo i nedavno.

Ivan Gutman je rođen u Somboru 1947. godine, gdje je proveo djetinjstvo i završio osnovnu školu i gimnaziju. Otac *Mirko* bio je odvjetnik, a majka *Katarina*, rođena *Gromilović*, odgojila ga je u bunjevačkoj tradiciji. Gutman kaže za sebe kako je po majci Hrvat – Bunjevac i da se tako uvijek izjašnjavao. Majka je studirala medicinu, ali zbog ratnih prilika i kasnije udaje nije diplomirala.

KARIJERA

Na kemijsku grupu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Beogradu upisao se 1966., a diplomirao je 1970. godine. Nakon toga kraće je vrijeme radio kao honorarni asistent na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Somboru.

Od 1971. do 1977. godine član je Grupe za teorijsku kemiju Instituta »Ruđer Bošković« u Zagrebu, gdje je bio asistent–pripravnik, asistent i viši asistent. Na Sveučilištu u Zagrebu je magistrirao iz oblasti teorijske organske kemije

1973., a iste godine stječe doktorat kemijskih znanosti, obranivši na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu disertaciju pod naslovom »Istraživanja topoloških svojstava konjugiranih ugljikovodika«.

Od 1977. godine radi na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Kragujevcu gdje je zaposlen kao nastavnik fizikalne kemije. Bio je docent i izvanredni profesor, a za redovitog profesora izabran je godine 1984. Šest godina

jest i filozofija kemije. Na Prirodoslovno–matematičkom fakultetu u Kragujevcu organizirao je stalni seminar »Matematičke metode u kemiji« kojeg je aktivno i bez prekida radio od proljeća 1981. do proljeća 2006. godine i održao je preko 1000 predavanja.

Od 1975. je član Matematičkog instituta SANU u Beogradu, a 1981. je stekao i doktorat matematičkih znanosti obranivši na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu disertaciju pod naslovom »Pri-

u Trondheimu, a u dva navrata i na Sveučilištu Vanderblit u Nashvillu kao stipendist Fulbrightove fundacije. Bio je i stipendist japanske udruge za unapređenje znanosti i boravio je u Japanu, dok je 1995., kao stipendist fundacije Lady Davis, bio gostujući profesor na Hebrejskom sveučilištu u Jeruzalemu. Godine 1997. boravio je na Sveučilištu u Santa Clari kao stipendist Akademije znanosti trećeg svijeta, dok 1996. i 2001., kao stipendist fundacije DAAD, boravi na Tehničkom sveučilištu u Ilmenauu. Kao gostujući profesor boravio je u Njemačkoj, SAD-u, Kini, Mađarskoj, Kanadi, Austriji, Venecueli, Meksiku, Čileu i drugdje.

RADOVI

Kao što smo rekli na početku teksta, od 1971. do danas objavio je preko tisuću, točnije preko 1050 znanstvenih radova. Osim desetak članaka monografskog i revijskog karaktera napisao je i šest knjiga koje su objavljene u inozemstvu. Radovi su mu citirani preko deset tisuća puta u znanstvenim radovima drugih autora, između ostalog u preko 200 knjiga i udžbenika. Dobitnik je brojnih nagrada, predavanja je držao u preko četrdeset zemalja, a radovi su mu objavljeni na 16 jezika.

O Ivanu Gutmanu bi se moglo još puno pisati, ali za to doista nikad dovoljno prostora. Iz ovog teksta i sami možete zaključiti je li on netko važan ili nije, kao što sam za sebe kaže. Profesor Gutman je želio da u ovom tekstu naglasimo kako svake godine redovito dolazi u svoj rodni grad Sombor i odlazi na izlete u okolicu grada i u obližnja sela. Trokut između Sombora, Kupusine i Bačkog Monoštora, kao i atar Gradine, za njega su najljepša mjesta na svijetu.

Zlatko Gorjanac

kasnije izabran je za redovitog profesora Fizikalno-kemijskog fakulteta Sveučilišta u Beogradu, ali službu ne prihvaća. Godine 1995. habilitirao je na Sveučilištu Jozsef Attila u Segedinu, gdje je iduće godine izabran za redovitog profesora Instituta za fizikalnu kemiju, ali službu nije prihvatio.

Izvodio je nastavu iz više predmeta u oblasti fizikalne, kompjutorske i teorijske kemije. Pokraj fizikalne kemije koju predaje neprekidno od 1977. godine, držao je kurseve iz predmeta – kemijska termodinamika, kvantna kemija i molekulske strukture, kvantna kemija (za poslijediplomce), obrada rezultata u kemiji, računalna u kemiji, programiranje u kemiji, računalna kemija, informatika za kemičare, povijest kemije i povi-

log spektralnoj teoriji stabala«.

Od 1988. godine član je SANU, od 2005. član je Međunarodne akademije matematičke kemije, a od 2006. član je Akademije nelinearnih znanosti (Moskva). U više navrata boravio je na stručnim usavršavanjima u inozemstvu. Pet puta bio je stipendist Humboldtove fundacije i radio je u Institutu za kvantnu kemiju Slobodnog sveučilišta u Zapadnom Berlinu, u Max–Planckovom institutu za radijacijsku kemiju u Mulheimu, u Institutu za organsku kemiju i biokemiju Sveučilišta u Freiburgu, u Matematičkom institutu Sveučilišta u Bayreuthu i u Centru za kompjutorsku kemiju Sveučilišta u Elrangu. Kao stipendist Norveškog fonda za znanstvena istraživanja boravio je na Sveučilištu

U NOVOM SADU ODRŽANA JOŠ JEDNA SAJAMSKA MANIFESTACIJA

Lorist – sajam lova, ribolova i turizma

U sedam dvorana i na otvorenom prostoru, tijekom šest sajamskih dana javnosti se predstavilo više od 400 izlagača

Sajam lova, ribolova i turizma »Lorist«, sajamska manifestacija međunarodnog karaktera, održana je u Novom Sadu od 6. do 11. listopada. U sedam dvorana i na otvorenom prostoru, tijekom šest sajamskih dana javnosti se predstavilo više od 400 izlagača. Dan lova (11. listopada), Dan ribolova i Dan sporta (10. listopada), tematske izložbe lovačkih i ribolovačkih trofeja, fotografije, promicanje novih i ekstremnih sportova, kao i stručni skup u organizaciji Pokrajinskog zavoda za sport, posebice su označili jubilej »Lorista«. Ovaj sajam turizma pamtit će se i po jedinstvenom – vjerskom turizmu, koji je održan u dvorani 7 Novosadskog sajma, na kojem su sudjelovali predstavnici pet vjerskih konfesija u zemlji. U dvorani 3 na Sajmu ekologije održano je 21 predavanje o zaštiti životnog okoliša, zdravoj hrani i zdravom načinu života. U okviru Gastro festivala organizirano je natjecanje u pripremanju specijaliteta u kojem su sudjelovale i poznate osobe.

Sajam turizma održan je od 6. do 10. listopada u dvorani »Master«. Pod sloganom »Prati navigaciju«, ovogodišnji turistički sajam značajno je obogaćen i velikim brojem novih sudionika iz regije. Organizirani nastup imala je Turistička udruga Bosne i Hercegovine, koja je prioritet dala zimskim centrima, a predstavili su i ponudu toplica BiH, te lova i ribolova, kao i kulturnih

manifestacija u Sarajevu, Mostaru, Tuzli i Banjaluci.

Turistička organizacija Vojvodine se predstavila s više od 40 članica, te je tako pokrajina sa svojim potencijalima predstavljena na najbolji mogući način.

Po treći je put predstavljen i vjerski turizam. Predstavile su se Katolička crkva, Slovačka evangelička crkva, Evangelička crkva koja ima služenje na njemačkom i mađarskom jeziku, Srpska pravoslavna crkva, Islamska vjerska zajednica i Židovska zajednica. Katolička crkva u Srbiji predstavila je sve biskupije koje djeluju u okviru Biskupske konferencije Srbije, ali su dominirale Subotička i Zrenjaninska biskupija. Svoj štand imala je i Srijemska biskupija. Također je predstavljen i rad katoličkog radija »Radio Marija«.

Ljubitelji lova i ribolova su, kao i prethodnih godina, uistinu mogli uživati. Veliki broj različitog pribora za ribiče, te velikog broja raznog oružja, kao i izložbe trofeja oduševili su sve koji su posjetili dvoranu 1, gdje su bili štandovi lova i ribolova.

U dvorani 9 organizirana je i izložba golubova i sitnih životinja. Posljednjeg dana sajma je organizirana i burza sitnih životinja, gdje je došlo preko tisuću izlagača s preko 5000 živih eksponata. Kako je vrijeme bilo ugodno, okupio se veliki broj posjetitelja, i to mnogi iz inozemstva: Hrvatske, BiH, Mađarske, Rumunjske i Bugarske.

Igor Kušeta

HKC »Bunjevačko kolo« i »Didina kuća«

U okviru predstavljanja turističkih organizacija gradova Vojvodine, na sajmu su se, osim ostalih gradova iz Vojvodine, prezentirale Turistička organizacija Općine Bač i Turistička organizacija Grada Subotice. Turistička organizacija Općine Bač je, uz svoju već bogatu turističku ponudu, na sajmu predstavila i novootvoreni turistički objekt – Etno »Didinu kuću«, koja će turiste, kojih je u drevnom Baču svake godine sve više, upoznati kako su živjeli, radili, jeli i zabavljali se Šokci Hrvati ovog živopisnog gradića na Mostongi.

HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice je Turističku organizaciju Subotice prvog dana sajma predstavilo žetvenim običajima bunjevačkih Hrvata – »Dužijancem«. Na salašu, posjetiteljima sajma je pripravljen »risarski ručak« i »risarska užna«, a na jelovniku su se našla stara »bunjevačka ila« – slanina i luk, pogača s makom i sl. Veliku pozornost su privukle i već nadaleko poznate slammarke, koje su posjetiteljima prikazale tehniku izrade slika i perlica od slame.

S. Čoban

UNAPREĐENJE ODNOSA REPUBLIKE SRBIJE I REPUBLIKE HRVATSKE

Suradnja Općine Ruma i Vukovarsko-srijemske županije

RUMA – Vijećnici Skupštine Općine Ruma su na sjednici održanoj 6. listopada donijeli odluku o uspostavi suradnje između Općine Ruma i Vukovarsko-srijemske županije iz Republike Hrvatske. Donijetom odlukom suradnja se uspostavlja na društvenim, kulturnim, gospodarskim i drugim poljima, gdje postoje obostrani interesi. U obrazloženju odluke se navodi da bi ona trebala doprinijeti unapređenju ukupnih odnosa Republike Srbije i Republike Hrvatske.

N. J.

HUMANITARNO-SPORTSKA UTRKA

Za sretnije djetinjstvo

RUMA – U četvrtak, 8. listopada, u Rumi je u Glavnoj ulici u središtu grada održana humanitarno-sportska utrka pod nazivom »Utrka za sretnije djetinjstvo«.

U natjecanju su sudjelovali učenici osnovnih i srednjih škola u ekipnoj konkurenciji, dok su ostali zainteresirani građani mogli u utrci sudjelovati pojedinačno.

Organizatori ove manifestacije, čiji je cilj bio promoviranje zdravog načina života, bili su: općinska organizacija Crvenog križa u Rumi, Savez sportova Općine Ruma i Atletski klub »Ruma«.

N. J.

U OSIJEKU, NA LIJEVOJ OBALI DRAVE, OKUPILE SE TISUĆE LJUBITELJA NAJPOZNATIJEG PROIZVODA OD HMELJA

Dani prvog hrvatskog piva

Prvo pivo u Hrvata proizvedeno je u Osijeku davne 1664. godine, a kao prvi proizvođač spominje se izvjesni Bauer, koji je u osječkom Podgrađu proizvodio 56 akova piva dnevno

Ovogodišnji osječki »Oktoberfest«, održan od 7. do 11. listopada na lijevoj obali Drave, kod Katakombi, ponovno je okupio na tisuće ljubitelja piva i pivskih grickalica, pa su potrošeni hektolitri piva i tone kobasica i koljenica s kiselim kupusom, a da sve bude sukladno tradicijskom slavonskom štimungu pobrinuli su se renomirani KUD-ovi iz Osijeka i okolice i ponajbolji tamburaški sastavi, koji su »prašili« od ranih večernjih, pa sve do kasnih jutarnjih sati.

»Nastavak je to lijepe tradicije koju Osječka pivovara nudi Osječanima pod nazivom »Jesen uz Osječko« već dulji niz godina polovicom listopada, no ranijih smo godina bili orijentirani na mlađu populaciju, pa smo dovođili poznate rock sastave, a od ove godine s radošću vam predstavljamo prve »Dane prvog hrvatskog piva«, namijenjene svim generacijama osječkih pivopija, s naglaskom na stariju i srednju populaciju, pa svake večeri imamo cjelovečernji program nekog od renomiranih KUD-ova. Večeras je s nama KUD »Mijat Stojanović« iz Babine Grede, koji ovih dana obilježava 100. obljetnicu osnutka i predanog rada, a svaku večer nastupa neki od renomiranih tamburaških sastava. Večeras je s nama TS »Slavonija bend« iz Đakovca, dečki koji već tridesetak godina predstavljaju nešto na slavonskoj tamburaškoj sceni. Bili su tu i TS »Ravnica« iz Osijeka i TS »Šokačka grana« iz Duboševice«, rekao nam je *Slaven Kovačević*, marketing-menadžer Pivovare iz Osijeka.

IZLOŽBE

Ima se dojam da se pivo oduvijek pilo na ovim našim prostorima i uvijek su ga pili i bogovi i pučani, a o tomu svjedoči i istoimena izložba »Pivo, napitak bogova i puka« autorice *Silvije Sitte*, više kustosice Gradskog muzeja iz Bjelovara, koja je prigodom Dana prvog hrvatskog piva postavljena u Arheološkom muzeju u Osijeku. Izložba je koncipirana tako da u nekoliko cjelina pokazuje razvoj pivarske industrije od nastanka do današnjih

dana, polazeći od proizvodnje piva u kulturama Bliskog istoka i antičkog svijeta do proizvodnje s dodatkom hmela, što je novo poglavlje u dugoj povijesti proizvodnje piva, nudi pregled zemalja najpoznatijih po proizvodnji piva, od Njemačke, Češke, Nizozemske – pa sve do Hrvatske, u kojoj je pivarstvo najstarija tvornička djelatnost i potječe iz druge polovice 17. stoljeća.

Uz tu, vrlo lijepu i tako korisnu izložbu, postavljena je i izložba autora *Mate Pejića* »Nacrtaj mi krigl«, posvećena pivu i stripu i pokazuje kako i pivo i strip imaju dosta toga zajedničkoga, počevši od definicije da je pivo jednostavno i jeftino pučko piće za utaživanje žeđi i opijanje širokih narodnih masa, a strip trivijalna, prolazna razbibriga za uveseljavanje manje zahtjevne publike.

PROIZVOĐAČI

Prvo pivo u Hrvata proizvedeno je u Osijeku davne 1664. godine, a kao prvi proizvođač spominje se izvjesni *Bauer*, koji je u osječkom Podgrađu proizvodio 56 akova piva dnevno. Prvi pisani dokument vezan uz pivo potječe iz 1697. godine, kada se u poreznim knjigama spominju gospoda *Proleski* i *Holzleitner*, koji imaju proizvodnju piva u Tvrdavici i Varoši. I u prvom popisu stanovnika Osijeka iz 1702. godine spominje se proizvođač piva *Matija Holzleitner* u Donjem gradu. U sudskoj bilježici iz 1746. godine stoji da je tužen gostioničar u Donjem gradu koji nije htio točiti pivo nakon 13. runde u ranu zoru. Spominju se još i proizvođač piva *Matija Reith* iz Donjeg grada (1755.), zatim *Josip*

Witmann, te *Adam Lehner* (1774.), čija je obitelj držala pivovaru sve do druge polovice 19. stoljeća.

Prvu veliku parnu pivovaru u Osijeku, u Šamačkoj ulici, osnovao je *Ceatan Šeper* 1856. godine pod nazivom »Prva slavonska parna pivovara i tvornica leda«, koja je godišnje proizvodila 600 hektolitara piva. Godine 1899. pivovaru u Donjem gradu osniva i *Aleksa Bauer*, no bez sumnje, preteča današnje Osječke pivovare je ona Šeperova, čiji su vlasnici pivovarski obrt izučili u Austriji i Češkoj, a kasniji nasljednik, *Kalman Šeper*, taj je obrt učio u Münchenu i Budimpešti.

Ta pivovara, u samom centru Osijeka, radi sve do 1972. godine, kada se zbog povećanja kapaciteta na 220.000 hektolitara godišnje seli na Zeleno Polje, današnju lokaciju pivovare, koja je uz zagrebačku, splitsku, karlovačku, daruvarsku i kopriivničku, najveći proizvođač piva u Hrvatskoj.

Zabilježili smo i da služba marketinga Osječke pivovare niže lijepe uspjehe na domaćem i međunarodnom planu, pa je tako najveći svjetski internet-portal, zadužen za praćenje područja dizajna ambalaže, uvrstio Osječko pivo među najznačajnija rješenja u rujnu ove godine.

Slavko Žebić

ŽITELJI BAČKOG MONOŠTORA OBILJEŽILI ZAVITNI DAN SVOJEGA SELA

Pjesma radosti i molitva zahvalnosti

Trinaesti je listopad dan kojega su Monoštorci posvetili Bogu i Blaženoj Djevici Mariji, u znak sjećanja na isti datum iz 1944. godine, kada je selo izbjeglo već odlučenu sudbinu – biti srušteno sa zemljom

Piše: Ivan Andrašić

U subotu, 10. listopada, u sportskoj dvorani i Domu kulture u Bačkom Monošturu slavilo se šokačkom pjesmom pjevanom iz srca i dinamičnim plesovima gostiju iz Subotice i Osijeka. U utorak, 13. listopada, u

sa svojim gostima, HKUD-om »Osijek 1862« iz Osijeka, HKC-om »Bunjevačko kolo« iz Subotice, te mjesnim tamburaškim sastavom »Monoštorski tamburaši« i KUD-om »Rumunjka«. Toplim riječima dobrodošlice: »Faljen Isus i dobra

su nastupila na nedavno održanom »31. festivalu folklornih tradicija Vojvodine«, a odrasli s običajem »Sprimanje mlade«. U reviji narodnih nošnji domaćini su prikazali i svu ljepotu monoštorskih ruha, od kojih su pojedina starija od stoljeća i

me i pogled u gledalište ispunjeno do posljednjeg mjesta«, kaže *Davor Dulić*. Na koncu, publiku su u jednosatnom programu na noge digli članovi HKUD-a »Osijek 1862«. Izveli su plesove iz Slavonije, Podravine i Međimurja. Skladna pjesma, eksplo-

Konzulica Vesna Njikoš-Pečkaj i predsjednica »Bodroga« Marija Turkalj

crkvi sv. apostola Petra i Pavla, usrdnom molitvom zahvaljivalo se Bogu i blaženoj Djevici Mariji. Domaćini su slavili svoj Zavitni dan, dan koji se slavi od 1945. godine u znak sjećanja na 13. listopada 1944., dan kad su Božjom voljom generali Crvene armije i partizanskih snaga preinačili već ranije donesenu odluku da se ovo selo granatiranjem sruši sa zemljom. Žitelji, koji su za ovu odluku doznali, nisu izbjegli, nisu ostavili svoje domove. Okupili su se u svojoj župnoj crkvi i predvođeni župnikom molili cijele noći. Novi dan donio im je veliko olakšanje. Granatiranje je izostalo, njihovi su domovi ostali pošteđeni.

Monoštorci u svojoj pobožnosti nikada nisu zaboravili taj dan, obilježavaju ga i danas. Za sve žitelje sela, ne samo katolike, zavitni dan je neradni, dan je koji se posvećuje Bogu.

UMJETNIČKI PROGRAM

U subotnjoj večeri u sportskoj dvorani gledatelji i uzvanici uživali su u troipolsatnom kulturno-umjetničkom programu, kojega su priredili domaćini i organizatori, članovi KUDH-a »Bodrog«

večer, dobro nam došli! Okupili smo se kako bi radosna i čista srca proslavili zavitni dan Bačkog Monoštora! Pozdravljamo sve koji su svojom nazočnošću uveličali ovu proslavu, ali i one koji nisu tu, ali znamo da su u mislima s nama«, program su najavile, odjevene u svečana djevojačka pučka ruha, voditeljice *Anita Dipanov* i *Marijana Šeremešić*.

Nakon pozdravnih riječi predsjednice »Bodroga« *Marije Turkalj*, u obraćanju nazočnima konzulica savjetnica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici *Vesna Njikoš-Pečkaj* istaknula je bitan doprinos podunavskih Hrvata Šokaca očuvanju višestoljetnih tradicija, te nacionalnoga i vjerskoga identiteta svojih predaka. Svečanu pjesmu Sončanke *Božane Vidaković* »Šokadija« otpjevao je zbor »Bodroga« pojačan s predstavnicima ostalih šokačkih udruga.

SKLADNA PJESMA, LJEPOTA RUHA, MLADOST U PLESU

U programu koji je uslijedio sudionici su pokazali veliko umijeće. Djeca »Bodroga« predstavila su se običajem »Kraljice«, s kojim

Uvijek atraktivni: KUD »Rumunjka«

pol, a »Monoštorski tamburaši« svirkom i pjesmom potvrdili kako ovo selo uvijek ima dobru perspektivu glede tamburaške glazbe. Pljeskalo se i uvijek atraktivnom nastupu KUD-a »Rumunjka«, koji po običaju publiku plijene svojim temperamentom. Najveći pljesak pobrali su gosti iz Subotice i Osijeka. U izvedenih pet koreografija članovi HKC »Bunjevačko kolo« pokazali su svoju odličnu pripremljenost i raznovrsnost, što je u današnjim uvjetima rada odlika samo velikih društava. »Mi u Subotici smatramo podunavske Šokce najbližim prijateljima i srođnicima, tako da nam je sudjelovanje na ovoj manifestaciji priložilo veliko zadovoljstvo. Veseli

zija ruha i mladosti u plesu na pozornici i odlični tamburaši pružili su gledateljima i pravi užitek za kraj programa. »Članovi naše udruge oduševljeni su ovim gostovanjem, impresionirani monoštorskom publikom. Toplo se nadam da je i publika zadovoljna našim nastupom. Kad god budemo pozvani, a obveze nam to dopuste, rado ćemo gostovati kod naših sunarodnika u Vojvodini«, kaže tajnik Osječana *Željko Čiki*. Najzadovoljniji su bili domaćini, koji su i ovoga puta pokazali svoje tradicionalno gostoprimstvo.

»Svima nama zadrhti srce kad čujemo riječi *zavitni dan*, u svima nama uzbukaju se emocije kad se sjetimo kakve nas je poštati spasila

Bunjevačke igre

Zavjet

Monoštorci su se, na inicijativu svojega nekadašnjeg župnika vlč. Matije Zvekanovića, zavjetovali da će svake godine 13. listopada točno u podne svečanom svetom misom zahvaljivati Bogu i Fatimskoj Gospi za spas svojega sela. Na sam Zavetni dan misno slavlje u crkvi sv. Petra i Pavla predvodio je vlč. Željko Šipek, a suslavilo je više župnika Subotičke biskupije, predvođeni podunavskim arhiepiskopom preč. Jakobom Pfeiferom. Iako je dan bio tmuran, kišovit i vjetrovit, u crkvi se okupio veliki broj vjernika, koji su usrdnom molitvom i skladnom pjesmom zahvalili Bogu i Gospi za spas svojega sela.

Folklorci Bodroga: kao u pravim svatovima

Gospa Fatimska. Ljudi i vremena se mijenjaju, no mentaliteti ne. Nije lako u zavjet staviti svoj život, još je teže u zavjet staviti svoje selo, a najteže svoj puk. Ali, ukoliko zavjetu ne budemo vjerni, propadaju i i pojedinac i selo i puk. Ponosna sam na ovu mladost, na svoj Monoštor, ponosna sam što i kulturno-umjetničkim programom i molitvom svjedočimo o vjernosti Monoštora svojem zavjetu, o čuvanju naše svetinje na način na koji to znaju samo ljudi duha odana tradiciji», kaže predsjednica »Bodroga« Marija Turkalj.

Među brojnim uzvanicima bili su i: konzulica-savjetnica Generalnog

konzulata Republike Hrvatske u Subotici Vesna Njikoš-Pečkaj, gradonačelnik Dušan Jović i predsjednik SO Sombor Nemanja Delić, dopredsjednik HNV-a za Podunavlje Stipan Šimunov, predsjednik DSHV-a i zastupnik u Skupštini Srbije Petar Kuntić, direktor NIU »Hrvatska riječ« Ivan Karan, predstavnik hrvatske samouprave u Santovu Josip Balatinac, predsjednica UG »Šokačka grana« iz Osijeka Vera Erl, te brojni predstavnici Crkve, subjekata gospodarstva i institucija kulture iz Vojvodine, Republike Hrvatske i Republike Mađarske.

Djeca Bodroga izvela su stari običaj Kraljice

Proslavljen blagdan Radosne Gospe u Baču

Obnoviti poljuljane mostove

U franjevačkoj crkvi Uznesenja Marijina u Baču, u subotu 10. listopada, svečano je proslavljen blagdan Radosne Gospe. Svečano misno slavlje predvodio je beogradski nadbiskup i metropolit msgr. Stanislav Hočevar uz koncelebraciju svećenika Bačkog dekanata, franjevaca iz Tuzle i Subotice i svećenika Grkokatoličke crkve iz Slovačke. Na početku misnog slavlja riječi dobrodošlice visokom gostu uputio je dekan Bačkog dekanata vlč. Marian Dei.

Msgr. Hočevar svoju propovijed započeo je riječima isprike zbog kašnjenja radi obnove mosta preko Dunava: »Vidim da smo svi iz daleka došli, pravi hodočasnici, pa evo, molimo se da Bog i mi prihvatimo taj događaj kao poziv da obnovimo naše mostove, prilazak jedni drugima, a osobito naše mostove sa svemogućim Bogom. Radostan pozdrav svima na ovaj dan kada se sjećamo tako bogate povijesti, ali povijest nas mora uvoditi u budućnost i ovaj trenutak slavljenja euharistije je upravo zato

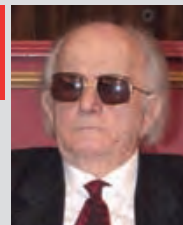
važan. I samo ako je u našim srcima radost, dostojni smo sinovi i kćeri svemogućeg Boga, i samo tako s radošću u srcu možemo graditi budućnost.«

Ove lijepe i tople riječi propovijedi s radošću u srcu slušali su vjernici i hodočasnici koji su na ovaj, za bačke vjernike vrlo važan blagdan došli čak iz Tuzle, postojbine bačkih Hrvata. Došli su, kako kažu, da zajedno sa svojom novom rodbinom proslave i poklone se liku gradovrško-bačke Radosne Gospe, što je sačuvala njihove pretke na teškom putu do svojih novih ognjišta. Da se poklone Gospi koja ih je do današnjih dana sačuvala od svih nedaća i nevolja i kao što je nadbiskup u svojoj propovijedi naglasio, obnove mostove koje je vrijeme poljuljalo. Hodočasnici su usrdno molili molitvu koja je prošle godine izašla iz srca fra Josipa Zvonimira Bošnjakovića, molitvu koja se molila od Tuzle do Bača, od Bačkog Brega do Bođana i unijela radost u srca katoličkog puka ovog kraja.

Na koncu misnog slavlja domaćin fra Josip Špehar zahvalio se nadbiskupu na lijepim riječima i euharistijskom slavlju, a za sjećanje na ovaj dan darovao visokom gostu reprodukciju slike Radosne Gospe gradovrško-bačke.

Poslije mise hodočasnici iz Tuzle su se, zajedno sa svojim domaćinima, članovima HKUPD-a »Mostonga« iz Bača, upoznali i razgledali kulturne i povijesne znamenitosti drevnog Bača.

Stanka Čoban

Kronologija od 17. do 23. listopada

17. LISTOPADA 1788.

Umro *Bartul Čordašić*, predavač filozofije na visokim franjevačkim školama u Podunavlju, kojih je u naznačenu razdoblju, poglavito povremenog karaktera bilo u: Baji, Budimu, Kaloči, Petrovaradinu, Somboru i Subotici. U Budimu je djelovalo i generalno filozofsko učilište. B. Čordašić je rođen 21. svibnja 1756.

17. LISTOPADA 1971.

U sklopu proslave obljetnice oslobođenja u Bajmoku je otkrivena spomen-skulptura »Baklja sjećanja«, umjetničko djelo glasovite kiparice *Ane Bešlić* (1912.-2007.), rođene Bajmoćanke, koja je imala znatnog utjecaja na udomačenje suvremenog izraza u kiparskoj umjetnosti u nas.

17. LISTOPADA 2000.

Održana je konstitutivna sjednica Skupštine općine Subotica, novog saziva, nakon dramatičnih zbivanja 5. listopada. Za predsjednika je izabran *József Kasza*, a za dopredsjednike *Nebojša Janjić* i *Bela Tonković*. Predsjednik Izvršnog odbora bio je inž. *Imre Kern*.

18. LISTOPADA 1934.

Za pročelnika Subotičkog električnog tramvaja i rasvjete postavljen je diplomirani strojarski inženjer *Zvonimir Stilinović*. Prije njega tu je dužnost obnašalo desetak osoba, mahom iz inozemstva. Stilinović je bio direktor ove tvrtke do 1941., a od te godine generalni direktor, zatim prinudni upravnik, tehnički direktor »Elektrane«, te na kraju, do ožujka 1960., ravnatelj pogona »Sjeverne Bačke«.

18. LISTOPADA 1993.

Odlukom vijećnika Skupštine općine godišnji proračun je s 9,8 milijuna, povećan na 12 trilijuna dinara. Bilo je to vrijeme denominacije dinara, u razdoblju do tada nezabilježene inflacije u svjetskoj povijesti.

19. LISTOPADA 1753.

Pod predsjedanjem suca *Tome Rudića* održana je sjednica Gradskog vijeća, na kojoj su prihvaćeni računi varoškog ekonomista *Josipa Križanovića*. Požunski savjetnici našeg grada, Deschan i Hausen, pismom su obavijestili Magistrat kako prihvaćaju dva vranca na ime kamate za iznos od 1.000 forinata, što su pozajmili gradu.

19. LISTOPADA 1816.

Kralj *Ferdinand Habsburški*, potonji car Austrije, kralj Ugarske i Austrije, posjetio je slobodni kraljevski grad Maria Theresiopolis (Subotica). Tom prigodom visoki je gost obišao franjevački samostan, održao smotru vojnih postrojbi, te bio u posjetu nekim domovima.

19. LISTOPADA 1944.

Pojavio se 1. broj prvih poratnih dnevnih novina – Radio vijesti. Pisane su, kako se tada govorilo, zapadnom varijantom srpskohrvatskog jezika, uistinu ijekavicom, ili kako je narod govorio – hrvatskim jezikom. Tiskane su latiničnim pismom. Nakladnik je bio Propagandni odsjek Narodnooslobodilačkog pokreta Subotice. Desetak dana kasnije ove novine su dobile i pandan – Radio vesti pisane ekavicom i tiskane ćirilicom.

19. LISTOPADA 1968.

U novopodignutoj športskoj dvorani kraj Dudove šume, izgrađenoj u rekordno kratkom vremenu, otvoren je Prvi sajam obrta i domaće radnosti.

20. LISTOPADA 1740.

Umro je *Karlo III.*, car Austrije i kralj Ugarske te je na prijestolje stupila njegova kći *Marija Terezija*. Dijelom zahvaljujući i njoj, Subotičani su u razdoblju vladavine ove prosvijećene imperatorice ostvarili svoja dva velika cilja: razvojačenje Potiske vojne krajine i u njenom sklopu Subotice, što je pridonijelo

da se već početkom 1743. krene neutvrđenim stazama povarošenja i uspostave urbane uljudbe, što je osobito došlo do izražaja nakon stjecanja statusa slobodnog kraljevskog grada 1779. godine.

20. LISTOPADA 1992.

U vestibulu Gradske kuće otvorena je izložba fotodokumenata, projektne dokumentacije i novinskih napisa o postavljanju sunca, križa i zvijezde na vrh tornja Gradske kuće. Izložbu su postavili stručnjaci Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture, Historijskog arhiva Subotice i Gradske knjižnice.

20. LISTOPADA 2002.

Društvo književnika Vojvodine objavilo je zanimljiv katalog »Pisci Vojvodine – likovni umjetnici«, koji je objavljen u povodu otvaranja istoimene izložbe u Novom Sadu. Među 23 književnika-slikara uvršteni su Subotičani: *Petko Vojnić Purčar*, *Ferenc Deak*, *László Silágyi*, *Matija Molcer*, *Zvonko Sarić* i *Robert G. Tilly*.

21. LISTOPADA 1783.

Vijećnik *Šime Perčić* izabran je za glavnog suca (pročelnika) marijaterезijanske Subotice. Tu dužnost obnaša do srpnja 1790., kada ga je zamijenio *Antun Parčetić* koji se istaknuo u dugoj i samoprijegornoj borbi za novi status našega grada.

21. LISTOPADA 1804.

Posvećen je glavni oltar u katedralnoj crkvi svete Terezije Avilske.

Prije toga dragovoljnim prilogama vjernika podignuta su četiri oltara. Sličnim postupkom u narednih petnaest godina podignuta su još četiri.

22. LISTOPADA 1557.

Prema sačuvanoj platnoj listi posadu utvrde u Sobočki (turski naziv Subotice) 964. godine hidžre, od 3. studenoga 1556. do 22. listopada 1557., činile su 24 vojne osobe – časnici, podčasnici i vojnici. Zapovjednik utvrde po imenu *Ferhat* dnevno je primao 13, njegov zamjenik 12, a ostali po 6 ili 7 akči.

23. LISTOPADA 1943.

U noći između 22. i 23. listopada započelo je masovno uhićenje mladih pripadnika NOP-a u Subotici. među njima je bilo pripadnika svih nacija: Hrvata, Mađara, Srba, Židova... Poslije višemjesečne surove torture u subotičkom i novosadskom zatvoru, okupatorski vojni sud im je izrekao vremenske kazne. S jeseni 1944. deportirani su u njemačke koncentracijske logore, odakle se dio njih vratio doma.

23. LISTOPADA 2006.

Pri povratku iz Mađarske, gdje je bio nazočan proslavi obljetnice revolucije 1956., predsjednik Republike Srbije *Boris Tadić* boravio je u Subotici. vodio je razgovore s pred-

stavnicima lokalne samouprave, te zastupnicima nacionalnih manjina, među njima i hrvatskom.

Tamburaška večer u kazalištu

SOMBOR – U organizaciji Udruge građana »Urbani Šokci« u subotu, 17. listopada, u Narodnom kazalištu u Somboru bit će održana tamburaška večer »Od gajdi do tambure«. Na samom početku programa muzikolog *Julije Njikoš* održat će izlaganje o povijesti tambure, a potom će se predstaviti sami *Franjo Verić*, član Udruge »Šokačka grana« iz Osijeka. Svoje tamburaško umijeće će ovom prigodom pokazati i članovi tamburaškog orkestra Glazbene škole »Petar Konjović« iz Sombora, pod ravnanjem profesora *Đure Parčetića*. U drugom dijelu programa ljubitelji tamburaške glazbe zabavljat će vokalna solistica *Vera Svoboda* uz pratnju tamburaškog orkestra »Ravnica« iz Osijeka.

Z. G.

Povijest DVD-a u Stanišiću

STANIŠIĆ – DVD »Stanišić« i Volonterski klub iz Stanišića organiziraju izložbu »Povijest i značaj DVD-a u Stanišiću«, koja će biti održana večeras (petak, 16. listopada) u Domu kulture u Stanišiću, s početkom u 19 sati. Na izložbi će biti predstavljene uniforme, odlikovanja i fotografije koje prate povijest ovog društva.

S. T.

Likovna kolonija u Stanišiću

STANIŠIĆ – Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo »Vladimir Nazor« iz Stanišića organizira prvi saziv likovne kolonije »Ivan Gundić Čiso – Dalmata« u sjećanje na pokojnog slikara i prosvjetnog radnika koji je radio i stvarao u Stanišiću i Ridici. Likovna kolonija će biti održana u subotu, 17. listopada, s početkom u 9 sati. Izložba radova nastalih na koloniji bit će priređena istoga dana u 16:30 u Domu kulture u Stanišiću.

S. T.

Premijera nove »Nazorove« predstave

SOMBOR – U iduću subotu, 24. listopada, u velikoj dvorani Hrvatskog doma u Somboru dramska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« premijerno će izvesti komediju »Oporuka« rađenu po motivima operete *Giacoma Puccinija*, u adaptaciji *Ivice Janjića*. Predstavu je režirala *Marija Šeremešić*, voditeljica Dramske sekcije društva.

Početak je u 20 sati.

Z. G.

»Dani Balinta Vujkova« u Subotici

SUBOTICA – Književni tisak podunavskih Hrvata i Sakupljački rad Balinta Vujkova okvirne su teme osim Dana Balinta Vujkova koji će se od 22. do 24. listopada održati u Subotici u organizaciji Hrvatske čitaonice.

Osim stručno-znanstvenoga skupa, koji će uobičajeno trajati dva dana (23. i 24. listopada), jedan je dan namijenjen učenicima koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku (23. listopada). Otvorenje 8. dana B. Vujkova bit će 22. listopada u Velikoj vijećnici Gradske kuće, kada će biti dodijeljena nagrada za životno djelo na području književnosti i kada će nastupiti specijalni gosti – glumci HNK »August Cesarec« iz Varaždina.

Koncert zbora »Lira« iz Zagreba

SUBOTICA – U povodu 55. obljetnice od osnutka svjetski poznati hrvatski zbor »Lira«, čiji je osnivač Židovska općina u Zagrebu, gostovat će idućeg petka, 23. listopada, u Subotici. Koncert ovog mješovitog pjevačkog zbora bit će održan u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

Zahvaljujući potpori Ministarstva kulture RH nastup zbora u Subotici bit će besplatan za publiku. Kako organizatori najavljuju, zbog ograničenog broja mjesta u Velikoj vijećnici, do 20. listopada

potrebno je prijaviti se gradskoj Službi protokola na telefon 024/551-219, kako biste osigurali besplatne ulaznice za koncert. Ukoliko se do spomenutog datuma ne prijavite, napominju organizatori, smatrat će da niste zainteresirani za ulaznice.

Organizatori koncerta su Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, Grad Subotica i Židovka općina Subotica.

Suvremena hrvatska glazba na 41. Bemusu

BEOGRAD – U okviru 41. Beogradskih muzičkih svečanosti (Bemus) u utorak je u Kolarčevoj zadužbini nastupio Ansambl za suvremenu glazbu »Cantus« iz Republike Hrvatske pod upravom dirigenta i skladatelja *Berislava Šipuća*.

Na svom prvom nastupu pred beogradskom publikom hrvatski umjetnici predstavili su se programom koji je skica povijesnog pregleda suvremene hrvatske glazbe, ali i svjetskih zbivanja, piše RTS.

Među ostalim, gosti iz Zagreba su premijerno izveli kompoziciju »Dva priviđenja pod jaskom« mladog srpskog skladatelja *Draška Adžića*.

Koncert ansambla »Cantus« na ovogodišnjem Bemusu organiziran je u suradnji Udruženja kompozitora Srbije s Hrvatskim društvom skladatelja.

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica obavještava sve škole i udruge da će se VIII. pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku održati 7. studenoga u Gradskoj knjižnici s početkom u 9 sati. Koordinator ove priredbe je *Bernadica Ivanković*, informator na hrvatskom jeziku u Gradskoj knjižnici. Sudionike smotre potrebno je prijaviti do 2. studenoga ove godine na 024 553-115 ili na mobtel 063 801 70 90.

Recitatore možete prijaviti mailom bernadica@gmail.com ili katarina.celikovic@gmail.com.

Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte u povodu manifestacije »Šokačko veče 2009.« objavljuje Književni natječaj »Za lipu rič 2009.«

za neobjavljene pjesme pisane nekknjiževnim dijalektom hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom

Natječaj je otvoren do 6. studenoga 2009.

Pjesme slati na adresu: KPZH »Šokadija«, Vuka Karadžića 22, 25264 Sonta, s naznakom »Za natječaj«, ili na e-mail croc1@ecpwireless.net

Sudionici dostavljaju do 5 (pet) neobjavljenih pjesama. Ukoliko se šalju poštom, pjesme moraju biti otiskane ili isprintane. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima. Odluku o nagradama donijet će prosudbeno povjerenstvo, imenovano od strane predsjedništva »Šokadije«. Najbolja pjesma bit će nagrađena i javno pročitana na »Šokačkoj večeri« u Sonti, 21. studenoga.

Za sve informacije nazovite na telefon broj: 025 793 218

»REVIJA MALIH KNJIŽEVNOSTI« U ZAGREBU PREDSTAVILA AUTORE IZ SRBIJE

Nove snage srpske scene

Prošlog je tjedna, od utorka do subote, u organizaciji udruge Kulturtreger i književnog kluba Booksa održan književni festival »Revija malih književnosti« na kojem su gostovali mladi književnici iz Srbije. Ideja festivala, koji je ove godine održan po peti put, jest ugošćavanje mladih književnika iz zemalja regije (od Austrije do Grčke) koji dosad nisu objavljivali u Hrvatskoj, s osnovnim ciljem uvida u zbivanja na tim scenama te uspostavljanja književne razmjene između gostiju i hrvatskih književnika i izdavača. Do sada su u Booksi gostovali književnici iz Bosne i Hercegovine, Slovenije, Crne Gore i Bugarske.

Književni kritičar *Teofil Pančić* odabrao je za ovu prigodu sedam pjesnika i prozaista: *Andriju Matića*, *Srđana Papića*, *Borivoje Adaševića*, *Daniela Kovača*, *Ota Oltvanjia*, *Srđana V. Tešina* i *Danu Todorovića*, koji su od 6. do 10. listopada gostovali u Zagrebu, Rijeci, Zadru i Dubrovniku.

Ovaj tradicionalni susret mladih književnika iz regije osobno je 6. listopada u zagrebačkom klubu Booksa otvorio književni kritičar i selektor festivala *Teofil Pančić*, ustvrdiivši tom prigodom kako je osnovni kriterij pri odabiru sudionika »Revije malih književnosti« bila kvaliteta književnih djela te činjenica da

Mladi srpski književnici u zagrebačkoj Booksi

sudionici do sada nisu objavljivali u Republici Hrvatskoj.

Zagrebačkim ljubiteljima pisane riječi prvo se predstavio *Borivoje Adašević*, rođen 1974. godine u Užicu, koji je do sada objavio zbirke priča »Ekvilibrista« (2000.), »Iz trećeg kraljevstva« (2006.) i roman »Čovek iz kuće na bregu« (2009.). Dobitnik je nagrade za urbanu kratku priču na natječaju BAP 2000. (Balkan Association of Publishers) 2001. godine u Beogradu i stipendije *Borislav Pekić* 2007. za projekt »Krfška novela«.

Nakon njega predstavila se književnica *Dana Todorović*, rođena 1977. u Beogradu, koja je do sada objavila roman »Tragična sudbina Morica Tota« (2008.), koji se našao u najužem izboru za nagradu

»Branko Ćopić« Srpske akademije nauka i umjetnosti.

Treći predstavnik mladih književnih snaga iz Srbije bio je *Srđan V. Tešin*, rođen 1971. godine u Mokrinu. Do sada je objavio dramu »Coated brain/Pohovani mozak« (1996.), zbirku poezije »Sveto Trojstvo Georgija Zecowskog« (1997.), zbirku pripovijedaka »Sjajan naslov za pantomimu« (1997.), romane »Antologija najboljih naslova« (2000.), »Kazimir i drugi naslovi« (2003.), »Kroz pustinju i prašinu« (2005.), »Kuharove kletve i druge gadosti« (2008.) te zbirku kolumni »Alternativni vodič kroz Vavilon« (2008.).

Četvrti po redu hrvatskoj se publici predstavio *Andrija Matić*, rođen 1978. godine u Kragujevcu, diplomirao je, magistrirao i doktorirao na

Filološkom fakultetu u Beogradu. Autor je romana »Šaht« (2009.) i »Nestanak Zdenka Kuprešanina« (2006.). Peti sudionik festivala književnik *Ota Oltvanji*, rođen 1971. godine, do sada je objavio roman »Crne cipele« (2005.), a uskoro mu izlazi novi roman »Kišma noći«.

Posljednji su se hrvatskoj publici u okviru festivala »Revija malih književnosti« predstavili *Srđan Papić* i *Daniel Kovač*. *Srđan Papić* je rođen 1977. godine u Zrenjaninu, a završio je srpski jezik i književnost na Filološkom fakultetu u Beogradu. Objavio je zbirku priča »Nepremostive razlike« (2001.) te desetak koautorskih knjiga. Kratka proza objavljivana mu je u književnim časopisima u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Makedoniji te je preveden na engleski, francuski, španjolski, mađarski, slovenski, makedonski i grčki jezik. Za knjigu »Dnevnik 2000.« zajedno s ostalim autorima nagrađen je Šestoaprilskom nagradom Beograda.

Daniel Kovač, rođen 1974. godine u Pančevu, do sada je objavio romane »Logika reke, pruge i otpada« (2002.) i »Carstvo« (2007.) te internetsko izdanje zbirke priča »Tiha reč«. Aktivno se bavi glazbom kao član benda »Jarboli« i »Jesenji orkestar«.

Ovogodišnji književni festival »Revija malih književnosti« organiziran je uz podršku Gradskog ureda za kulturu Grada Zagreba, Ministarstva kulture, Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva i Srpskog kulturnog društva »Prosvjeta«, a suorganizator je SUH Klubtura.

Z. Žužić

»DANI JOSIPA I IVANA KOZARCA« U VINKOVcima

Mader otkrio obnovljeni spomenik Josipu Kozarcu

Tradicionalna manifestacija »Dani Josipa i Ivana Kozarca« u Vinkovcima, posvećena dvama hrvatskim književnicima, ove je godine održana od 8. do 10. listopada. Manifestacija je otpočela priredbom posvećenoj 80. godišnjici života *Miroslava Slavka Madera*, hrvatskog književnika i književnog kritičara rođenog u Hrtkovcima, i predstavljanjem njegove knjige »Zavičajni zapisi«.

Također, ovom je prigodom ponovno otkriven spomenik *Josipu Kozarcu*, rad *Vanje Radauša* postavljen 1959. kojega je prije manje od godinu dana srušio pijani automobilist, a restauriran je i vraćen na svoje mjesto na početak Krnjaša gdje su Kozarci i rođeni. Spomenik je otkrio književnik *Miroslav Slavko Mader*. »Dobro je da se spomenik Josipu

Kozarcu ponovno rađa i zauzima primjereno mjesto. Prigoda je to i da se još jednom podsjetimo koje sve književne velikane imamo«, kazao

je u govoru *Mader*, piše Hina.

Tema znanstvenog skupa ove je godine bilo književno djelo *Zlatka Tomićića*, također Slavonca i

Vinkovčanina o kojemu su govorili istaknuti hrvatski jezikoslovci i povjesničari književnosti.

Na priredbi »Živi kapitali« dodijeljena su priznanja ovogodišnjim laureatima. Nagradu za životno djelo dobio je književnik *Branko Hribar*, za najbolju knjigu u 2008. godine dobitnica je *Anica Bilić* za »Književni i kazališni rad Joze Ivakića«, a Povelje uspješnosti pripale su *Adamu Rajzlu* za »Zvonik Eve šimunove« i *Mirku Adžagi* za roman o obrani Nuštra »Vatrene ulice«.

»Dane Josipa i Ivana Kozarca« utemeljili su 1995. godine Vukovarsko-srijemska županija, Društvo hrvatskih književnika, Hrvatske šume, Uprava šuma Vinkovci, grad Vinkovci i Slavonska naklada »Privlačica«.

D. B. P.

U ZAGREBU OBILJEŽENA 70. OBLJETNICA ROĐENJA PETKA VOJNIĆA PURČARA

Majstor morbidnog lirskog ugođaja

Skupom o književnom djelu *Petka Vojnića Purčara* u prostorijama Hrvatskog društva pisaca (HDP) u Zagrebu je u ponedjeljak, 12. listopada, obilježena 70. obljetnica rođenja ovog, jednog od najvećih književnika bačkih Hrvata u Vojvodini, ujedno i člana HDP-a. Na skupu su govorili predsjednik HDP-a *Velimir Visković*, književnica *Jasna Melvinger*, akademik *Tonko Maroević*, književni kritičari *Vinko Brešić* i *Branko Bošnjak* te književnice *Julijana Matanović*, *Dubravka Crnojević-Carić*, *Helena Sablić-Tomić* i *Andrea Milanko*. Po Viskovićevim riječima, Petko Vojnić Purčar ima potpuno izgrađen književni svijet te je jedan od najpoznatijih hrvatskih književni-

ka u Vojvodini. Ocijenio je kako je Purčar postao poznat prozni pisac

nakon dodjele NIN-ove nagrade 1977. za roman »Dom sve dalji«.

»U svojim djelima tematski prati sudbinu patricijske bunjevačke obitelji i njihovo rastakanje. On je majstor morbidnoga lirskog ugođaja«, rekao je Visković te dodao kako taj polivalentni umjetnik preskače granice žanrova. O životu s Vojnićem Purčarom govorila je njegova supruga i književnica *Jasna Melvinger*. Rekla je kako je Purčar čovjek inicijative, koji uz književnost voli film i likovnu umjetnost: osim što je snimao filmove, Purčar je imao i samostalnu izložbu slika.

Radovi sa skupa bit će objavljeni u tematskom broju »Književne republike«, časopisa Hrvatskog društva pisaca.

(Hina)

IDUĆEG TJEDNA U KINU »BALKAN«

Retrospektiva filmova Ive Gregurevića u Beogradu

Zajednica Hrvata Beograda »Tin Ujević« u suradnji sa agencijom »Tangram« organizira retrospektivu filmova u kojima igra glumac *Ivo Gregurević*. Retrospektiva filmova bit će održana od 21. do 23. listopada u beogradskom kinu »Balkan«. Bit će prikazano ukupno osam ostvarenja: šest u večernjim terminima od 18 i od 20 sati, te dvije specijalne projekcije od 11 sati posljednja dva dana trajanja retrospektive.

Publika će imati priliku vidjeti filmove: »Čaruga« *Rajka Grlića*, »Ne naginji se van« *Bogdana Žižića*, »Tu« *Zrinka Ogreste*, »Što je Iva snimila 21. listopada 2003.« *Tomislava Radića*, »Kino Lika« *Dalibora Matanića*, »Rusko meso« *Lukasa Nole*, »Maršal« *Vinka Brešana*, »Duga mračna noć« *Antuna Vrdoljaka*, »Kad mrtvi zapjevaju« *Krste Papića* i »Sokol ga nije volio« *Branka Schmidta*.

Ivo Gregurević jedan je od najznačajnijih i najplodnijih glumaca ne samo hrvatske, već i kinematografija svih država bivše Jugoslavije, u kojima je ostavio neizbrisiv trag.

Iako je poznat po brojnim kazališnim i TV ulogama, ova retrospektiva trebala bi podsjetiti starije ili upoznati nove generacije s najznačajnijim filmskim rolama Ive Gregurevića, od početaka, pa do najnovije hrvat-

ske produkcije u koju beogradska publika nije imala ozbiljniji uvid. Razgovori uživo Ive Gregurevića, kao i nekoliko glumaca i redatelja s publikom, upotpunit će doživljaj beogradskih filmskih sladokusaca, navode organizatori.

Iako je glavni fokus ove manifestacije na ostvarenjima Ive Gregurevića, istom prigodom će publici biti prezentiran festival »Dani hrvatskog filma« koji se održava u Orašju (mjestu na krajnjem sjeveroistoku Bosne i Hercegovine), čiji je Gregurević osnivač.

U okviru retrospektive, u četvrtak 22. listopada, bit će održana i tribina s temom »Suradnja u oblasti filma na prostoru bivše Jugoslavije – sadašnjost i budućnost«, na kojoj će sudjelovati glumci, redatelji, producenti i predstavnici ministarstava za kulturu Hrvatske, Srbije i BiH.

Podsjetimo, Zajednica Hrvata Beograda »Tin Ujević« je već ranije bila suorganizator retrospektive filmova jednog od trenutačno najznačajnijih hrvatskih redatelja *Vinka Brešana* (Jugoslovenska kinoteka, 10.-14. prosinca 2008.), kao i retrospektive filmova čuvenog redatelja *Lordana Zafranovića* (kino Balkan, 4.-10. srpnja 2009.).

D. B. P

DINAW MENGESTU, »LIJEPE STVARI ŠTO SE NEBOM GNIJEZDE«, VUKOVIĆ-RUNJIĆ, ZAGREB, 2009.

Svi trebaju dom

Roman nam predložuje što znači izgubiti obitelj i domovinu i koliko toga treba prebroditi da bi se stvorio novi dom. Priča je to koja se mogla odvijati u bilo kojem dijelu svijeta i na bilo kojem mjestu jer varira dobro poznatu ljudsku potrebu za domom i domovinom kao konstantama

Piše: Đurđica Stuhleirer

Dinaw Mengestu rođen je 1978. u Addis Abebi. Godine 1980. uselio se, zajedno s majkom i sestrom, u SAD, pridruživši se ocu koji je emigrirao iz Etiopije za vrijeme Crvenog terora. Diplomirao je na Sveučilištu u Georgetownu i magistrirao kreativno pisanje na Sveučilištu Columbia. Godine 2006. dobio je stipendiju Njujorške fundacije za umjetnost. Između ostaloga, piše za časopis »Rolling Stone«. Živi u New Yorku.

Za roman »Lijepa stvari što se nebom gnijezde« Mengestu je dobio Guardianovu nagradu za debitantsku knjigu 2007. i Knjižnu nagradu Los Angeles Timesa 2008.

IMIGRANTSKA PRIČA

Roman ima zanimljivu fabulu koja povezuje dva kontinenta i dvije države. Naime, prije petnaest godina, u jeku revolucije, *Sepha Stephanos* pobjegao je iz Etiopije nakon što su mu vojnici pretukli i ubili oca. Skrasio se kao vlasnik dućana mješovitom robom u siromašnoj afro-američkoj četvrti u Washingtonu D.C., u kojem danju kupuju školarci, a noću prostitutke i alkoholičari. Jedino su mu društvo dva useljenika iz Afrike – konobar Kongoanac i inženjer Kenijac, obojica, baš kao i on, razočarani i obuzeti nostalgijom za kontinentom s kojega su potekli.

Godinama prije, na drugom kraju svijeta, tada još u obiteljskom gnijezdu, nije mogao ni zamisliti da će voditi tako osamljenički život. No Sephin se kvart nakon dugog razdoblja bijede počinje mijenjati. Nada se budi dolaskom novih susjeda – bjelkinje *Judith* i njezine kćeri, mješanke *Naomi* – koje obnavljaju otmjenu ruševnu kuću odmah do Sephine.

Sprijeteljuju se s njim i on prvi put, nakon tolikih godina, osjeti što znači imati obitelj. Ali dugogodišnjim stanovnicima kvarta njihov dolazak ujedno najavljuje nešto mnogo dalekosežnije, a kada niz rasnih izgreda naruši nanovo prona-

đeni mir, Sephi zaprijeti opasnost da ponovo sve izgubi.

NOVI DOM

Roman »Lijepa stvari što se nebom gnijezde« ocijenjen je kao briljantni i dirljivi prvijenac koji nam predložuje što znači izgubiti obitelj i domovinu i koliko toga treba prebroditi da bi se stvorio novi dom. Priča je to koja se mogla odvijati u bilo kojem dijelu svijeta i na bilo kojem mjestu jer varira dobro poznatu ljudsku potrebu za domom i domovinom kao konstantama. U ovom romanu takva potreba postaje okosnicom oko koje se razvijaju pojedinačne ljudske priče, tople i razumljive svakom čitatelju.

»Lijepa stvari što se nebom gnijezde« korespondiraju i s američkim snom koji se razvija u čitavoj lepezi očekivanja i ostvarenja. Mjeren različitim čitateljskim iskustvom bit će ipak prepoznat kao nada koja ne napušta čovjeka bez obzira na životnu situaciju i zadane okolnosti. Temu koja vrlo lako može skliznuti na područje koje olako razbija snove, Mengestu razvija uvjerljivo i s lakoćom pa čitatelj ni u jednom trenutku ne posumnja u ono što knjiga nameće kao svoju osnovnu poruku, uvjeravajući nas u snagu čovjeka koji ima svoje ideale.

»U osam sati Joseph i Kenneth ulaze u dućan. Dolaze gotovo svakog utorka. To se kod nas trojice pretvorilo u rutinu, iako nikad tako

Dinaw Mengestu

ne gledamo na to. Katkad dođe samo jedan od njih dvojice. Katkad nijedan. Ne postavljamo nikakva pitanja, jer ništa i ne očekujemo. Svi smo mi prije sedamnaest godina bili novi useljenici i radili smo kao poslužitelji u Hotelu Capitol. Prema ploči na glavnom ulazu, hotel je sagrađen po uzoru na palaču obitelji Medici u Italiji. Vikendom bi turisti stajali na krovu i zurili u snajperiste razmještene po krovu Bijele kuće. Ondje je Kenneth postao Kenijac Ken, a Joseph — Joe iz Konga. Ja sam onda bio mršaviji nego danas, pa je direktor rekao da mi ne treba nikakav nadimak koji bi ga podsjećao na to da sam Etiopljanin.

»Danas ranije zatvaraš dućan?« upita Kenneth, ušavši i bacivši pogled na prazne prolaze između policajaca. Dolazi ravno s posla, još uvijek odjeven u sako, unatoč svibanjskoj vrućini. Košulja mu je uredno izglacana, a kravata čvrsto svezana. Kenneth je inženjer koji nastoji ne izgledati kao inženjer. Uvjeren je da zahvaljujući dobro skrojenom odijelu može pobuditi pozornost i poštovanje ljudi koji ga inače ne bi ni pogledali. Svaki put na ulasku kaže isto. Zna da to nije duhovito, ali došao je do uvjerenja da su Amerikanci uspješni zato što stalno ponavljaju jedno te isto.

»Ja sam inženjer. Moram biti točan. To je moje pravilo igre. Veliš mi da moram nekamo stići u pola devet, i ja sam ondje u pola devet. Točno na minutu.«

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Antun Gustav Matoš

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Legendarni pjesnik i ključni pisac prve hrvatske moderne *Antun Gustav Matoš* rođen je u Tovarniku 1873. godine. Bio je pripovjedač, pjesnik, kritičar, esejist i putopisac. Pučku školu i gimnaziju završio je u Zagrebu, gdje je polazio i glazbenu školu. Godine 1891. upisao se na Vojni veterinarski institut u Beču, ali je studij nakon jednog semestra napustio. Vratio se u Zagreb, koji kao vojni novak napušta 1893. godine. Sljedeće godine bježi iz vojske, ali je ubrzo uhićen i zatvoren u petrovaradinskoj tvrđavi iz koje uskoro uspijeva pobjeći. Od tada, kao vojni bjegunac, uzdržavajući se sviranjem čela i pisanjem kritika, živi u Beogradu (1894. – 1898., 1904. – 1908.), Ženevi (1898. – 1899.) i Parizu (1899. – 1904.). Živio je bohemskim životom. U Zagreb se vratio nakon 13 godina, odnosno nakon proglašenja amnestije za vojne bjegunce. Iako je 1910. položio ispite za učiteljsko zvanje, Matoš, uglavnom zbog svojih političkih stajališta, ne uspijeva naći službu. Uzdržavao se od svog književnog i publicističkog rada, stoga za njega možemo reći da je prvi profesionalni književ-

nik u Hrvata. Izuzetno književno obrazovanje stekao je uglavnom svojim radom i intelektualnom znatiželjom. Upravo se njemu može pripisati zasluga za predstavljene svjetske, osobito francuske, književne tradicije hrvatskoj kulturnoj sredini. U sukobu starih i mladih Matoš se nije odlučio ni za jednu od sukobljenih strana, potvrđujući tako samosvojnost svog pjesničkog stvaralaštva.

PROZNA DJELA

Svoj prvi rad, novelu »Moć savjesti«, objavio je 1892. godine u »Viencu«, a svoju posljednju pjesmu »Bogorodica i donator« napisao je u bolesničkoj postelji. Objavljena je u »Savremeniku« mjesec dana prije njegove smrti 1914. godine. Za života je objavio tri zbirke novela i pripovijesti (»Iverje«, 1899.; »Novo iverje«, 1900.; »Umrne priče«, 1909.) koje, u rasponu od ljubavnih do satiričnih, variraju najrazličitije teme. Uporno se i dosljedno pridržavao pravila da novela, baš kako joj i sam naziv kaže, mora biti nova, mora govoriti o novim, zanimljivim i rijetkim, dotad nečuvenim doga-

dajima. Matoševa prozna djela, koja često ujedinjuju opreke, poput humorističnog i pesimističnog, osobito izražavaju njegove stilске strategije, koje je sam nazvao artizmom. U njima ima simbolizma (»Camao«), krute satire (»Kip domovina leta 188*«), ali i intimne žudnje ljubavi (»Balkon«, »Cvijet s raskršća«, »Jesenska idila«). Sve to je fino iznijansirano između sna i jave. Pisao je eseje i putopise sabrane u zbirkama »Ogledi« (1905.), »Vidici i putovi«, (1908.), »Naši ljudi i krajevi« (1910.) i »Pečalba« (1913.), te velik broj kritika, objavljenih u više od 50 hrvatskih časopisa, u kojima je nerijetko polemičnim stilom, komentirao tadašnja kulturna zbivanja.

PJESNIŠTVO

Matoš se kao pjesnik predstavlja čitateljstvu tek 1906. godine, iako je već kao gimnazijalac pisao pjesme koje je uključio u svoje pripovijesti (»Nekad bilo – sad se spominjalo« i dr.), kada objavljuje sonet »Utjehu kose« (Savremenik). U njemu ljubav povezuje sa smrću iznoseći viziju mrtve drage na odru. Smrt je tajanstvena, nepokretna, a ljubav

Antun Gustav Matoš
(1873. – 1914.)

koju osjeća prema svojoj dragoj miješa se s očajem i zaprepašćenošću, no javlja se utjeha jer smrt je samo san, ona nije kraj već je nova kvaliteta življenja. Najčešće teme njegove poeziju su ljubav, smrt, domoljublje, cvijet kao simbol. Stil je u Matoševoj lirici dominantan, forma je besprijekorna, dok su sadržaj i ton obilježeni pjesnikovim nesputanim, često pesimistički intoniranim, subjektom. U svojim elegijama, sonetima, epigramima, satirama i drugim književnim oblicima tražio je i nalazio način spajanja tradicije i stvaralačke pjesničke osobnosti. Matoševe pjesme, njih osamdesetak, su do 1923., kada su sakupljene i objavljene pod naslovom »Pjesme«, bile razasute po časopisima i rukopisima. Antologijske su mu pjesme: »Srodnost«, »Utjeha kose«, »1909«, »Jesenje veče« i »Notturmo«.

Matoš je svojim djelom najizrazitiji predstavnik hrvatske moderne, jedan od najznačajnijih hrvatskih književnika uopće, ali i uzor sljedećih pjesničkih generacija. Po mnogočemu on je legendarni A.G.M., koji je u svojem djelu integrirao sve temeljne ideje modernizma. Nakon *Šenoe*, on je najglasniji Hrvat u književnosti. Autor je poznate lozinke »Dok je srca, bit će i Kroatije«. Za sobom je ostavio impozantno djelo, pravu riznicu umjetnosti i duha, nadahnutih pjesničkih vizija i slika, briljantnih opservacija i lucidnih ideja, u stihu i prozi.

Kip Matoša na Griču u Zagrebu

Subotička katedrala bazilika

Obilježnica posvete stolne bazilike obilježava se 14. listopada. Današnja subotička katedrala se gradila u stilu kasnoga baroka od 1773. do 1779. godine. Prvobitni, više puta mijenjani plan napravio je *Franz Kaufmann* iz Pešte. Dimenzije katedrale su: duljina 61, širina 26, visina lađe 18, a zvonika 64 metra. Katedrala se ponosi vrijednim oltarnim slikama. O 200-godišnjici katedrale (1972-73.) obnovljena je cijela njezina unutrašnjost. Tom je prilikom uvedeno grijanje i podignut je novi, mramorni pod. Još 1797. godine dobila je katedrala na svome pročelju, među zvonnicama, veličanstveni kameni kip Bezgrešne, koji je djelo *Friedricha Helda*. Propovjedaonica je iz 1808. godine. Današnje orgulje je podigla pečuska tvrtka Angster 1897. Nastavljači te tvrtke su ih i obnovili 100 godina kasnije. Krajem XIX. stoljeća nastojanjem župnika *Matije Mamužića* katedrala je dobila današnje prozore s vitrajima, dvije križne lađe s oltarima, 18 kipova u naravnoj veličini i dograđene sakristije. U njegovo je vrijeme crkva doživjela najveću obnovu od vremena kad je podignuta. Za vanjski izgled katedrale najzaslužniji je župnik *Vojnich Dezso*, koji je 1912. godine proveo takvu obnovu crkve izvana, da je do danas nije potrebno popravljati. Drugu veliku obnovu doživjela je katedrala za biskupa *Matije Zvekanovića* i župnika *Franje Vujkovića* (1972. - 1973. godine). Od 1973. godine katedrala uživa zaštitu Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Dana 29. travnja 1974. godine odlikovao je papa Pavao VI. subotičku stolnu crkvu naslovom manje bazilike. Njezin je naslov od tada katedrala – bazilika, ili stolna bazilika svete Terezije Avilske. Posljednjih godina svoga života biskup Matija Zvekanović je uz suradnju župnika *Franje Vujkovića* i *Stjepana Beretića*, sadašnjeg župnika, zvonike i krov katedrale dao pokriti bakarnim limom. Još jedan veliki zahvat u katedrali bio je za vrijeme župnika *Stjepana Beretića*, uz pomoć gradske samouprave ostvarena je obnova Angsterovih orgulja i vraćanje tri dragocjena lusteru o 200-godišnjici dovršenja katedrale. Župa stolne bazilike svete Terezije u Subotici i danas broji oko 12.000 vjernika. Suvremena župa je dvojezična, a po broju su podjednako zastupljeni Hrvati i Mađari. Od 1985. godine župom upravlja mons. Stjepan Beretić.

Naučiteljica i zaštitnica

Blagdan svete Terezije Avilske, zaštitnice subotičke katedrale i grada Subotice, obilježavamo 15. listopada. Sveta Terezija se rodila 28. ožujka 1515. u Avili, glavnom gradu istoimene pokrajine u Staroj Kastilji. Roditelji su joj bili *Don Alonso Sánchez de Cepeda* i *Doña Beatriz de Ahumada*. Osim nje imali su još jedanaestero djece, a samo se Terezija odlučila za redovnički stalež. Umrula je 14. listopada 1582., no dan poslije njezine smrti stupila je na snagu reforma kalendara – ispravak staroga Julijanskoga kalendara te se vrijeme uskladilo s objektivnom stvarnošću prema kojoj se mjeri. Tada je to bio 15. listopada. Papa Pavao VI. proglasio ju je 27. rujna 1970. prvom od žena naučiteljicom Crkve. Sv. Terezija je na jedan listić napisala i stalno ga čuvala u svome časoslovu: »Neka te ništa ne zbuni, ništa ne uplaši! Sve prolazi; Bog se ne mijenja – ostaje uvijek isti. Strpljivost sve postiže. Tko posjeduje Boga, tome ništa ne nedostaje; Bog je jedini posve dostatan«. Na ovaj dan u subotičkoj katedrali dvojezičnom svetom misom proslavljeno je župno proštenje.

Plodovi jeseni ispred oltara

Na Bezdanskom putu pokraj Sombora stoji crkva posvećena svetom Nikoli Taveliću, sagrađena darom vjernika 1971. godine, a osobito darom *Aranke* i *Pere Gromilović*. Ovakav natpis stoji i na spomen-ploči na ulazu u ovu prekrasnu crkvicu, koju posjećuju i u kojoj mole vjernici sa salaša na Bezdanskom putu. Ovu župu i župu Svetog Križa u Somboru vodi vlč. dr. *Marinko Stantić*.

Premda se stanovnici ovog naselja bave poljoprivredom, svoju zahvalu Bogu osim molitve prikazuju i darovima koje im je Bog darivao iz plodne bačke crnice. Stoga je već treću godinu prostor ispred oltara jesenskim plodovima ukasila *Marija Čuvarđić*, koja je pravi stručnjak za ikebane i kojoj je ovo hobi. Tako pokraj kruha koji se prikazuje na oltaru i u kom je skriveni Bog, vjernici i ovim lijepo uređenim prostorom ispred oltara slave Boga i zahvaljuju mu na plodovima koje su kroz trud i znoj dobili kao nagradu, a ti plodovi ruku paorskih su najvidljiviji upravo sada, u jesen.

Z. G.

Papa Bendikt XVI. za Svjetski dan misija

Za ovogodišnji Svjetski dan misija, 80. po redu, papa Benedikt XVI. vjernicima je uputio poruku s temom: »Ljubav, duša misije«.

»Svjetski dan misija, što ćemo ga proslaviti 22. listopada, prigoda je da promislimo o sljedećoj temi: 'Ljubav, duša misije'. Misija, ako nije usmjerena ljubavlju, to jest ako ne izvire iz dubokog čina božanske ljubavi, u opasnosti je da bude svedena na običnu filantropsku i društvenu djelatnost. Ljubav, što je Bog gajio prema svakoj osobi, predstavlja doista srce evanđeoskog iskustva i navještaja, a oni koji je prihvaćaju sami postaju njezinim svjedocima. Ljubav Božja koja daje život svijetu, ljubav je koja nam je darovana u Isusu, riječi spasenja, savršenoj slici milosrđa nebeskoga Oca. Poruka spasenja mogla bi se dobro sažeti

riječima evanđelista Ivana: 'U ovom se očitova ljubav Božja u nama: Bog Sina svoga Jedinorođenoga posla u svijet da živimo po njemu' (1 Iv 4,9). Poslanje širenja navještaja o ovoj ljubavi Isus je nakon svoga uskrsnuća povjerio apostolima, a apostoli su, iznutra preoblikovani na dan Pedesetnice silom Duha Svetoga, počeli svjedočiti Gospodina umrloga i uskrsloga. Otada, Crkva nastavlja to svoje poslanje, koje je za sve vjernike neizbježna i trajna obveza...« dio je papine poruke. Misijaska nedjelja je dan molitve i promicanja misija. U crkveni kalendar ju je uveo papa Pio XI. godine 1926., a obilježava se predzadnje nedjelje listopada, dakle ove godine u nedjelju 18. listopada.

OBITELJI, BUDI DOSTOJNA ONOGA ŠTO JESI

Kuda i dokle?

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Ovih sam dana puno putovao. U nedjelju (4. listopada) sam žurio na proštenje Anđela Čuvara u Kanjižu. Cijenim službu policije i znam da je njihovo postojanje bitno u društvu. Međutim, imao sam osjećaj »opsadnog stanja«, jer je na svakom raskrižju i prilazu putu stajala grupa dobro pripremljenih policajaca. Čini mi se i za obranu i za napad. Pitao sam se što je. Zar je jedna utakmica vrijedna rizika i rada sedamsto mladih ljudi koji stavljaju sebe u poziciju obrane i napada? Zar je moguće da je ljudska strast do te mjere raspljena da je mogu umiriti samo batine? Čemu sport, čemu zabava, čemu uopće zborovanje, ako se ljudi zato susreću da se sukobljavaju, pa i ubijaju?

Duša me zaboljela pri pomisli da je za jednu utakmicu potrebno toliko i takvo osiguranje da bi grupa pripremljenih policajaca morala štiti ono što bi trebala svaka osoba – kontrolirati samu sebe. Zar je zaista stvarnost da je čovjek zvijer koju treba ukrotiti? Čini se da jest. Svom sam dušom bio na strani policajaca, žaleći i njihovo vrijeme i tjeskobu i brigu kako bi morali obuzdavati raspljene i neodgovorne navijačke strasti grupa i pojedinaca, koji time sami sebe proglašavaju nesposobnima da kontroliraju sebe i ono što njih čini osobom. Zar će to na utakmici biti gomila neosobnih ljudi? Zaista gomila – čopor. Znam da ovi stavovi vrijeđaju onaj dio gledatelja koji dolaze uistinu radi užitka u sportu, ali dokle će ići ova kombinacija odgovornih – neodgovornih...? Bio sam sretan što odlazim iz Subotice i nisam bio kod kuće gledati svoj grad kao borilište, nego sam ga sačuvao u srcu kao tihi i lijepi grad dobrih ljudi.

TEŽAK UDARAC

Navečer istoga dana doživio sam još teži udarac. Javljeno mi je da je na sporednim vratima moje župne crkve u Aleksandrovu navečer u 21:30 nađen mrtav mladi čovjek, koji je živio samo 28 godina. Dakle, mladić. Uzrok smrti vjerojatno predozirana količina droge. Ne vjerujem da u to vrijeme noći pokraj njega nije prošlo barem nekoliko ljudi. Zaboili su ga i pošli dalje. Našao se jedan jedini koji se sagnuo prema nesretnom mladiću i ustanovio da ovaj nije ni pijan, ni bolestan – nego mrtav! Pozvao je hitnu pomoć i odgovorne. Ustanovili su da je mrtav. Za njih to više nije čovjek nego samo leš. Još više me začudila činjenica da je osoblje kod dodira pokojnika koristilo rukavice – što je posve razumljivo s obzirom na medicinu i sigurnost – ali ostao sam zaprepašten da je to osoblje nakon odnesenog tijela pokojnika svoje rukavice bacilo pred crkvu. Postavio sam sebi pitanje o kulturi odnosa prema mrtvom čovjeku (koji je za njih samo leš), o odnosu

Nije tako važno znati

datum Isusovog ro-

đenja ili smrti, koliko

je važno svjedočiti

da je Isus sada prisu-

tan, da sam ja njegov

svjedok i da je on vid-

ljiv u mom razmišlja-

nju i načinu života.

Da je Krist živ i da je

jedini Spasitelj čovje-

ka. Sva ova iskustva

ovih dana potvrdilo

me samo u jednoj vi-

ziji: Kršćanstvo ima

šanse samo onda ako

postane kvasac svje-

doka, uistinu svjetlo

svijeta i zajednica

onih koji čvrsto vjeru-

ju da je Isus prisutan

u njihovom životu.

prema crkvi – koja je za njih samo mjesto tragedije. Ostaje pitanje – zašto su svoje rukavice bacili pred crkvu ako su medicinsko osoblje? Kakva poruka i kakav primjer.

Treći prizor. Vrlo bolan. Članovi bliži pokojniku zaželjeli su postaviti cvijeće ili svijeće na mjesto gdje je nađeno tijelo. Zapitao sam se zašto? Zašto je taj mladić toliko dugo bio sam? I zašto bi trebalo mjesto njegove vlastite tragedije obilježiti cvijećem kada je to mjesto koje sve nas optužuje. Naime, svaki dan kad dolazim kući – ako je to večer – nalazim desetke mladih od dvanaest do preko dvadeset godina. Skaču, viču, govore nerazumljivo, pjevaju gadno, psuju odvratno. Ujutro redovito časna sestra kod spremanja kupi otpatke, »bombice«, pa i špriceve. Sva javnost zna da se oko crkve okupljaju mladi samo noću da banče, da se drogiraju. Nisu to tuđa djeca, to su naši ljudi. Pitam se gdje je savjest i svijest roditelja da postave pitanje – gdje se moje dijete sada nalazi, s kim se ono druži, u kakvoj je opasnosti? Očito su tzv. roditelji sretni što im dijete nije u kući, što nije s njima i najčešće su roditelji tih mladih rastavljeni, pa se više brinu gdje se nalaze oni, a ne gdje se nalazi dijete. Civilizacija koja vodi već mlade ljude u smrt.

KAKO NAVIJESTITI KRISTA SUVREMENIM LJUDIMA?

Četvrti događaj. Te večeri sam bio na Međunarodnoj konferenciji predsjednika katehetskih vijeća Europe u Beogradu. Skup po sebi vrlo važan, a još važnija tema: kako navijestiti Krista suvremenim ljudima? Prvo je slijedilo izvješće o stanju u Europi. Vrlo porazno. Sve zemlje koje su nekada bile bogate jer su po kolonijama »otimale« i sada su bogate, ali samo ekonomski, jer je duša »ishlapila«. To su bivše kršćanske zemlje. Opet se ostvarila poslovice: Oteto – prokleta! Što nas čeka? Dok god se bavimo metodama, nacrtima, pa i sadržajima kako navijestiti Krista, ostaje jedino važno pitanje: Kako svjedočiti Krista? Nije tako važno znati datum Isusovog rođenja ili smrti, koliko je važno svjedočiti da je Isus sada prisutan, da sam ja njegov svjedok i da je on vidljiv u mom razmišljanju i načinu života. Da je Krist živ i da je jedini Spasitelj čovjeka. Sva ova iskustva ovih dana potvrdilo me samo u jednoj viziji: Kršćanstvo ima šanse samo onda ako postane kvasac svjedoka, uistinu svjetlo svijeta i zajednica onih koji čvrsto vjeruju da je Isus prisutan u njihovom životu. Rimsko Carstvo, kao najslavnije u povijesti, palo je onda kada je propadala obitelj. Učiteljica života – povijest – to nam isto poručuje i za ovo vrijeme. Na sve je samo jedan odgovor: Obitelji, budi dostojna onoga što jesi!

TOPLO PREDJELO – GOVEDA JUHA

Potrebno: 600 g govedine, sol, vegeta, mrkva, korijen celera, peršin, papar u zrnu, 1 glavica luka, 1 list kupusa i kelja, nekoliko grančica peršina, pola zelene paprike

Priprema: Oprano meso stavite u mlaku vodu i čim voda zakipi dodajte sol, očišćeno korjenasto povrće, nekoliko zrna papra i luk. Nakon toga dodajte list kupusa i kelja, vegetu, pa poklopite. Kad juha ponovno zakipi smanjite temperaturu, pa lagano kuhajte oko 2 sata. Meso izvadite, juhu procijedite pa u nju ukuhajte domaće rezance.

Savjet

Da biste dobili bistru juhu, potrebno ju je kuhati na laganoj vatri.

GLAVNO JELO – PILETINA S TRAPISTOM

Potrebno: 2 pileća prsa, 50 g maslaca, 200 g trapista i 1 kiselo vrhnje, vegeta, sol i bosiljak

Priprema: pleh namazati maslacem i poredati izrezane pileće grudi prethodno nasoljene, ne tučene. Na meso staviti po jednu žlicu vrhnja i na to komad trapista. Staviti da se peče oko 15 minuta na 200 stupnjeva, izvaditi iz pećnice, posuti suhim bosiljkom i peći još 5 minuta na 100 stupnjeva. Služiti toplo.

Savjet: kada je meso pečeno, izvadite ga iz pećnice kako se ne bi dodatno sasušilo

PRILOG – CVJETAČA I KRUMPIR

Potrebno: 1 glavica cvjetače, 3-4 krumpira, kiselo vrhnje, sol i suhi peršin

Priprema: skuhati cvjetaču i krumpir u slanoj vodi, te procijediti i izmiješati (usitniti miješanjem) dodati kiselo vrhnje, opet pomiješati i od gore posuti peršinom. Može se služiti toplo i hladno.

DESERT – PEČENE JABUKE

Potrebno: 6 jabuka, šećer, cimet u prahu, vanilin šećer, 5 g maslaca, voda, orasi

Priprema: Jabuke oprati, prerezati na polovice i izdubiti im sredinu. Pleh namazati maslacem i poredati jabuke. Jabuke posuti smjesom koju ste napravili od šećera, cimeta i vanilin šećera. Podlijte vodom i pecite u pećnici zagrijanoj na 180-200 stupnjeva oko 20 minuta, izvadite i dodajte sitno narezane orahe, te vratite peći još 10 minuta.

Pečene jabuke izvadite iz pećnice, ostavite da upiju sok, te složite na tanjur. Ukoliko ste sladokusac ovaj lagani desert možete poslužiti i sa šlagom. Oko jabuke stavite mljeveni keks, šlag te prelite tekućom čokoladom.

RAZLIČITA SVOJSTVA BUNDEVE

I lijek i desert

Među jesenske plodove svakako spadaju i bundeve. Bile one male, velike, žute, zelene, narančaste, okrugle, duguljaste ili trbušaste – ukusne su, hranjive i zdrave. Liječe akne, podižu imunitet i pogođuju zdravlju bubrega i prostate.

Više od 800 različitih vrsta bundeva, od najmanjih do onih divovskih, svoje podrijetlo vuku iz

Afrike i Sjeverne Amerike. Bundeve podrijetlom iz Afrike, zbog svoje čvrste kore, u starom su se Egiptu te antičkoj Grčkoj i Rimu sušile na suncu i koristile kao zdjele, tanjuri i plitice. A one koje potječu iz Sjeverne Amerike služile su za hranu i uzgajale su se na području današnjeg Meksika još prije 9000 godina. U Europu su, kao i mnoge druge biljke, dospjele morskim putem, zahvaljujući Kolumbu, tek nakon otkrića Amerike 1492. godine. Bundeve su ukusne i dijetalne, jer sadrže više od 90 posto vode i malo masnoća. Od njih se spremaju juhe, variva, složenci i kolači, ali i kompoti i marmelade. Koštice bundeve su kao stvorene za grickanje, ulje se koristi za spremanje salata, a izdubljena kora za serviranje jela na prastari način, dok neke služe isključivo za ukras.

Zbog svojih hranjivih sastojaka bundeva se koristi i za umirenje upaljene kože lica, te pri pojavi akni ili mitesera. Bundeva također podiže i jača imunitet. Osim u preventivne svrhe, bundeva se u pučkoj medicini i u modernim fitoterapijama koristi kao sredstvo za ublažavanje mnogih teškoća i kao dopunsko sredstvo u liječenju mnogih bolesti. Sastojci koštica i ulja dobro su poznati i učinkoviti u liječenju poteškoća s funkcioniranjem mokraćnog mjehura, bubrega, a osobito prostate.

Zbog svoje veličine bundeve se najčešće prodaju narezane, a na taj način odmah vidimo je li mesnata i sočna unutrašnjost. Kod većih ili manjih sorti koje se kupuju cijele, važno je obratiti pozornost na to je li im vanjski dio neoštećen, koža svijetla i bez plijesni, a težina, s obzirom na obujam, neumanjena.

Na tržište dolaze od druge polovice ljeta, a ima ih i cijelu jesen i zimu. Jesensku cijelu bundevu možete očuvati skladištenjem na hladnom i suhom mjestu nekoliko mjeseci. Bundevu narezanu na manje dijelove nekoliko dana na temperaturi od 4 stupnja, a na temperaturi od -18 do šest mjeseci.

Jedini slučaj kad je priprema s korom jest kada je pečemo u pećnici.

Maska za lice od bundeve

Ova maska je za njegu masne kože sklone upalama i aknama, i očistit će proširene pore kože lica. Napravite pire od bundeve, rasporedite ga po licu i ostavite djelovati 15 minuta. Možete dodati i jušnu žlicu zobenih pahuljica. Masku isperite mlakom vodom.

Željka Vukov

16. listopada 2009.

Piše: dr. Marija Mandić

Noćno mokrenje i sisanje palca kod djece

Noćno mokrenje, enureza ili nikturija kod djece je česta pojava. Prema nekim procjenama gotovo svako treće dijete do šeste godine barem katkad s time ima problema. Kod određenog broja djece noćno mokrenje se nastavlja i do puberteta, no u nekom trenutku ipak prestaje. Oko 15 posto djece mokri u krevet nakon treće godine života, i to 1,5 do 2 puta češće dječaci nego djevojčice. Obično se javlja u obiteljima u kojima je makar jedan

nama prije toga bilo »suho«, vjerojatno je u pitanju odgovor na dnevni strah ili nesigurnost.

Kod rješavanja ovog problema roditelji osobito trebaju obratiti pozornost na konzumiranje tekućina prije spavanja, ohrabriti dijete da piški prije spavanja, pohvaliti dijete kada se ujutro probudi suho, izbjegavati bilo kakvu vrstu kažnjavanja, buditi dijete tijekom noći da piški. Konzultirajte se s liječnikom i, ukoliko ima potrebe, pružite djetetu adekvatnu terapiju.

li psihološku razinu, dobro je da roditelji razmisle o svojem trenutnom životnom kontekstu i vide jesu li prisutni veći izvori stresa, kako za dijete tako i za njih same.

Sisanje palca je navika koja se javlja kod velikog broja djece, a mnogi je roditelji ne vole niti vidjeti. Razumljivo, roditelji uporno traže metode kako pomoći djeci i kako ih spriječiti da drže palac u ustima. Sisanje palca je normalno kod dojenčadi, no, mnoge bebe nastavljaju sa sisanjem i kasnije,

mogu nastati ozbiljniji problemi poput deformacije čeljusti, osobito ako se ova navika nastavi nakon trećeg rođendana. Isto tako povećava se mogućnost unosa bakterija i virusa preko nečistih ruku. Ove bi se navike svakako trebalo riješiti prije nego počnu nicati trajni zubi.

Djeci koja sišu palac može zatrebati odvikavanje ako: istovremeno povlače kosu, osobito ako su u dobi od 12 do 24 mjeseca, ako nastave često sisati palac i nakon 4 ili 5 godina života, sama zatraže

član imao iste simptome kada je bio mali.

Noćno mokrenje predstavlja poremećaj kod djece nakon četvrte godine života i karakterizira se nemogućnošću kontroliranja započetog procesa mokrenja tijekom sna. Iako dolazi do poremećaja mokrenja, svi organi mokraćnog sustava su zdravi i normalno funkcioniraju. Smatra se kako kod ovog poremećaja dijete ima poteškoća prijeći u budno stanje nakon usnivanja i opuštanja. Teorije u kojima se naglašava psihološki aspekt noćnog mokrenja, nazivajući ga »plač kroz mjehur«, nisu do sada znanstveno dokazane. Ipak, kada malo dijete počne piškiti noću u krevet, iako je mjesecima ili godi-

Dogovorite se s djetetom da, kad se probudi mokro, samo s kreveta skine mokru posteljinu i odnese je na za to predviđeno mjesto. Postoje i aparati namijenjeni za pomoć kod enureze, koji su u dodiru s plahtom i čim ona postaje mokra aktivira se alarm i budi dijete. Od prirodnih lijekova u mnogim slučajevima se pokazalo korisnim da dijete prije spavanja uzme žlicu meda. Kako ne bismo zanemari-

kako bi se umirile. Sisanje može postati navika kod beba i djece koja se pomoću toga umiruju kad su gladna, prestrašena, nemirna, umorna ili kad im je dosadno. Većina djece se riješi ove navike između 3. i 5. godine života.

Sisanje palca može kod djece izazvati probleme sa zubima poput - nepravilnog položaja zuba, nepravilnog zagrizanja, zubi mogu biti gurnuti prema naprijed, a ponekad

pomoć za odvikavanje ili osjećaju sram zbog toga, ako im se jave problemi sa zubima ili govorom.

Zanimljivosti: Navika grizanja noktija uglavnom govori o duševnoj ili emocionalnoj preopтереćenosti i tjeskobi. Ipak, ako i sami grizete nokte (ili kožicu oko nokta), neka vas ne čudi djetetovo ponašanje. Ono samo oponaša vaš obrazac ponašanja vjerujući da je ispravan.

Poštovani čitatelji, u želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Posjetili smo...

Dragi čitatelji Hrkovog kutka!

Prošli tjedan, koji je bio prvenstveno namijenjen vama, zaista je bio prekrasan, vjerujem kako ste svi uživali!

Mališani iz Dječjeg vrtića »Marija Perković« posjetili su vrtić u Tavankutu i na Bikovu, gdje su se družili i upoznali s vršnjacima iz drugih objekata. Također, posjetili su Gradsku knjižnicu, ZOO-vrt, kino, išli su na tečaj karatea i na svečani prijam kod gradonačelnika. Posljednjeg dana ovoga tjedna posjetili su Ergelu na Kelebiju, gdje su bili izuzetno

primljeni. Djeca su imala priliku voziti se kočijama, jahati konje, ponija Milu i Mrvicu, igrati se na na prekrasnom drvenom igralištu.

Ovom prilikom djeca su razgledala konje, lipicance, saznali su kako se konji hrane, što vole i što rade. Svakako, za njih je ovo bio događaj koji se priča i pamti.

Đurđinčani u posjetu gradu

Đaci iz OŠ »Vladimir Nazor« u Đurđinu 9. listopada bili su u obilasku Subotice. Ovaj izlet su isplanirale učiteljice povodom Dječjeg tjedna. Djeca su najprije obišla Gradsku knjižnicu, neki su čak prvi puta bili u knjižnici i iznenadili su se ogromnim brojem knjiga

koje su vidjeli. Pri razgledanju knjižnice podijelili su se u dvije grupe, tako da su imali prilike i boraviti u kutku koji se nalazi u knjižnici, a namijenjen je djeci. Djeca su se ovdje igrala i razgledala razne časopise, te bojali razne crteže.

Zanimljiv događaj za sve, a osobito za djecu, bio je posjet vidikovcu. Djeca su bila veoma hrabra, jer je bilo potrebno i hrabrosti popeti se svim onim stubama i posmatrati cijeli grad s visine. To im je zaista bilo predivno iskustvo. Nakon vidikovca posjetili smo i Gradski muzej, gdje su se djeca oduševila prepariranim životinjama. Djeca iz okolnih mjesta nisu u mogućnosti često dolaziti u grad, te je za njih ovo zaista bilo prelijepo iskustvo. Djeca su s radošću otišla u svoje selo Đurđin razmjenjujući svoje utiske na putu do kuće.

Sanela Kolar

Subotičani na Danima kruha

Učenici 5. razreda hrvatskog odjela iz OŠ »Sveti Sava« iz Subotice po prvi puta su sudjelovali na manifestaciji zahvale u Vodicama, u Šibensko-kninskoj županiji. Ova tradicionalna manifestacija je

zahvala za plodove zemlje na kojoj već nekoliko godina sudjeluju i gosti, predstavnici iz Vojvodine. Čast sudjelovati na ovoj manifestaciji ove godine pripala je učenicima: *Matiši Boniću, Mariji Ivanković, Josipi Oračić, Neveni Sandić, Andreju i Antoniju Kišu*. Djecu su vodili mentori, nastavnica *Gordana Matoš* iz OŠ »Sveti Sava« i nastavnik *Stipan Stantić* iz OŠ »Ivan Milutinović«.

Oni su u Vodicama boravili dva dana i prezentirali običaje, plodove i tradiciju svojih predaka, a ujedno i razgledali izložbeni prostor. Također su sudjelovali i na svečanoj svetoj misi zahvalnici s prinosom plodova zemlje po županijama. Misno slavlje je predvodio šibenski biskup mons. *Ante Ivas*.

Po riječima nastavnice Matoš, loše vrijeme je pokvarilo potpunu idilu, te je od osmišljenog programa u potpunosti održana samo misa. »Za nas iz Vojvodine nije bilo sve tako crno, jer smo imali privilegiju ostati još jednu noć u predivnom hotelu, te smo ostatak dana, koji je bio sunčan i lijep, iskoristili za šetnju«, kaže Gordana Matoš. Bez obzira na loše vrijeme, djeca su se lijepo provela i upoznala s novim prijateljima.

Dijete ima pravo znati svoja prava

Dječji tjedan, sedmodnevna manifestacija posvećena djeci, od 5. do 11. listopada obilježen je u svim osnovnim školama u Općini Bač. Svaka je škola provodila određene sadržaje, a neki su bili zajednički za sve mališane u općini. Tako je, primjerice, predsjednik Općine Bač *Tomislav Bogunović* primio mališane predškolske ustanove »Kolibri«, a u organizaciji Kulturnog centra u Baču održano je predavanje iz područja psihologije »Bliskost, sreća, uspjeh«. U sklopu Dječjeg tjedna predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojan Pajić* otvorio je sportsku dvoranu u Baču, koja je na neki način dar djeci, a od koje će najviše koristiti imati upravo mladi i djeca.

U Osnovnoj školi »Ivo Lola Ribar« u Plavni prvoga dana Dječjeg tjedna održana je priredba na kojoj su učenici prvog razreda primljeni u Dječji savez. Drugoga je dana organizirana dječja tržnica pred školom, na kojoj su djeca nižih razreda sa svojim učiteljicama prodavala i razmjenjivala igračke, kolače, sokove, a u srijedu je održan kviz znanja u kome su sudjelovali učenici od 5. do 8. razreda. Četvrti dan Dječjeg tjedna bio je u znaku likovnog stvaralaštva učenika od 1. do 4. razreda, a u petak je upriličen sportski dan, kada su se natjecali učenici u raznim sportskim disciplinama. Sve ove dječje aktivnosti odvijale su se pod sloganom »Dijete ima pravo znati svoja prava«.

Ove je godine manifestacija Dječjeg tjedna obilježena po 56. put, a kroz razne sadržaje trebala je skrenuti pozornost na osobitost dječjeg svijeta i na potrebu da odrasli poštuju dječja prava i njihove potrebe. Nažalost, u svijetu ne poštuju svi ova prava i još su uvijek neka djeca nesretna. Očito je da u ovoj sredini nema takve djece, a njihovi roditelji, učitelji i drugi brinu za njih i pokazuju im da ih vole.

U razgovoru s ravnateljicom škole *Svetlanom Nedimović* saznali smo kako je manifestacija uspjela i da su djeca, njihovi roditelji i nastavnici zadovoljni svim događajima i sadržajima u sklopu Dječjeg tjedna.

Koncem ovog tjedna učenici i nastavnici proslavit će i Dan škole, što će biti svojevrsan produžetak Dječjeg tjedna, a toga dana manifestacija će imati širi karakter i u njoj će sudjelovati gosti i iz drugih škola i mjesta. Za taj se dan priprema kulturno-umjetnički program u kome će djeca prikazati svoje glazbene, literarne, sportske i druge sposobnosti i smisao za druženje i zabavu. Ta manifestacija obično privuče i brojne starije gledatelje koji žele vidjeti i čuti dječje nastupe, njihova ostvarenja i sportska natjecanja.

Zvonimir Pelajić

PRIČA O FOTOGRAFIJI

D rugoga travnja 1974. godine u 17 sati i 40 minuta posljednji put je zazvonilo zvono subotičkog tramvaja i omiljeno prijevozno sredstvo svih građana najvećeg grada na sjeveru Bačke zauvijek je zaustavljeno u povijesti sjećanja svih onih koji su se njime vozili. A subotički tramvaj, od svoje prve vožnje 7. rujna 1897. godine, vozio je neprekidno 76 godina, 9 mjeseci i 9 dana. Na fotografiji koju ekskluzivno objavljujemo (izvor Subotički arhiv), a koja se gotovo idealno uklapa u ovaj jesenji štimmung, vidimo subotički tramvaj u paličkoj izmaglici na vožnji koja je možda naviještala njegov skorbi kraj.

KAKO JE SUBOTICA DOBILA TRAMVAJ

Kao jedan od najvećih gradova u ovom dijelu tadašnje Ugarske, Subotica je koncem 19. stoljeća počela ispunjavati sve uvjete za uvođenje redovitog gradskog prijevoza koji bi spajao grad i obližnje jezero Palić. Postojala je tzv. Segedinska pruga, ali ona na ovako kratkoj liniji nije mogla biti komercijalna, pa se počelo razmišljati o boljem rješenju. A u to vrijeme (i svako drugo vrijeme, op.a) tramvaj je bio najbolja solucija i gradska gospoda su zatražila od Budimpešte dozvolu za gradnju pruge. Dozvola je odobrena 13. travnja 1893. godine, a već 9. svibnja je osnovano Dioničarsko društvo za izgradnju pruge električnog tramvaja, na čijem čelu su se nalazili tadašnji subotički uglednici *Janos Babula*, *Lajos Vermes* i *Dorđe Popović*. Zbog financijskih problema, iduće godine uslijedio je prijenos koncesionarskih prava na tvrtku »Lindheim i drugovi«, da bi 20. lipnja 1895. godine i konačno bio potpisan ugovor o izgradnji električne

Na Paliću kod vodotornja

centrale (bez koje koncesionari nisu željeli započeti posao, op.a) i električnog tramvaja u Subotici. Ugovor o koncesiji je važio na 60 godina, uz klauzulu kako ga grad može otkupiti nakon 35 godina.

PRVA VOŽNJA

Subotički tramvaj je pokretala električna ispravljačka podstanica s 3 agregata i motor s generatorima kapaciteta 1200 A pri naponu od 800 V jednosmjerne struje. Nakon završetka svih radova, tijekom kojih je utemeljena i nova vlasnička tvrtka D.D »Subotički električni tramvaj i osvjetljenje« (prijenos vlasništva između braće Lindheim, Wilhelm namjesto Ernesta), upriličena je i prva probna vožnja već spomenutog 7. rujna 1897. godine u smjeru

Palića, na kojemu je potom uslijedio i veliki banket za 250 osoba.

VOZNI RED I TARIFE

Tramvaj je svakodnevno prometovao od 6 sati izjutra do 22 sata navečer, gradska linija Somborska kapija – Željeznički kolodvor imala je polazak na svakih 8 minuta, dok je tramvaj za Palić polazio na svakih pola sata. Cijena gradske karte je varirala od 4 – 15 krajcara, dok je povratna vozna karta od Somborske kapije do Palića iznosila 25 krajcara. Cjelogodišnja pretplatna karta iznosila je 50 forinti, dok se sezonska karta (do konca rujna) mogla kupiti za 7,5 forinti. Zanimljivo je kako je već prvoga dana vožnje ostvaren prihod veći od 300 forinti.

POVIJEST

Danas, kada je već 35 godina prošlo od posljednje vožnje subotičkog tramvaja, lijepo je sjetiti se prometnog sredstva koje su svi voljeli i za kojim još uvijek mnogi žale. U vrijeme posljednjih godina 19. stoljeća Subotica je imala svoj tramvaj i ponosila se njime, a imala ga je samo tri godine poslije Beograda (1894.) i mnogo prije Szegeda (1906.), dok su prije nje u Ugarskoj tramvaj imali samo još Budimpešta, Bratislava, Miskolc i Szombathely. Mnogi od ovih gradova ga imaju i danas, a mi Subotičani imamo priliku voziti se tramvajem samo kada odemo u sredine koje su dugoročnim razmišljanjem svojih gradskih vlasti uvidjele prednosti, istina mnogo sporijeg, ali daleko dostižnog gradskog šinskog prijevoza.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

Postavljanje Guinnessovog rekorda 1026 kišobrana

Subotica 9. listopada

16. listopada 2009.

U NEKOLIKO REDAKA

Pecanje

Pecanje je oduvijek bilo vrlo korisno. Iz više razloga. Prvo, u pitanju je izvrsna zabava i relaksacija na svježem zraku uz obalu neke rijeke, jezera ili mora. Drugo, još važnije, uhvaćena riba je zdrav obrok pun proteina. Treće, možda u ovim vremenima najvažnije: besplatan obrok, naravno, ukoliko vas ribočuvar ne uhvati...

FOTO KUTAK

Bit će gljiva!

KVIZ

Guinness book of records

Tko je izmislio knjigu rekorda?
 Koja je njena domicilna zemlja?
 Koje godine je izašla prva Guinnessova knjiga rekorda i tko su njeni prvi autori?
 Na koliko jezika izlazi knjiga?
 Koliko stranica broji Guinnessova knjiga rekorda unatrag nekoliko godina?
 Koje godine i gdje je otvoren muzej Guinnessove knjige rekorda?

1976. godine u Empire State Buildingu (New York, SAD).
 288 stranica.
 Na 28 jezika, među kojima je i hrvatsko izdanje.
 agencije za prikupljanje podataka.
 Kolovoza 1954. godine, blizanci Norris i Ross McWhirter iz Londonske
 Irska.
 Guinness pivate
 Knjiga je nastala prema izvornoj zamisli sir Hugh Beaver, direktora

VICEVI

- Zašto se ne želiš udati za mene? – zapita molećivo mlađić svoju djevojku.
- Iz dva razloga! – odgovori ona.
- Koja?
- Prvi si ti, a drugi je netko drugi!
- Sine, kako je bilo danas u školi? – zapita otac sina.
- Tata, osjećao sam se kao pukovnik – odgovara sin.
- Ne razumijem zašto.
- Kad je učiteljica čitala moje ocjene, bio sam ponosan na svoje jedinice.

SVEUČILIŠNO PRVENSTVO SRBIJE

Adrien Genić najbolji u savate boksu

ZRENJANIN – Na drugom sveučilišnom prvenstvu Srbije u savate boksu, *Adrien Genić* iz Sombora je u kategoriji do 82 kg osvojio prvo mjesto. Sve susrete riješio je u svoju korist prikazavši širok repertoar znanja i velike sposobnosti o kojima se pohvalno izražava i njegov trener *Dejan Kuna Kunić*.

Adrien je odličan student elektrotehnike i pokraj velikih obveza na fakultetu redovito trenira savate boks, a svojim ponašanjem u svakom pogledu pozitivno utječe na svoje klupske kolege u Galaktiku.

Na ovom natjecanju održanom u Zrenjaninu bilo je 40 studenata iz cijele zemlje.

Z. G.

OPĆINSKA NOGOMETNA LIGA BAČKA PALANKA II. RAZRED

Još jedan poraz Sloge

PLAVNA – U petom kolu prvenstva u okviru Općinske nogometne lige Bačka Palanka II. razred, Sloge je pretrpjela još jedan težak poraz. Izgubila je kao gost u Neštinu od NK Neštin visokim rezultatom od 3-0. Igrači Sloge nisu bili raspoloženi za igru, ali su ipak uspjeli sačuvati svoja vrata cijelo prvo poluvrijeme. U drugom poluvremenu domaćini su svoju nadmoć realizirali s tri zgoditka, tako da je realni odnos snaga potvrđen pobjedom domaćina rezultatom 3-0. Očito je da u ekipi Sloge nedostaje motiviranost igrača i da bi, osim bolje fizičke pripreme, trebalo više raditi i na psihološkom području. Susret je prošao bez incidenata, a sudac je korektno obavio svoj posao. Nakon ovog teškog poraza Sloge u sljedećem kolu očekuje na svom igralištu NK Labudnjača iz Vajske, a taj susret bi mogao biti presudan za obje ekipe.

Sloga: Čuport, Nonković, Ljajić, Tučev, Pupovac, B. Nikolić, Gajić ml., Jovanović, T. Nikolić, Adamović, V. Nikolić (Elesin; Probojčević).

Ostali rezultati 5. kola: Naša zvezda - Krivanj 1-2; Karađorđevo-Bački Hajduk, utakmica prekinuta kod rezultata 7-0; Labudnjača - Mladost MB 0-3 (parforfe).

Z. P.

MEĐUOPĆINSKA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI - KULA

Dva boda u dva kola

APATIN – U 10. kolu Međuopćinske lige Sombor-Apatin-Odžaci-Kula, odigranom u srijedu, 7. listopada, sončanski NK Dinamo gostovao je u Čonoplji. U lijepoj za oko i vrlo korektnoj utakmici, od prve do posljednje minute izmjenjivali su se napadi obje ekipa. Sončani se u Čonoplju nisu otišli braniti, igrali su u napadačkoj varijanti i to je rezultiralo brojnim prigodama, koje su nažalost ostale nerealizirane. Jedna lopta, nakon munjevitve akcije cijelog napada Dinama, završila je iza leđa domaćeg vratara, no na intervenciju pomoćnika zgoditak je zbog, po mnogima nepostojećeg zaleđa, poništio glavni sudac *Kiršner* iz Sombora. Osim ovog spornog momenta, u više navrata bilo je očito i nesnalaženje pomoćnih sudaca u procjenama zaleđa, ali ne može se tvrditi kako su s namjerom oštetili bilo koju ekipu. »Prezadovoljni smo neodlučnim rezultatom na terenu koji je za nas uvijek bio problematičan, ali po igri i prigodama mislim da smo zaslužili i pobjedu. Hvala i domaćinima na korektnoj igri i sucu Kiršneru na korektnom suđenju«, kaže pomoćni trener Dinama *Siniša Brkin*.

Dinamo: Matić, Bačić, Krstin, Poturica, Barunov, Tadijan, Majstorović, Šarac, Kmezić (Vidaković), Brkin i Đurkov.

U 11. kolu, odigranom u nedjelju 11. listopada, Sončani su ugostili nogometaše Jedinstva iz Koluta. Kako se i očekivalo, gosti su igrali tvrdo, tražeći svoju priliku u protunapadima. U takvoj igri plavi su dominirali od početka, što je urodilo stvaranjem nekoliko zrelih prigoda i jednom pogodnom vratnicom. Kazna za propuštene prigode plavih uslijedila je u 35. minuti. Kolučani su došli u vodstvo zgoditkom Skrobonje, a na veliku

radost gledatelja minutu kasnije rezultat je poravnao *Kmezić*. U drugom poluvremenu plavi prepuštaju inicijativu gostima, a to je rezultiralo i drugim zgoditkom Skrobonje u 58. minuti. U posljednjih pola sata gosti su propustili nekoliko zrelih prigoda, a Dinamovac *Krstin* poravnava skor u posljednjim sekundama sudačke nadoknade vremena.

Po tko zna koji put u Sonti je viđena loša arbitraža. Svojim teatralnim ponašanjem, krivom procjenom prekršaja i pristranim kriterijem prigodom dodjele opomena, glavni arbitar *Marijanović* iz Sombora iritirao je kako igrače i vodstvo domaćina, tako i obično korektnu sončansku publiku. Podsjetimo, isti je sudac sudio i u Stapar, gdje su nogometaši Dinama htjeli napustiti teren zbog njegovog nereagiranja na psovku »J... ti majku ustašku« upućene *Marku Šarcu*.

Dinamo: Stančić, Krstin, Gal, Bačić, Barunov, Poturica, Majstorović, Šarac, Kmezić, (Dekan), Mihaljev (Vidaković), Đurkov.

Rezultati:

10. kolo: Terekveš – OFK Odžaci 2-2, Jedinstvo (Ribarevo) - OFK Šikara 3-2, OFK Hajduk – OFK Metalac 0-4, Hajduk – Panonija 3-0, Graničar – Dunav 2-2, Jedinstvo (Kolud) – Dinamo (Bački Breg) 4-3

11. kolo: Dunav – Sloga 3-0, Panonija – Graničar 3-0 (P.F. – gosti nisu doputovali), OFK Metalac – Hajduk 1-4, OFK Šikara – OFK Hajduk 2-0, Aleksa Šantić – Jedinstvo (Ribarevo) 3-0, Sport – Terekveš 2-1.

I. A.

NOGOMET

Pobjeda Bačke

SUBOTICA – Nogometaši subotičke Bačke slavili su pobjedu u susretu protiv Budućnosti iz Srpske Crnje (2-0) u derbiju 10. kola Vojvođanske lige skupina Istok. Susret je riješen već u prvom poluvremenu golovima *Davidovića* i *Nikutovića*, pa s tri nova boda Bačka zauzima 3. mjesto na tablici s 19 bodova. Prva je momčad Slobode s 24 boda. U sljedećem kolu Bačka gostuje momčadi Dinama.

Bačka 1901: Bilinović, Lukač, Savović, Đereg, Vilotić, Tešanović, Karadžić, Vučković, Borović, Davidović i Nikutović. Igrali još: Jovetić, Bator i Veselinov.

RUKOMETNI SUSRET

Uvjerljiva pobjeda

STANIŠIĆ – U Stanišiću je 11. listopada odigrana rukometna utakmica između ekipa iz Stanišića i Čonoplje. Domaći su bili nadmoćni i pobijedili su s 20 golova razlike. Priliku da zaigraju dobili su i mladi igrači. Najbolji strijelci utakmice bili su *Lajči Sabo* i *Mihajilo Zagorac* s po devet zgoditaka. Utakmica je završena rezultatom 38-18.

S. T.

ODBOJKA

ŽOK Spartak drugi na memorijalnom turniru

BEOGRAD – Porazom u finalnom susretu protiv beogradske Crvene zvezde (3-1), odbojkašice ŽOK Spartak osvojile su drugo mjesto na 8. memorijalnom turniru »Dragan Šakota – Šale«. Za najboljeg servera turnira proglašena je *Dubravka Stojanović*, igračica Spartaka.

KARATE

Trofej Subotice

SUBOTICA – U povodu dana oslobođenja grada, u organizaciji Karate saveza Subotice održan je turnir »Trofej Subotice« na kojemu je sudjevalo 460 natjecatelja iz 23 kluba s teritorija Vojvodine i gostiju iz

Mađarske. Najuspješniji su bili karatisti KK Enpi iz Subotice, drugo mjesto je pripalo Rumi, a treći je bio KK Tao iz Subotice. Najuspješniji pojedinac bio je *Milan Poledica* (KK Enpi) s 5 zlatnih i jednom brončanom medaljom.

RUKOMET

Rezultatska nadmoć Spartak Vojputa

SUBOTICA – Domaći parket subotičke Dvorane sportova potvrdio je visoku pobjedu rukometaša Spartak Vojputa protiv momčadi Sombora (42-31) u 5. kolu DRL grupa Sjever. Najefikasniji igrač susreta bio je domaći igrač *Abazović* s 8 postignutih pogodaka.

Spartak Vojput: *Vukoslavović, Mijatović, Vrućinić, Radonić, Mešter, Perović, Rojević, Mrakić, Ninković, Milanović, Vitas, Kalinić, Ristovski i Abazović.*

KUGLANJE

Pionir bolji od Apatina

APATIN – Kuglačice Pionira zabilježile su rutinsku pobjedu u 4. kolu Super lige, svladavši (6-2) u Banji Junaković domaću ekipu Apatina. Maksimalnim učinkom sa sve četiri pobjede Pionir zauzima prvo mjesto na tablici, a u subotu 17. listopada u Subotici gostuje drugoplasirana ekipa Jedinstva iz Novog Bečjeja. Susret se igra s početkom od 16 sati u subotičkoj kuglani »Park sportova«.

KOŠARKA

Uspjeh Spartaka na gostovanju

TEMERIN – Minimalnom pobjedom (84-83) u 2. kolu Srpske lige grupa Vojvodina, košarkaši Spartaka uspješno su prošli gostovanje protiv Mladosti Teletehnike u Temerinu. Iako su cijeli susret vodili i imali

rezultat, u posljednjim trenucima su malo zakomplicirali igru i brojnim osobnim pogreškama dozvolili domaćinu preokret. Pobjednika je odlučio *Stojanović* pogotkom za dva poena u posljednjim sekundama susreta.

Spartak: *Rašuo, Marković, Prlja, Dinić, Stojanović, Kuntić, Kalinić, Vukolić, Damjanović i Krstić.*

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

 Trg Žrtava fašizma br. 1
 PODUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
 POKOPA
Tel.: 024-558-011
 Cvjećara:
 Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na
 Internetu: www.funero.co.yu
 e-mail: funero@funero.co.yu
 Mogućnost odloženog plaćanja

POGLED S TRIBINA

Daleka Afrika

Pobjedom Ukrajine ili porazom Engleske (1-0) u Dnjepropetrovsku, Hrvatska je u subotu 10. listopada izgubila drugo mjesto u 6. kvalifikacijskoj skupini i šansu da kroz dodatno doigravanje izbori put na Svjetsko nogometno prvenstvo u Južnoj Africi 2010. godine. Istina, u trenutku pisanja ovoga teksta (srijeda 14. listopada) još uvijek tinja tanka nada da bi nejak Andora, bez osvojenog boda u ovim kvalifikacijama, mogla ostati neporažena protiv Ukrajine, ali...

Zašto je Hrvatska ostala bez SP-a?

Zato što je u četiri najvažnija susreta protiv izravnih konkurenata Engleske i Ukrajine, od mogućih 12 osvojila samo 2 boda. Uzmemo li da je Gordi Albion, željan osvete (kvalifikacije za EP 2008.) i predvođen vjerojatno najboljim trenerom današnjice *Fabiom Capellom*, ovoga puta bio znatno jači (dvije pobjede uz gol razliku 9-2), Ukrajina se jednostavno morala proći. Osobito nakon odličnih 0-0 u Harkovu, kada je taj rezultat trebalo samo potvrditi pobjedom na Maksimiru i osigurati 2. mjesto u skupini. Umjesto potvrde uslijedila je grčevita borba za neodlučni rezultat (2-2), u utakmici u kojoj su Ukrajinci u Zagrebu dva puta vodili. Nakon toga više ništa nije bilo u rukama »Bilić boysa«, a dalju plasmansku sudbinu krojili su drugi. Preciznije rečeno prvi, Englezi kojima subotnje gostovanje u Ukrajini nije značilo ama baš ništa do pukog odrađivanja utakmice. I tako je bilo, kako uostalom najčešće bude kada ti sudbinu kroje drugi.

NOGOMET

Hrvatska – Srbija 3:1

VARAŽDIN – Mlada nogometna reprezentacija Hrvatske pobijedila je u utorak 13. listopada vršnjake iz Srbije (3-1) u kvalifikacijskom susretu skupine 7 za plasman na Europsko prvenstvo.

Golovima *Oremuša*, *Kramarića* i *Ljubičića*, izabranici *Dražena Ladića* osvojili su tri važna boda koja ih vraćaju u vrh tablice i otvaraju realne mogućnosti plasmana na EP mladih.

Nakon kiksa protiv Cipra, pobjedama protiv Norveške i Srbije,

hrvatska mlada vrsta sada ima 6 bodova iz 3 susreta i zauzima drugo mjesto u skupini iza vodeće Slovačke sa 7 bodova.

TENIS

Đoković bolji od Čilića

PEKING – Iskustvo *Novaka Đokovića* presudilo je finalni susret ATP turnira 500 u Pekingu i donijelo mu pobjedu protiv *Marina Čilića* (6-2, 7-6). Nakon velike pobjede u polufinalu protiv *Nadala*, Marin nije uspio ponoviti još jednu veliku partiju, propustivši pritom i dva puta servis za osvajanje drugoga seta. Pobjedom u Pekingu, Đoković je osvojio treći turnir ove godine i svoj 14 ATP naslov, te će od ponedjeljka ponovno biti treći igrač svijeta.

KOŠARKA

NLB Liga

Prvim kolima nove sezone 2009/10. startala je Regionalna košarkaška NLB liga u kojoj se natječu četiri hrvatske momčadi. Košarkaši Zagreba zabilježili su dvije uvodne pobjede (Bosna 71-64, Budućnost 80-75 – ranije odigran susret), Cibona i Zadar su pobijedili u prvim susretima, a jedini poraz je zabilježila momčad Cedevite protiv Heliosa (69-79).

RUKOMET

Nova pobjeda Zagreba CO

ZAGREB – Rukometaši hrvatskog prvaka Zagreba CO zabilježili su još jednu pobjedu u skupini C Lige prvaka, svladavši švedsku momčad Alinsas HK (30-21) u zagrebačkoj Areni. U nedjelju, 18. listopada, u trećem kolu, Zagreb gostuje Hamburgu.

Optimal Tours

-Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
-20 putničkih mjesta
-49 putničkih mjesta
-56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/600886
mob: 065/66 26 144
069/60 0 886

Baničeva 28, 24000 Subotica, 24413 Palić

VJEKOSLAV OSTROGONAC, NOGOMETNI TRENER

Posvećenost radu s mladima

Od samog početka bavljenja trenerskim pozivom najveću pažnju posvećujem mladosti koja predstavlja budućnost nogometa

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Nesretni start protivničkog igrača izazvao je prijelom noge i prerani prekid aktivne nogometaške karijere Vjekoslava Ostrogonca (1973.), mladog i perspektivnog trenera koji trenutačno obnaša dužnost glavnog operativca u NK »Preporodu« iz Novog Žednika. Pokraj seniorske momčadi, koja se natječe u Područnoj ligi, koordinira i radom svih ostalih starosnih selekcija, s namjerom da u ovom selu nedaleko od Subotice razvije kvalitetan nogometni kolektiv, koji će imati osiguranu sportsku budućnost.

»Nogometom sam se počeo baviti od najranijeg djetinjstva, igrajući za sve selekcije nogomet-

nog kluba 'Spartak' iz Subotice. Po povratku s odsluženja vojnog roka bio sam dio momčadi koja je igrala finale nogometnog kupa Jugoslavije, a potom sam igrao i za 'Zorku', 'Tavankut' i 'Bačku', sve do prijeloma noge i završetka aktivne igračke karijere 1999. godine«, ukratko je rezimirao Vjekoslav svoj nekadašnji nogometni put.

TRENERSKO ZVANJE

Na inzistiranje Jovana Popova, dužnosnika Sportskog saveza Subotice, Vjekoslav Ostrogonac se poslije kraćeg razmišljanja odlučio educirati za nogometnog trenera i upisao se na Višu trenersku školu

u Nišu, na kojoj je diplomirao 2003. godine i stekao zvanje višeg nogometnog trenera.

»U to vrijeme, prije uspostavljanja današnjih licencija, s diplomom Više trenerske škole sam mogao voditi sve selekcije na domaćoj razini natjecanja, ali nakon uvođenja novih kriterija moram nastaviti s daljnjom obveznom edukacijom. Položio sam za C licenciju, a za B trebam samo odslušati predavanja i automatski će mi biti priznata, pa potom slijedi konačno polaganje za najvišu, A licenciju. Sa sadašnjim zvanjem mogu voditi momčadi do 3. lige (Srpska liga), ali u budućem razdoblju ću nastaviti sa svojom stručnom edukacijom. Nalazim se na spisku trenera koji rade pod pokroviteljstvom Skupštine općine Subotice, a također obnašam i dužnost koordinatora za sve mlađe selekcije, te sam anagažiran na radu u NK 'Preporodu' iz Novoga Žednika. Odmah po svršetku školovanja na Višoj trenerskoj školi počeo sam raditi u NK 'Bačka', gdje sam preuzeo kadetsku momčad koju sam već iste godine uspio uvesti u Kvalitetnu vojvođansku ligu, a omladinsku momčad uspio zadržati u istom rangu natjecanja.«

NK »PREPOROD«

Vjekoslav Ostrogonac se po drugi puta našao na kormilu novožedničkog Preporoda, a prvo iskustvo u ovom nogometnom klubu bilo je prije nekoliko godina, kada ih je uspio dovesti u sami vrh ligaške tablice.

»Stigli smo nadomak ulaska u viši rang natjecanja, ali u klubu nije bilo interesa za zahtijevnije natjecanje i po završetku prvenstva sam otišao iz Preporoda. Početkom ove godine, na polusezoni sam ponovno došao u Novi Žednik i nakon svih pobjeda u nastavku prvenstva, s četvrtog mjesta uspjeli smo izboriti plasman u Područnu ligu u kojoj se sada natječemo i zauzimamo četvrto mjesto na ligaškoj tablici, što je također veliki uspjeh jer se klub posljednjih 10 godina nije natjecao u ovom ligaškom rangu. Osobno mislim kako je mnogo veća i važnija stvar od plasmata u viši rang natjecanja činjenica da smo uspjeli u jednoj dotada slabo razvijenoj sredini stvoriti kompletan klupski pogon u kojemu djeluju sve selekcije, počev od pionirske škole sve do kadetske, juniorske i seniorske momčadi. Kada smo počinjali u klubu je bilo manje od 15 nogometaša, a danas imamo više od 65 aktivnih igrača u raznim starosnim uzrastima, koji treniraju 3-4 puta tjedno uz redovito odigravanje prvenstvenih susreta. Osim mene, koji koordiniram cjelokupnim stručnim radom u klubu, angažirana su još tri trenera koji se bave ostalim starosnim selekcijama. Sve to je velika zasluga nove Uprave kluba koja broji 15 članova, zahvaljujući čijem angažmanu su napravljeni svi uvjeti za dobar i stručan rad, uz pomoć Općine i Sportskog saveza koji su nas podržali u proteklom razdoblju.

NK »Preporod« iz Novog Žednika

PETAK
16.10.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca, telenovela
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Gusja jetra, istraživanje o izuzetnome proizvodu, dok. film
 11.15 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom, telenovela
 13.20 - McLeodove kćeri 2, serija
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Glas domovine
 15.05 - Drugo mišljenje
 15.35 - Znanstvena petica
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.45 - Iza ekrana
 18.15 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca, telenovela
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Zgodna žena, američki film
 22.10 - Tajna šarene evolucije, dokumentarni film
 22.45 - Lica nacije
 23.40 - Vijesti
 23.55 - Poslovne vijesti
 00.10 - Posebni dodaci, emisija o filmu
 01.05 - Malcolm X, američki film
 04.20 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - crtana serija
 07.15 - Silvester i Čiči, crtana serija
 07.40 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji
 vodenkonja: Tužni cvijet
 --- - Nogalo: Rok rok
 --- - Cipelice lualice: Berba gljiva
 08.03 - Priča o Tracy Beaker
 08.15 - Platno, boje, kist
 08.25 - Puni krug
 08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu
 09.05 - Paulino ljeto, serija za mlade

09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 13.25 - Dragi John 3, humoristična serija
 13.50 - Prijatelji 6, humoristična serija
 14.10 - Kod Ane
 14.25 - TV vrtić:
 --- - Život u obitelji
 vodenkonja: Tužni cvijet
 --- - Nogalo: Rok rok
 --- - Cipelice lualice: Berba gljiva
 14.48 - Priča o Tracy Beaker
 15.00 - Puni krug
 15.15 - VIP Music Club
 15.50 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 16.35 - Posebni dodaci, emisija o filmu
 17.25 - Hokej na ledu - emisija
 17.45 - Hokej na ledu: Medveščak - Lienz, prijenos
 20.10 - Borba za život: Napon životne snage, dokumentarna serija
 21.00 - Zlatna igla, prijenos
 22.30 - Vijesti na Drugom
 22.45 - Buđenje mrtvih 7, serija
 23.40 - Buđenje mrtvih 7, serija
 00.30 - Koncert
 01.30 - Kraj programa

04:45 Lude 70-e, serija
 05:45 Kralj Queensa, serija
 06:45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
 07:15 Roary, crtana serija
 07:30 Tomica i prijatelji, crtana serija
 07:40 Jagodica Bobica, crtana serija
 08:05 Bumba, crtana serija
 08:15 Ezo TV, tarot show
 08:30 Nova lova, TV igra
 10:00 Rebelde, serija
 11:00 Otvori svoje srce, serija
 12:05 IN magazin
 12:55 Naša mala klinika, serija
 13:55 Provjereno, informativni magazin
 14:55 Šašavi robijaši, film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Naša mala klinika, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Supertalent, talent show
 21:30 Lova do krova, igrani film
 23:25 Pravi neprijatelj, igrani film
 01:10 Državno vlasništvo, igrani film
 02:50 Ezo TV, tarot show
 03:50 Posljednji obred, igrani film

05:20 IN magazin by Bijele udovice
 05:55 Kraj programa

07.15 Pink Panther
 07.30 SpužvaBob Skockani
 07.55 Punom parom, kulinarski izazov
 08.20 Korak po korak, humoristična serija
 08.50 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 09.40 Astro show, emisija
 11.45 Pod istim krovom, humoristična serija
 12.10 Dadija, serija
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade, telenovela
 14.40 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.15 Korak po korak, humoristična serija
 16.40 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.10 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.35 Dadija, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Smoking, igrani film, akcijska komedija
 21.40 Na smrtonosnoj zemlji, film, akcijski triler
 23.35 Vijesti
 23.45 Egzorcist: Početak, igrani film, horor
 01.40 Astro Show, emisija

SUBOTA
17.10.2009.

05.50 - Najava programa
 06.10 - Znanstvena petica
 06.40 - Iza ekrana
 07.10 - Vijesti
 07.25 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Jesen Čejana, američki film
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Prizma, magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Jelovnici izgubljenog vremena: Patlidžani iz pakla i raja

14.55 - Reporter: Trgovina romskom djecom
 16.05 - Euromagazin
 16.40 - Vijesti
 16.55 - Kulturna baština: Začretje
 17.10 - Vice Vukov - fragmenti za biografiju, dokumentarni film
 17.45 - Svirci moji, glazbena emisija
 18.35 - U istom loncu, kulinarski show
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Dok si spavao, američki film
 21.55 - Filmski vikend Nicolasa Cagea: Opasan let, američki film
 23.55 - Vijesti
 00.20 - Filmski maraton: Pravi koraci, američki film
 01.50 - Filmski maraton: Grandma's Boy, američki film
 03.20 - Reporter: Trgovina romskom djecom
 04.25 - Svirci moji, glazbena emisija
 05.10 - Oprezno s anđelom

07.00 - Najava programa
 07.05 - Vrijeme je za Disneyja: 101 dalmatinac
 07.30 - Vrijeme je za Disneyja: Legenda o Tarzanu
 07.55 - Na kraju ulice
 08.25 - Ninin kutak
 08.30 - Danica
 08.35 - Leo, serija za djecu
 09.00 - Kokice
 09.25 - Brlog II.
 09.55 - Ekstremne životinje: Najbolje ekipe, dokumentarna serija
 10.25 - Kotor: Misa u povodu 1200. obljetnice prijenoa moći sv. Tripuna iz Carigrada u Kotor, prijenos
 12.35 - Parlaonica
 13.30 - Briljanteen
 14.20 - KS automagazin
 14.50 - 4 zida
 15.25 - Garaža
 15.55 - Put oko svijeta kroz 80 vrtova, dok. serija
 16.55 - Košarka, NLB liga: Cibona - FMP, prijenos
 18.55 - Sao Paulo: Kvalifikacijska utrka FI za Veliku nagradu Brazila, prijenos
 20.10 - Volim nogomet
 23.00 - Sportske vijesti
 23.15 - Dobre namjere, serija
 00.05 - Noć u kazalištu - V.Lisinski: Porin, opera
 01.35 - Vip Music Club LP
 03.35 - Kraj programa

HRT1, UTORAK,
20.10.2009.. 15-35
SVETOMARSKÉ ŠPICE –
emisija pučke i predjane
kulture

Priča o špicama i špicaricama - čipkama i čipkaricama iz sela Sveta Marija u Međimurju. Slučajno otkriće pribora za izradu čipke na batiće pove- lo je Nadu Mance u istraži- vanje i obnavljanje ove čip- karske tehnike kojom su Svetomarske prehranjivale svoje obitelji sve do 1950-ih. Danas u Svetoj Mariji stasaju

06:15 Ezo TV, tarot show
 07:15 Nova lova, TV igra
 08:15 Bumba, crtana serija
 08:30 Power Rangers, serija
 08:55 Superheroj Spiderman
 09:20 Graditelj Bob
 09:35 Winx, crtana serija
 10:00 Dora istražuje, crtana serija
 10:25 Lude 70 -e, serija
 11:25 U sedmom nebu, serija
 12:25 Smallville, serija
 13:25 Tajanstveni otok 1, igrani film
 15:10 Lova do krova, igrani film
 17:10 Vijesti
 17:20 Kod Ane, kulinarski show
 18:10 Bračne vode, serija
 18:40 Lud, zbunjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 XXX 2: Stanje pripravnosti, igrani film
 21:55 Apolo 13, igrani film
 00:25 Elizabeth, igrani film
 02:35 Tamna strana braka, igrani film
 04:15 Mafijaši iz susjedstva, igrani film
 05:45 Kraj programa

06.50 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 08.25 Astro Boy, crtana serija (dvije epizode)
 09.10 Ulica Sezame, serija
 09.30 Kenny, morski pas, crtana serija
 09.55 Ben 10, crtana serija
 10.35 Tajna čokolade
 11.30 Jedna od dečkiju, serija
 12.00 Smoking, igrani film, akcijska komedija

nove mlade čipkarice, a dragocjeni primjerak čipkaste poculice u svoju zbirku uvrstila je i Mihoko Shirakawa, supruga japanskog veleposlanika u Hrvatskoj.

13.40 Premier liga: Aston Villa - Chelsea, prijenos
15.45 Poruka u boci, igrani film, ljubavna drama
18.00 Zvijezde Ekstra:
Prirodno lijepe - Tajne ljepote na crvenom tepihu, zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Discovery: Opasna sezona, dok. serija
20.00 Lara Croft Tomb Raider: Kolijevka života, igrani film, avanturistički
22.00 Nepobjedivi 2: U posljednjoj rundi, film
23.40 Na smrtonosnoj zemlji, film, akcijski triler
01.20 Egzorcist: Početak, igrani film, horor

**NEDJELJA
18.10.2009.**

05.55 - Najava programa
06.00 - Jelovnici izgubljenog vremena
06.20 - Glas domovine
07.00 - Euromagazin
07.30 - Duhovni izazovi
08.00 - Vijesti
08.10 - Simfonijski orkestar HRT-a i Nikša Bazeza - uz 200. godišnjicu rođenja Felixa Mendelssohna-Bartholdyja
09.15 - Opera box
10.00 - Vijesti
10.20 - George Gently 2, serija
12.00 - Dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Split: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.55 - Herbie: Punom brzinom, američki film
17.35 - Lijepom našom: Đakovo (1.)

18.40 - U istom loncu, kulinarski show
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
21.10 - Veliko spremanje, TV drama
22.25 - Filmski vikend Nicolasa Cagea: Gospodar rata, film
00.25 - Vijesti
00.50 - George Gently 2, serija
02.25 - Vrijeme je za jazz: Acuna/Hoff/Mathiesen Trio
03.25 - Lijepom našom: Đakovo (1.)
04.20 - Plodovi zemlje
05.10 - Split: More

06.45 - Najava programa
06.50 - Dječak i vjeverica
07.15 - Dvostruka zbrka, serija
07.40 - Prop og Berta, danski film za djecu
08.55 - Prijatelji
10.00 - Kotor: Misa, prijenos
11.00 - Biblija
11.15 - Nora Fora, TV igra
12.05 - Ciklus filmova Katherine Hepburn i Spencera Tracyja: Čuvarica plamena, američki film
13.50 - Sabah, kanadski film
15.20 - Monika Leskova - moć violončela, dokumentarni film
16.15 - Karate, TOP 10 - snimka
16.50 - Magazin nogometne Lige prvaka
17.25 - Studio F1
17.50 - Sao Paulo: Formula 1 za Veliku nagradu Brazila, prijenos
19.50 - Studio F1
20.10 - HNL - prijenos
22.10 - Sportske vijesti
22.15 - Rukomet, LP: HSV - Zagreb CO, snimka
23.45 - Dobre namjere, serija
00.35 - Nove avanture stare Christine 2, serija
00.55 - Vrijeme je za jazz: Acuna/Hoff/Mathiesen Trio
01.55 - TV raspored

07.05 Bumba, crtana serija
07.20 Power Rangers, serija
07.45 Superheroj Spiderman
08.10 Graditelj Bob
08.25 Winx, crtana serija
08.50 Dora istražuje
09.15 Kućanice iz visokog društva, serija

10.15 Ulica sjećanja, serija
11.15 Automotiv, auto-moto magazin
11.45 Magazin Lige prvaka
12.15 Novac, business magazin
12.45 Zbogom, bivši, serija
13.45 H2O: Posljednji premijer 2, igrani film
15.30 xXx 2: Stanje pripravnosti, igrani film
17.30 Vijesti
17.40 Supertalent, talent show
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Nad lipom 35, show
21.00 U naručju vještice, film
23.00 Red Carpet, showbiz magazin
00.20 Trenutak istine, game show
01.20 Televizijska posla, serija
02.20 Ellie Parker, igrani film
04.05 Red Carpet, showbiz magazin
04.45 Kraj programa

08.30 Zvijezde Ekstra:
Prirodno lijepe - Tajne ljepote na crvenom tepihu, zabavna emisija
08.50 Skrivenne poruke, serija
09.20 Astro Boy, crtana serija
10.05 Ulica Sezame
10.25 Kenny, morski pas
10.50 Ben 10, crtana serija
11.15 Discovery: Opasna sezona, dok. serija
12.05 Jedna od dečijih, serija
12.30 Najveći hrvatski misteriji, zabavni show
13.25 Jezikova juha, reality show
14.20 Misija bez dozvole, igrani film, obiteljski
15.55 Lara Croft Tomb Raider: Kolijevka života, film
17.55 Odred za čistoću, dokumentarna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Ekzkluziv, magazin
20.00 Krva slika, igrani film
21.55 CSI: Miami, serija
22.45 Usamljena zvijezda, kriminalistička drama
01.05 Nepobjedivi 2: U posljednjoj rundi, film

**PONEDJELJAK
19.10.2009.**

05.45 - Mir i dobro
06.15 - Drugo mišljenje
07.05 - Vijesti
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.15 - Velegradnja 2: Hooverova brana, dokumentarna serija

11.10 - Treća dob, emisija
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 2
14.10 - Vijesti
14.40 - Normalan život, emisija
15.35 - Mijenjam svijet
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kuhajte s Anom
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.15 - Potrošački kod
20.50 - Heroji Vukovara: Slavonska i Hercegovačka, dokumentarna serija
21.50 - Proces
22.30 - Otvoreno
23.25 - Vijesti
23.40 - Poslovne vijesti
23.55 - Na rubu znanosti: Lijekovi
00.50 - Zvijezde staze: Voyager 4, serija
01.35 - Kseno - princeza ratnica 3, serija
02.20 - Momci s Madisona 2, serija
03.05 - Skica za portret
03.10 - Heroji Vukovara: Slavonska i Hercegovačka, dokumentarna serija
04.05 - Proces
04.35 - Potrošački kod
05.05 - Oprezno s anđelom

06.55 - Najava programa
07.00 - Crtana serija
07.20 - Silvester i Čiči
07.45 - TV vrtić:
--- - Sjajni izumi Wallacea i Gromita: Turboposluga
--- - Vitaminix: B12 vitamin
--- - Luckaste pačje pustolovine: Slobodan kao ptica
08.05 - Čarobna ploča 1 (9.)
08.15 - Platno, boje, kist
08.25 - Kratki spoj
08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu
09.05 - Paulino ljeto, serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Alias 5, serija
10.45 - Borac, danski film
12.35 - Priča iz Pila, dokumentarni film
13.30 - Dragi John 3, humoristična serija
13.55 - Prijatelji 6, humoristična serija
14.15 - Kseno - princeza ratnica 3, serija
15.00 - Kuhajte s Anom
15.20 - TV vrtić:
--- - Sjajni izumi Wallacea i Gromita: Turboposluga
--- - Vitaminix: B12 vitamin
--- - Luckaste pačje pustolovine: Slobodan kao ptica

15.40 - Čarobna ploča 1 (9.)
15.50 - Brlog II.: Psi
16.20 - Zvijezdane staze: Voyager 4, serija
17.05 - Na rubu znanosti: Lijekovi
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 4, humoristična serija
19.08 - Simpsoni 17
19.30 - VIP Music Club
20.05 - TV Bingo Show
21.00 - Bitange i princeze 5: Kako je počeo rat na tom otoku, serija
21.40 - Vijesti na Drugom
21.55 - Momci s Madisona 2, serija
22.45 - Libertas, hrvatski film
00.50 - Šaptačica duhovima 2, serija
01.40 - Kraj programa

04.45 Lude 70-e, serija
05.45 Kralj Queensa, serija
06.45 Fifi i cvjetno društvo, crtana serija
07.15 Roary, crtana serija
07.30 Tomica i prijatelji
07.40 Jagodica Bobica
08.05 Bumba, crtana serija
08.15 Ezo TV, tarot show
08.30 Nova lova, TV igra
10.00 Rebelde, serija
11.00 Otvori svoje srce, serija
12.05 IN magazin
12.55 Naša mala klinika, serija
13.55 Najbolje godine, serija
14.55 U naručju vještice, igrani film
17.00 Vijesti Nove TV
17.25 Naša mala klinika, serija
18.25 IN magazin
19.15 Dnevnik Nove TV
20.00 Najbolje godine, serija
21.00 Gotovčevići, reality show
22.00 Navy CIS, serija
23.00 Vijesti
23.15 Zakon brojeva, serija
00.15 Seinfeld, serija
00.45 Život na sjeveru, serija
01.40 Ezo TV, tarot show
02.40 Muzej straha, film
04.30 Kraj programa

06.40 Pink Panther
06.55 SpužvaBob Skockani
07.20 Punom parom, kulinarski izazov
07.45 Korak po korak, humoristična serija
08.10 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
09.05 Astro show, emisija
11.10 Pod istim krovom, humoristična serija
11.35 Dadija, serija

12.00 Rat u kući, serija
12.30 Ekkluziv, magazin
13.20 Večera za 5,
lifestyle emisija
13.45 Tajna čokolade
14.40 Heroji iz strasti, serija
(dviije epizode)
16.15 Korak po korak, serija
16.40 Princ iz Bel-Aira, serija
17.10 Pod istim krovom,
humoristična serija
17.35 Dadilja, serija
18.00 Rat u kući, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5,
lifestyle emisija
19.35 Punom parom,
kulinarski izazov
20.00 Američki ninja,
igrani film, akcijski
21.35 Tarzan i izgubljeni grad,
igrani film, pustolovni
23.10 Vijesti
23.25 Krvna slika, igrani film,
kriminalistički
01.10 Astro show, emisija

**UTORAK
20.10.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Normalan život, emisija
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.15 - Velegradnja 2: Veliki
bostonski iskop,
dokumentarna serija
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 2
14.10 - Vijesti
14.40 - Među nama: Filozofija
i mediji
15.35 - Svetomarske špice,
emisija pučke i
predajne kulture
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.15 - Kuhajte s Anom
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.50 - Priča o Indiji: Zlatno
doba, dok. serija
21.50 - Poslovni klub
22.30 - Otvoreno
23.25 - Vijesti
23.40 - Poslovne vijesti
23.55 - Drugi format
00.50 - Zvezdane staze:
Voyager 4, serija
01.35 - Ksena - princeza
ratnica 3, serija
02.20 - Zakon i red: Odjel za
žrtve 9, serija

03.05 - Čarolija 10, serija
04.00 - Globalno sijelo
04.35 - Poslovni klub
05.05 - Oprezno s anđelom

06.45 - Najava programa
06.50 - Crtana serija
07.10 - Silvester i Čiči
07.35 - TV vrtić:
--- - Danica i miševi
--- - Spektakl na livadi: Dan
podzemlja
--- - Kajatan i plava lisica:
Gavran dugorep
--- - Profesor Baltazar:
Figaro hop
08.10 - Navrh jezika
08.25 - Izazovi: Povratak u
školu, japanski
dok. film za mlade
08.40 - Lagodan život Zacka i
Codyja, serija za djecu
09.05 - Paulino ljeto, serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Alias 5, serija
10.45 - Anđele maleni,
razveseli me -
turkmenistanski film
12.35 - Dokuteka
13.30 - Dragi Johnie 4, serija
13.55 - Prijatelji 6, serija
14.15 - Ksena - princeza
ratnica 3, serija
15.00 - Kuhajte s Anom
15.15 - TV vrtić:
--- - Danica i miševi
--- - Spektakl na livadi: Dan
podzemlja
--- - Kajatan i plava lisica:
Gavran dugorep
--- - Profesor Baltazar:
Figaro hop
15.45 - Koga briga?
16.20 - Zvezdane staze:
Voyager 4, serija
17.05 - Drugi format
18.00 - Vijesti na Drugom
18.20 - Županijska panorama
18.47 - Dva i pol muškarca 4,
humoristična serija
19.08 - Simpsoni 17
19.30 - Vip Music Club
20.05 - Čarolija 10, serija
21.00 - Zakon i red: Odjel za
žrtve 9, serija
21.50 - Vijesti na Drugom
22.10 - Ekstremne mjere, film
00.05 - Šaptačica duhovima
2, serija
00.55 - Kraj programa

04:45 Lude 70-e, serija
05:45 Kralj Queensa, serija
06:45 Fifi i cvjetno društvo,
crtana serija
07:15 Roary, crtana serija
07:30 Tomica i prijatelji,
crtana serija

07:40 Jagodica Bobica
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:35 Nova lova, TV igra
10:05 Rebelde, serija
11:05 Otvori svoje srce, serija
12:10 IN magazin
13:00 Naša mala klinika, serija
14:00 Najbolje godine, serija
15:00 Prva liga, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
20:40 Liga prvaka - utakmica
22:45 Vijesti
23:00 Mr. Bean, serija
23:30 Sažeci Lige prvaka
00:00 Zakon brojeva, serija
01:00 Seinfeld, serija
01:30 Život na sjeveru, serija
02:25 Ezo TV, tarot show
03:25 Strah svake majke,
igrani film
04:45 Kraj programa

07.15 Pink Panther
07.30 SpužvaBob Skockani
07.55 Punom parom,
kulinarski izazov
08.20 Korak po korak,
humoristična serija
08.50 Princ iz Bel-Aira,
humoristična serija
09.40 Astro show, emisija
11.45 Pod istim krovom,
humoristična serija
12.10 Dadilja, serija
12.40 Rat u kući, serija
13.05 Ekkluziv, magazin
13.20 Večera za 5,
lifestyle emisija
13.45 Tajna čokolade
14.40 Heroji iz strasti, serija
(dviije epizode)
16.15 Korak po korak,
humoristična serija
16.40 Princ iz Bel-Aira,
humoristična serija
17.10 Pod istim krovom,
humoristična serija
17.35 Dadilja,
humoristična serija
18.00 Rat u kući,
humoristična serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5,
lifestyle emisija
19.35 Punom parom,
kulinarski izazov
20.00 Najveći hrvatski
misteriji, zabavni talk show
20.55 Sve što djevojka može
poželjeti, igrani film
22.45 Chuck, akcijska serija
23.45 Vijesti
23.55 Američki ninja, igrani
film, akcijski
01.30 Astro show, emisija

**SRIJEDA
21.10.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Među nama: Filozofija
i mediji
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.10 - Dolina sunca
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Velegradnja 2:
Mega-brod Atlanta,
dokumentarna seija
11.10 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - McLeodove kćeri 2
14.10 - Vijesti
14.40 - Riječ i život,
religijski program
15.35 - Eko zona
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.20 - Hrvatska uživo
17.30 - Najslabija karika, kviz
18.10 - Kuhajte s Anom
18.30 - Dolina sunca
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Zaštitnik, američki film
21.55 - Paralele
22.35 - Otvoreno
23.30 - Vijesti
23.45 - Poslovne vijesti
00.00 - e-Hrvatska
00.35 - Znanstvene vijesti
00.55 - Zvezdane staze:
Voyager 4, serija
01.40 - Ksena - princeza
ratnica 3, serija
02.25 - Velemajstor 2, serija
03.10 - Skica za portret
03.25 - Reprizni program
04.05 - Paralele
04.35 - Eko zona
05.05 - Oprezno s anđelom

06.55 - Najava programa
07.00 - crtana serija
07.20 - Silvester i Čiči
07.45 - TV vrtić:
--- - Ninin kutak: Čestitke i
pozivnice
--- - Vitaminix: C vitamin
--- - Mali crveni traktor:
Skupljanje sijena
08.10 - Čarobna ploča 1 (10.)
08.20 - Glazbeceda: Voda
08.30 - Pročitani
08.40 - Lagodan život Zacka i
Codyja, serija za djecu
09.05 - Paulino ljeto, serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Prijenos sjednice
Hrvatskog sabora
13.25 - Dragi Johnie 4, serija

13.50 - Prijatelji 6, serija
14.10 - Ksena - princeza
ratnica 3, serija
14.55 - Kuhajte s Anom
15.10 - TV vrtić:
--- - Ninin kutak: Čestitke i
pozivnice
--- - Vitaminix: C vitamin
--- - Mali crveni traktor:
Skupljanje sijena
15.35 - Čarobna ploča 1 (10.)
15.45 - Koga briga?
16.20 - Zvezdane staze:
Voyager 4, serija
17.05 - e-Hrvatska
17.45 - Vijesti na Drugom
18.00 - Županijska panorama
18.20 - Košarka, EL: Cibona -
Montepaschi, prijenos
20.15 - Nogometna Liga
prvaka - emisija
20.40 - Nogometna Liga
prvaka, 1. poluvrijeme
21.30 - Vijesti na Drugom
21.40 - Nogometna Liga
prvaka, 2. poluvrijeme
22.35 - Nogometna Liga
prvaka - emisija i sažeci
23.25 - Velemajstor 2, serija
00.15 - VIP Music Club
00.50 - Šaptačica duhovima
2, serija
01.40 - Kraj programa

04:45 Lude 70-e, serija
05:45 Kralj Queensa, serija
06:45 Fifi i cvjetno društvo
07:15 Roary, crtana serija
07:30 Tomica i prijatelji
07:40 Jagodica Bobica
08:05 Bumba, crtana serija
08:15 Ezo TV, tarot show
08:35 Nova lova, TV igra
10:05 Rebelde, serija
11:05 Otvori svoje srce, serija
12:10 IN magazin
13:00 Naša mala klinika, serija
14:00 Najbolje godine, serija
15:00 Prva liga 2, igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Naša mala klinika, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Lud, zbunjen, normalan
21:30 Bračne vode, serija
22:00 Gotovčevići, reality serija
23:00 Vijesti
23:15 Zakon brojeva, serija
00:15 Seinfeld, serija
00:45 Život na sjeveru, serija
01:40 Ezo TV, tarot show
02:40 Ne žuri s ljubavlju, film
04:15 IN magazin
04:45 Kraj programa

07.15 Pink Panther
07.30 SpužvaBob Skockani

07.55 Punom parom, kulinarski izazov
 08.20 Korak po korak, serija
 08.50 Princ iz Bel-Aira, serija
 09.40 Astro show, emisija
 11.45 Pod istim krovom, humoristična serija
 12.10 Dadilja, serija
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade
 14.40 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.15 Korak po korak, humoristična serija
 16.40 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 17.10 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 CSI, serija
 20.50 CSI: NY, serija
 21.40 Kost, serija
 22.30 Stvorenja, znanstveno-fantastična serija
 23.30 Vijesti
 23.40 Sve što djevojka može poželjeti, film, komedija
 01.25 Astro show, emisija

ČETVRTAK
22.10.2009.

05.50 - Najava programa
 05.55 - Riječ i život, religijski program
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Velegradnja 2: Najveći putnički zrakoplov na svijetu, A-380 - dokumentarna serija
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - McLeodove kćeri 2
 14.10 - Vijesti
 14.40 - Trenutak spoznaje
 15.35 - Delta, dok. film
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.35 - Najslabija karika, kviz
 18.15 - Kuhajte s Anom
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 - Dossier.hr
 22.35 - Otvoreno
 23.30 - Vijesti
 23.45 - Poslovne vijesti
 00.00 - Indeks, emisija o školstvu
 00.35 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 01.20 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija
 02.05 - Bez traga 5, serija
 02.50 - Oprah Show
 03.35 - Skica za portret
 03.55 - Dossier.hr
 04.40 - Pola ure kulture
 05.05 - Oprezno s anđelom, telenovela

06.45 - Najava programa
 06.50 - crtana serija
 07.10 - Silvester i Čiči
 07.35 - TV vrtić:
 --- Danica i pauk
 --- Profesor Baltazar: Tetke pletke
 --- Zeko Peko: Kako prevariti žabe
 07.58 - Priča o Tracy Beaker
 08.10 - Mogu ja!
 08.25 - Iznad crte
 08.40 - Lagodan život Zacka i Codyja, serija za djecu
 09.05 - Paulino ljeto, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 13.25 - Dragi John 4, serija
 13.50 - Prijatelji 6, serija
 14.10 - Ksenia - princeza ratnica 3, serija
 14.55 - Kuhajte s Anom
 15.10 - TV vrtić:
 --- Danica i pauk
 --- Profesor Baltazar: Tetke pletke
 --- Zeko Peko: Kako prevariti žabe
 15.33 - Priča o Tracy Beaker
 15.45 - Kockice
 16.10 - Zvezdane staze: Voyager 4, serija
 16.55 - Indeks, emisija o školstvu
 17.25 - Vip Music Club
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.45 - Europska nogometna liga - emisija
 18.55 - Europska nogometna

liga: Lazio - Villarreal, prijenos
 20.50 - Europska nogometna liga - emisija
 21.00 - Europska nogometna liga: Ajax - Dinamo, 1. poluvrijeme
 21.55 - Vijesti na Drugom
 22.05 - Europska nogometna liga: Ajax - Dinamo, 2. poluvrijeme
 22.55 - Europska nogometna liga - emisija
 23.25 - Bez traga 5, serija
 00.15 - Vip Music Club LP
 02.15 - Kraj programa

04.45 Lude 70-e, serija
 05.45 Kralj Queensa
 06.45 Fifi i cvjetno društvo
 07.15 Roary, crtana serija
 07.30 Tomica i prijatelji
 07.40 Jagodica Bobica
 08.05 Bumba, crtana serija
 08.15 Ezo TV, tarot show
 08.40 Nova lova, TV igra
 10.10 Rebelde, serija
 11.10 Otvori svoje srce, serija
 12.15 IN magazin
 13.05 Naša mala klinika, serija
 14.05 Najbolje godine, serija
 15.05 Prva liga 3, igrani film
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.25 Naša mala klinika, serija
 18.25 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Najbolje godine, serija
 21.00 Trenutak istine, game show
 22.00 Provjereno, informativni magazin
 23.00 Vijesti
 23.15 Zakon brojeva, serija

00.15 Seinfeld, serija
 00.45 Život na sjeveru, serija
 01.40 Vidoviti Milan, tarot show
 02.40 Prijevara, igrani film
 04.25 IN magazin
 04.45 Kraj programa

07.20 Pink Panther
 07.30 SpužvaBob Skockani
 07.55 Punom parom
 08.20 Korak po korak, serija
 08.50 Princ iz Bel-Aira, serija
 09.40 Astro show, emisija
 11.45 Pod istim krovom, serija
 12.10 Dadilja, serija
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade
 14.40 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Princ iz Bel-Aira, serija
 17.10 Pod istim krovom, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Jezikova juha, reality show
 20.55 Uvod u anatomiju, dramska serija
 21.50 Kućanice, dramska serija (dvije epizode)
 23.40 Vijesti
 23.50 CSI, serija
 00.40 CSI: NY, serija
 01.25 Kost, serija
 02.10 Astro show, emisija

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,40 sati.

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spektr, također nedjeljom u 13 sati.

»TV Hrvatska riječ« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »TV Hrvatska riječ«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Hrvatskoj riječi« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podsjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Hrvatska riječ« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16,30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

HEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljak) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljak) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljak) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

HEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

5. 	TEHNAČKI TLAKOM JSA	INDO- BELJA	VAŠEN NOODOME- TAŠ, IVAN	OTOK KOI LOŠINJA	SPLITSKA PUKVAČICA JOSPE MOJBI	AUSTRIJA	PSHOI- ZICH NE KOSTATAK	IRENA DOMILA	UHGNA- AJE	POH. NOVI MARKA FALLACI	BUMBE PTICE	EAST	BLJKA U NAVALU
MODITE LJICA DNEVNIKA NA NOVOU TV													
BRANOG- DIBNA PRIRODA						DUGOREPE PARIGE IRENA DOMILA						KOSK ERMANO OLIM	
BUVODI- LJICA OPI- BAGUE TRILUPF													
MLAKAR- VA IME KLAPINJA								PLATINEN KLJČICA GORANO VA DRA GOTVIGRA					
TRISNA TRJČA		PUKVAČI- CA VUKOV MORE UZ (ITALIJ)					TV NOVI- MARKA PERŠEN KUNCI KO- TRILJAN					AMPIT NEPOSTNA ČINJENICA	
SUSTAV MORALNIH NAČELA						MAŠTAVOČI GOROVIT KRAJ U GRČOVU I ALBANI							PREMDA NAVAL
KRAČ POD MLATNA HALJURA				VRSTA MJESECE KUNOČI TITOV ŠKOLJANAC						GRČKO SLOVO ČOVAR IZ LIKE			
STO MET- RA ČET- VORNIH			ŠNAŽNI MORNAK U CRTHA IWA TUWE						BLJKA U GRČ. MITU VATERPO- LIST VEGAR				
ODKRAI MERLE- ŠENO U BAHU											MAKA BOŠTELIC ELIČOT VORNA JELA		
PRIREDILA REDARCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKA"	NEOMERF. NO. BEZ- GRANNO LAFTALOV CIV												
KONUSKA ŠPAGA			NATRIJ RUDA MJE- SEČOV KAMEN			MAJMU- ŠKA POS- LASTICA RADŠAN KLJČAK							ORČAVA S RABATOM I PESOM
JAPANSKA MARKA AUDIO I VIDEO OPREME					ŠVIJ. ELIJARD UNOŠ OD- MILA GITE			THREE TWO, ... AMERIČKA GLUMICA MARTI				METAR NOVINA	
OBILASTI ZONE									ŠIBRETA POLJAK ANION I KATON				
AUSTRIJA SRI NOVI				NAŠ KARI- KATURIST ORO GLUMICA THURNAN									
METIL- BENZEN. TOLUEN							DVO TYSONOV BILJAMJ			JAPANSKI BISMARČOV HINOBUKI IVANA PETROVIČ			
ŠLAČA- TELI HA- ČATURJAN					PLIN U HLADNOJ CIMA NJEMAČKA								
BESPOS- UČA						NAŠ POH. POLI- ČAR, MIKO							

RIJEŠENJE KRIŽALJKE